

Jatkuvan oppimisen indikaattorit

Jatkuvan oppimisen parlamentaariselle ryhmälle 2021

Sisältö

Johdanto	5
Avainindikaattorit	6
Jatkuvan oppimisen indikaattorit	9

1 Yksilö

1.1	Työikäisten osaaminen ja taidot	9
1.2	Työikäisten osallistuminen jatkuvaan oppimiseen	13
1.2.1	Osallistuminen jatkuvaan oppimiseen: edellisen 4 viikon aikana	13
1.2.2	Osallistuminen jatkuvaan oppimiseen: edellisen vuoden aikana	16
1.2.3	Osallistuminen jatkuvaan oppimiseen: tutkintokoulutus	20
1.2.4	Osallistuminen jatkuvaan oppimiseen: muu kuin tutkintoon johtava koulutus	29
1.2.5	Osallistuminen jatkuvaan oppimiseen: muu kuin tutkintoon johtava työvoimakoulutus ja omaehtoinen opiskelu työttömyysetuudella	31
1.3	Työikäisten motivaatio kouluttautua	33
1.3.1	Koulutustarve	33
1.3.2	Koulutusaikomukset	35
1.3.3	Osallistumisen esteet	37

2 Työelämä

2.1	Työssä oppiminen sekä osaamisen ja ammattitaidon kehittäminen	40
2.1.1	Työpaikka on sellainen, että siellä voi oppia koko ajan uutta	40
2.1.2	Palkallisesti koulutukseen osallistuminen	42
2.1.3	Koulutukseen käytetyt työpäivät	44
2.1.4	Työssä opiskelu	45
2.2	Osaamisen johtaminen	49
2.2.1	Työpaikalla kiinnitetään huomiota osaamiseen ja ammattitaidon kehittämiseen	49
2.2.2	Työsuorituksen ja pätevyyden arviointi järjestelmällisesti	51
2.2.3	Työpaikalla työntekijöitä kannustetaan kokeilemaan uusia asioita	52
2.2.4	Pienistä ja keskisuurista yrityksistä henkilöstöään kouluttaneet	53
2.2.5	Työnantajien rekrytointiongelmien taustalla peruskoulutuksen tai muun työn vaatiman taidon puuttuminen	55
2.2.6	Vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa tai pelkän yleissivistävän koulutuksen varassa olevat työnhakijat	56

3 Tarjonta ja resurssit

3.1	Julkisen sektorin rahoitus työikäisten osaamisen kehittämiseen	58
3.1.1	Jatkuvan oppimisen koulutusmuodot	58
3.1.2	Arvio ammatillisen ja korkeakoulujen tutkintokoulutukseen tarkoitetun laskennallisen rahoituksen kohdentuminen työikäisille	61

4 Yhteiskunta

4.1	Työikäisen väestön työllisyysaste	62
4.2	Työikäisen väestön koulutustaso ja sen muutos	64
4.2.1	Työikäisen väestön koulutustaso	64
4.2.2	Tutkintokoulutuksen aloittaneet suhteessa väestöön	65
4.2.3	Uusista opiskelijoista koulutustasoaan nostavat	66
4.3	Aikuisten käyttämät opinto-sosiaaliset etuudet	67
4.3.1	Opintoraha ja -laina	67
4.3.2	Aikuiskoulutustuki	69
4.3.3	Työttömyysetuudet osaamisen kehittämiseen	75

Jatkovalmistelu ja kehittämissyö **76**

Osaaminen ja motivaatio	76
Kohtaanto	77
Työssä tapahtuvan oppimisen ilmiön tarkempi arviointi	77
Räätälöityjen koulutustuotteiden tarjonta	77
Nopeavaikutteisten toimien vaikuttavuus	78

LIITE 1 **80**

Johdanto

Parlamentarisella jatkuvan oppimisen uudistuksella vastataan läpi elämän jatkuvaan tarpeeseen kehittää ja uudistaa omaa osaamista. Uudistuksen yhtenä tavoitteena on seurata jatkuvan oppimisen uudistukseen kytkeytyvien ilmiöiden kehitystä ja luoda arviointikehys jatkuvan oppimisen uudistuksen toimeenpanolle. Tähän muistioon on koottu parlamentaarisen jatkuvan oppimisen uudistuksen indikaattorit asetettujen tavoitteiden seuraamiseksi.

Tarkoituksena on, että eduskunta seuraa jatkuvan oppimisen tavoitteiden saavuttamista vuosittain. Seuraamista varten on valittu jatkuvan oppimisen avainindikaattorit, jotka sisällytetään valtion talousarvioon ja niiden saavuttamisesta raportoidaan hallituksen vuosikertomuksessa. Tiedot avainindikaattoreista ja niille asetetuista tavoitetasoista on koottu muistion alkuun. Avainindikaattoreiden lisäksi jatkuvaa oppimista tarkastellaan useiden muiden indikaattorien avulla. Indikaattorit tarkastelevat jatkuvaa oppimista yksilön, työelämän, tarjonnan ja yhteiskunnan näkökulmista.

Indikaattorit pohjautuvat olemassa oleviin tiedonkeruihin, joita ovat OECD:n kansainvälinen aikuistutkimus (PIAAC), Eurostatin aikuiskoulutus- ja työvoimatutkimuksen tilastot, Tilastokeskuksen tilastot mm. aikuiskoulutuksesta, työvoimasta, koulutuksesta, väestöstä sekä työ- ja elinkeinoministeriön työolobarometrin ja työnantajahaastattelujen tulokset sekä työnvälitystilastot, Suomen Yrittäjien PK-yritysbarometri, valtion talousarviot sekä Kelan ja Työllisyysrahaston tilastot. Käytettävissä olevien taustamuuttujien avulla tilannetta tarkastellaan myös eri ryhmien näkökulmista. Jatkuvan oppimisen indikaattoreiden tiedot ovat tässä muistiossa tiedot ovat uusimmat käytettävissä olevat tiedot. Pääosin tiedot ovat vuosilta 2019-2020.

Muistion loppuun on koottu, miten indikaattoreita ja tiedonkeruita ollaan kehittämässä tai tullaan kehittämään jatkuvaan oppimiseen liittyvien ilmiöiden ja uudistuksen toimeenpanon seuraamiseksi.

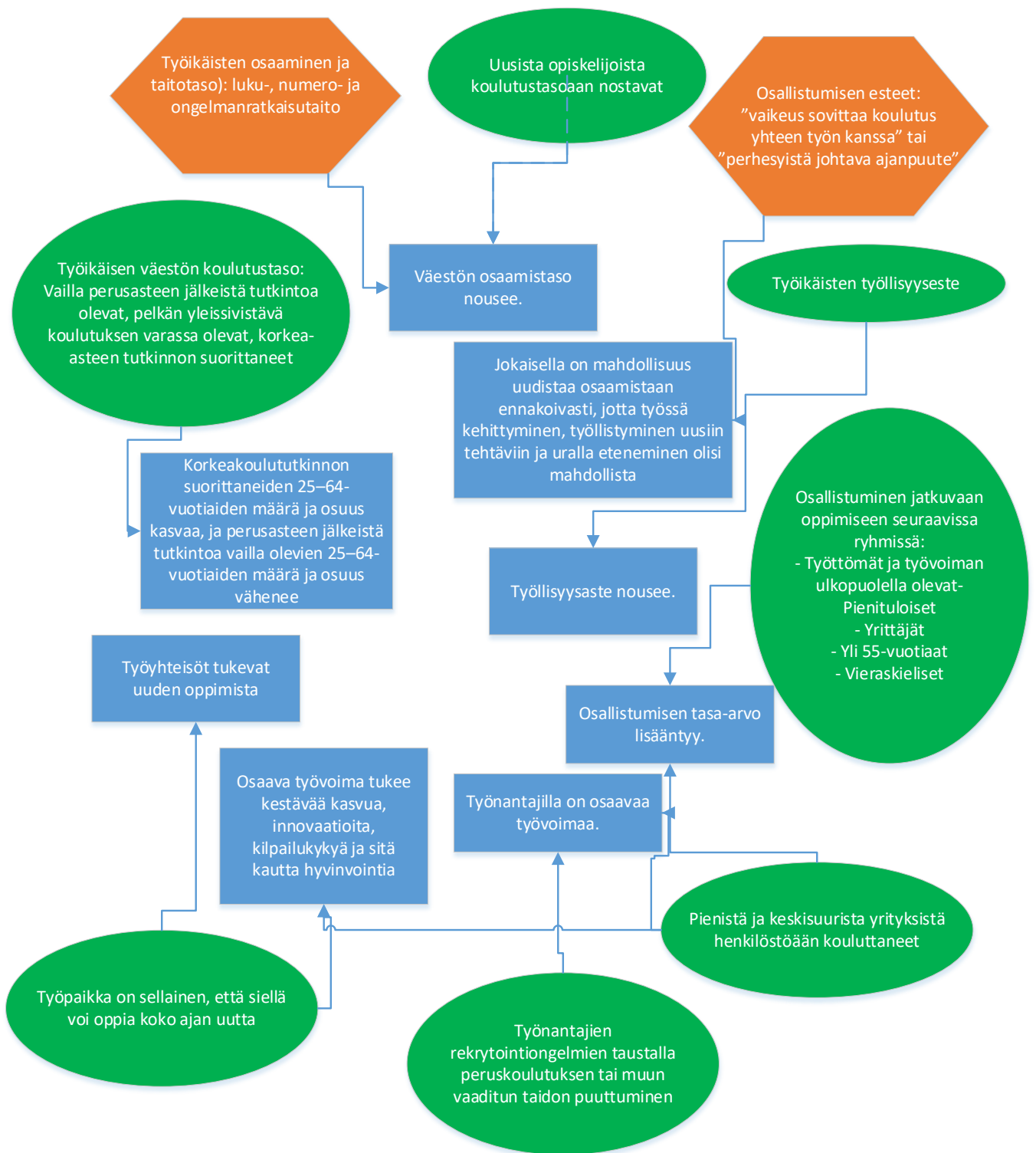
Avainindikaattorit

Avainindikaattoreiksi on valittu ne, joilla kyetään parhaiten seuraamaan uudistukselle asetettuja tavoitteita.

Avainindikaattorit ovat:

1. Työikäisten osaaminen ja taidot (1.1): Lukutaito, numerotaito ja ongelmanratkaisutaito (*tieto saatavilla vain 10 vuoden välein*)
2. Työpaikka on sellainen, että siellä voi oppia koko ajan uutta (2.1.1)
3. Työnantajien rekrytointiongelmien taustalla peruskoulutuksen tai muun vaaditun taidon puuttuminen (2.2.5)
4. Pienistä ja keskisuurista yrityksistä henkilöstöään kouluttaneet (2.2.4)
5. Työikäisen väestön koulutustaso (4.2.1)
 - a. Vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevat
 - b. Pelkän yleissivistävä koulutuksen varassa olevat
 - c. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneet
6. Uusista opiskelijoista koulutustasoaan nostavat (4.2.3)
7. Työikäisten työllisyysaste (4.1)
8. Osallistuminen jatkuvaan oppimiseen (1.2.1, 1.2.2 ja 1.2.3), seuraavissa ryhmissä:
 - a. Työttömät ja työvoiman ulkopuolella olevat
 - b. Pienituloiset
 - c. Yrittäjät
 - d. Yli 55-vuotiaat
 - e. Vieraskieliset
9. Osallistumisen esteet (1.3.3): ”vaikeus sovittaa koulutus yhteen työn kanssa” ja ”perhesyistä johtava ajanpuute” (*tieto saatavilla vain 5 vuoden välein*)

Seuraavalla sivulla olevaan kuvioon on hahmoteltu, miten indikaattorit liittyvät uudistukselle asetettuihin tavoitteisiin. Sinisissä laatikoissa on jatkuvan oppimisen uudistuksen linjauksissa vision pohjalta asetetut tavoitteet. Vihreissä soikioissa on vuosittain päivittyvät indikaattorit ja oransseissa monikulmioissa harvemmin kuin vuosittain päivittyvät indikaattorit.

Kuvio 1. Avainindikaattorien kytketyminen uudistuksen tavoitteisiin

Vuosittain päivittyvien avainindikaattoreiden nykytila on koottu alla olevaan taulukkoon. Tarkemmat tiedot indikaattoreista on kuvattu myöhemmin muistiossa.

Indikaattori	2017	2018	2019	2020	Tavoite 2030
1. Työpaikka on sellainen, että siellä voi oppia koko ajan uutta, %-osuus	84 %	83 %	83 %	85 %	90 %
2. Työnantajien rekrytointiongelmien taustalla:					
- Peruskoulutuksen puuttuminen, %-osuus	66 %	69 %	70 %		50 %
- Muun vaaditun taidon puuttuminen, %-osuus	50 %	51 %	50 %		35 %
3. Pienistä ja keskisuurista yrityksistä henkilöstöään kouluttaneet: %-osuus		58 %	56 %	58 %	70 %
4. Työikäisten koulutustaso:					
- Vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevat (25-64v.), määrä	443 433	407 208	399 924		300 000
- Vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevat (25-64v.), %-osuus	16 %	15 %	14 %		10 %
- Pelkän yleissivistävän koulutuksen varassa olevat (25-64v.), määrä	592 521	557 607	548 415		412 000
- Pelkän yleissivistävän koulutuksen varassa olevat (25-64v.), %-osuus	21 %	20 %	20 %		15 %
- Korkea-asteen suorittaneet (25-64v.), määrä ¹	1 122 054	1 145 310	1 153 689		1 370 000
- Korkea-asteen suorittaneet (25-64v.), %-osuus ¹	40 %	41 %	41 %		50 %
5. Uusista opiskelijoista koulutustasoaan nostavat, %-osuus ²		58 %	56 %		70 %
6. Työikäisten työllisyysaste, %		78 %	79 %	79 %	82 %
7. Osallistuminen jatkuvaan oppimiseen edellisen 12 kk aikana, seuraavissa ryhmissä: ³	54 %				60 %
- Yli 55-vuotiaat	34 %				45 %
- Työttömät	29 %				40 %
- Työvoiman ulkopuolella olevat	48 %				60 %
8. Osallistuminen jatkuvaan oppimiseen, uudet 25-64 -vuotiaat opiskelijat seuraavissa ryhmissä: ⁴		94 283	97 646		
- Pienituloiset, määrä		24 083	22 958		28 000
- Pienituloiset, %-osuus		26 %	24 %		30 %
- Työttömät ja työvoiman ulkopuolella olevat (pl. opiskelijat, eläkeläiset ja varusmiehet), määrä		22 997	23 831		28 000
- Työttömät ja työvoiman ulkopuolella olevat (pl. opiskelijat, eläkeläiset ja varusmiehet), %-osuus		26 %	24 %		30 %
- Yrittäjät, määrä		4 552	5 201		7 500
- Yrittäjät, %-osuus		5 %	5 %		8 %
- Vieraskieliset, määrä			14 437		19 000
- Vieraskieliset, %-osuus			15 %		20 %

Taulukko 1. Jatkuvan oppimisen vuosittain päivittyvien avainindikaattorien nykytila ja tavoitteet

¹ Vähintään opistoasteen tutkinnon suorittaneet

² Ammatillisen tai korkeakoulujen tutkintokoulutuksen vähintään 25v. uudet opiskelijat, joilla ei aiempaa vastaavan tai korkeamman tasoista tutkintoa

³ Vuodesta 2022 eteenpäin edellisen 12 kuukauden aikana, formaali ja non-formaali koulutus, tavoite asetettu 12 kuukauden tasolle

⁴ Uudet opiskelijat korkeakoulujen tai ammatillisen tutkintokoulutuksessa (ml. ammatillisia tutkinnon osia suorittavat). Määrätavoitteet on asetettu olettaen, että 25-64-vuotiaiden uusien opiskelijoiden määrä pysyy ennallaan.

Jatkuvan oppimisen indikaattorit

1 Yksilö

Ensimmäisenä jatkuvaa oppimista tarkastellaan yksilön näkökulmasta, niin työikäisten osaamisen, osallistumisen kuin motivaation kautta. Indikaattoreissa tarkastellaan koko työikäistä väestöä ja lisäksi kiinnitetään huomiota eri ryhmiin taustamuuttujien kautta. Tarkastelun kautta voidaan arvioida, nouseeko väestön osaamistaso ja lisääntykö osaamisen ja osallistumisen tasa-arvo.

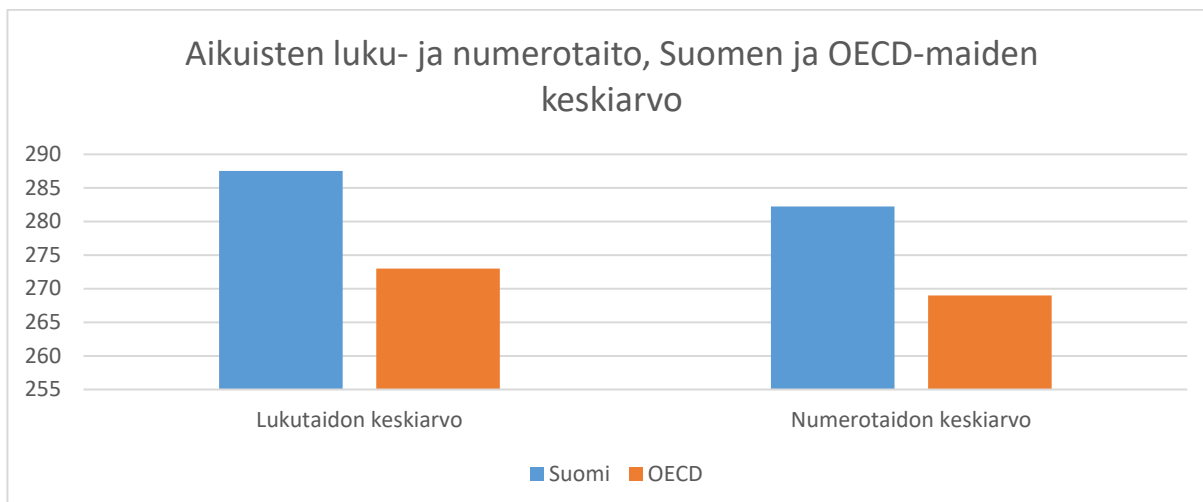
Tietoja on kerätty kansainvälisestä aikuistutkimuksesta (PIAAC), Tilastokeskuksen koulutustilastoista ja niihin yhdistetyistä rekisteritiedoista, työnvälitystilastoista sekä aikuiskoulutustutkimuksesta.

1.1 Työikäisten osaaminen ja taidot

Työikäisten osaamisen ja taitotason aineistona on käytetty Kansainvälinen aikuistutkimuksen (PIAAC)⁵ tietoja. Tutkimuksessa arvioidaan kolmea aikuisten perustaitoa: lukutaitoa, numerotaitoa ja tietotekniikkaa soveltavaa ongelmanratkaisutaitoa. Käytännössä tutkimukseen osallistuneet aikuiset tekivät perustaitojen osaamista mittaavia tehtäviä. Jokaista perustaitoa arvioidaan asteikolla, jonka teoreettinen minimi on 0 ja maksimi 500 pistettä. Tutkimus tehdään noin 10 vuoden välein ja uusimmat tiedot Suomesta ovat vuodelta 2012. Seuraava tutkimuskierros käynnistyy tämän hetkisen tiedon mukaan keväällä 2021.

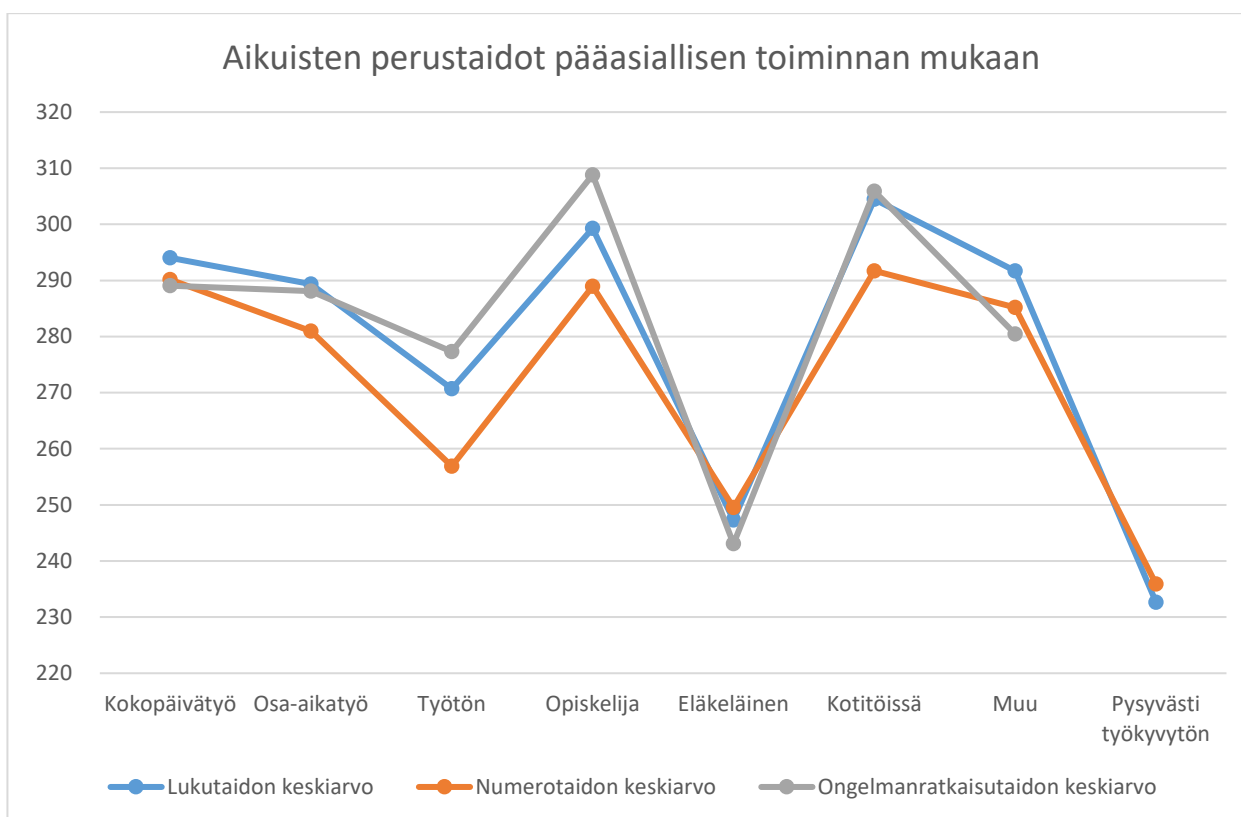
Kansainvälisessä vertailussa suomalaisten aikuisten keskimääräinen luku- ja numerotaito on erinomainen. Suomessa lukutaidon keskiarvo on 288 pistettä, joka on 15 pistettä OECD-maiden keskiarvon (273 pistettä) yläpuolella. Suomessa numerotaidon keskiarvo on 282 pistettä, joka on 13 pistettä OECD-maiden keskiarvon (269 pistettä) yläpuolella. Suomalaiset pärjäsivät hyvin myös tietotekniikkaa soveltavassa ongelmanratkaisutaidossa, mutta siitä esitetä maakeskiarvoja, koska hyvin suurelle ja maittain vaihtelevalle määrälle henkilöitä ei voitu laskea suorituspistemäärää. Suomessa tutkimukseen osallistuneista ongelmanratkaisutaidon tehtävät tehneistä yhteensä 41 prosenttia sijoittui ylemmille suoritustasoille, joka on selvästi OECD:n keskiarvon (34 %) yläpuolella.

⁵ Kansainvälinen aikuistutkimus on aikuisväestön työ- ja arkielämän perustaitojen osaamista ja käyttöä arvioiva tutkimus, joka on osa Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n aloitteesta käynnistettyä tutkimusohjelmaa Programme for the International Assessment of Adult Competencies. Tutkimuksen toteutuksesta Suomessa vastaavat Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitos ja Tilastokeskus.

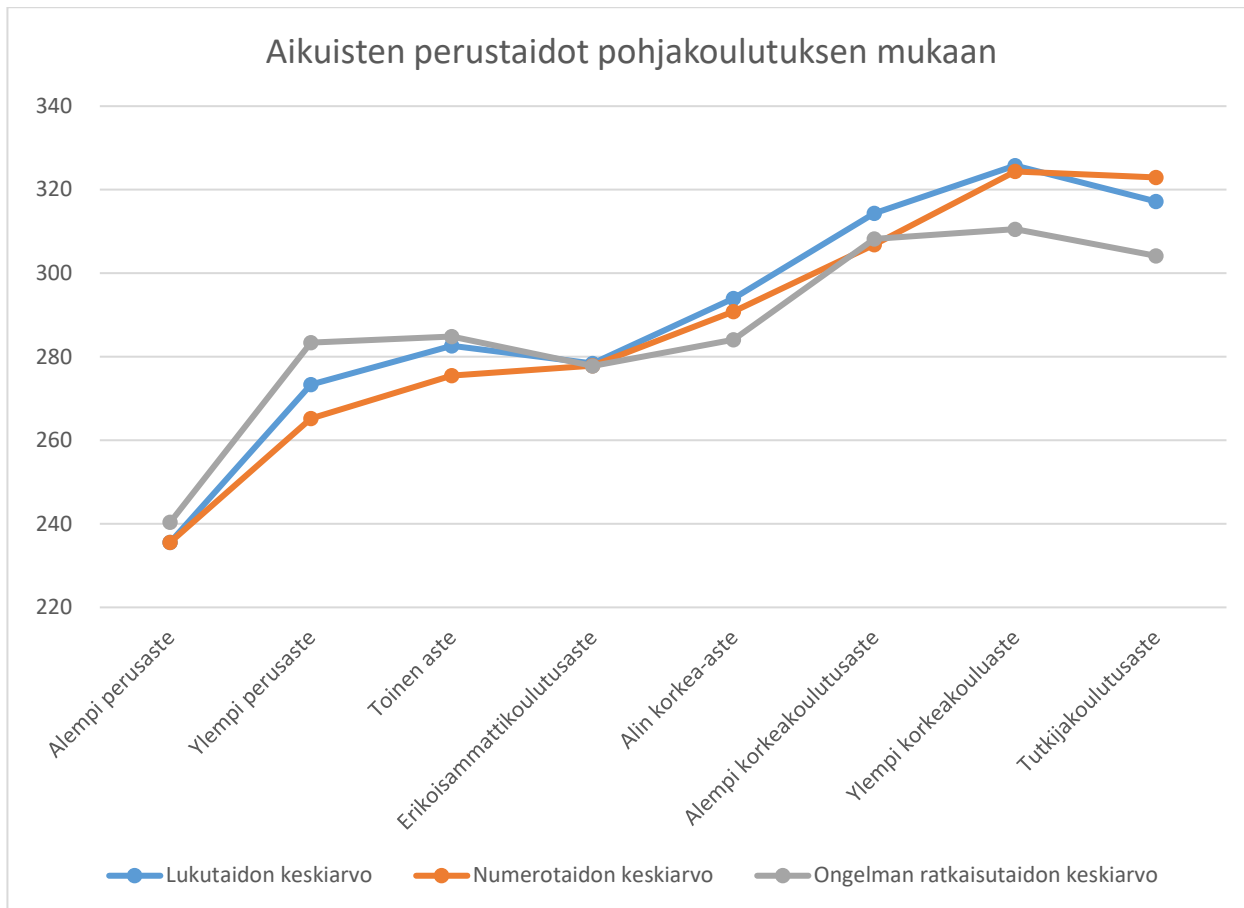
Kuvio 2. Aikuisten luku- ja numerotaito, Suomen ja OECD-maiden keskiarvo. Lähde: OECD, PIAAC 2012

Suomalaisten perustaidoissa on kuitenkin selviä ryhmien välisiä eroja. Yksi merkittävä erottava tekijä on henkilön pääasiallinen asema. Kotitöissä olevat, eli perhevapaalla, kotitaloutta hoitamassa tai perheenjäsenistä huolehtimassa olevat, olivat luku- ja numerotaidoltaan selvästi parhaita. Opiskelijat taas olivat tietotekniikkaa soveltavan ongelmanratkaisutaidoltaan paras ryhmä ja luku- ja numerotaidoltaan he olivat toisena. Kokopäivätyössä olevien taidot olivat hieman osa-aikatyössä olevia parempia. Työttömien taidoissa oli työssä oleviin verrattuna puutteita, erityisesti numerotaidossa. Kaikista heikoimmat tulokset olivat eläkeläisillä ja pysyvästi työkyvyttömällä.

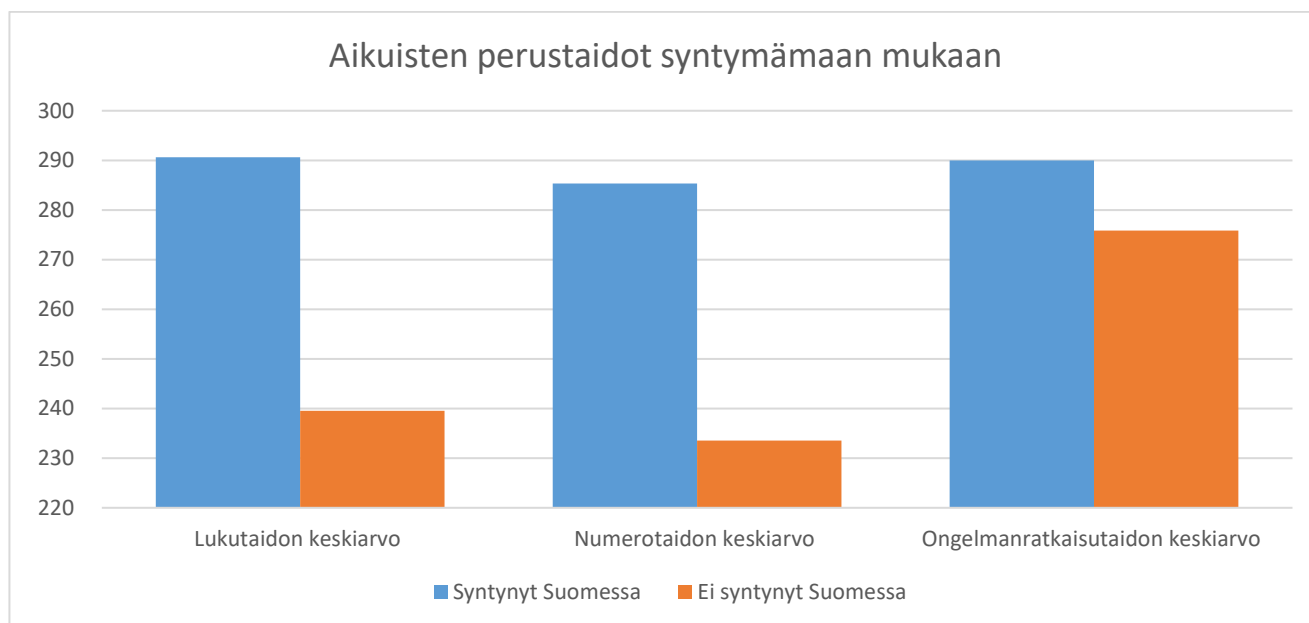
Kuvio 3. Aikuisten luku-, numero- ja ongelman ratkaisutaidon pisteiden keskiarvo pääasiallisen toiminnan mukaan. Lähde: OECD, PIAAC 2012

Toinen erottava tekijä on henkilöiden koulutustaso. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden pisteiden keskiarvo oli yli 300 pistettä kaikissa perustaidoissa, kun vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien, toisen asteen tutkinnon suorittaneiden tai erikoisammattikoulutusasteen suorittaneiden pisteiden keskiarvo oli lähempänä 280 pistettä.

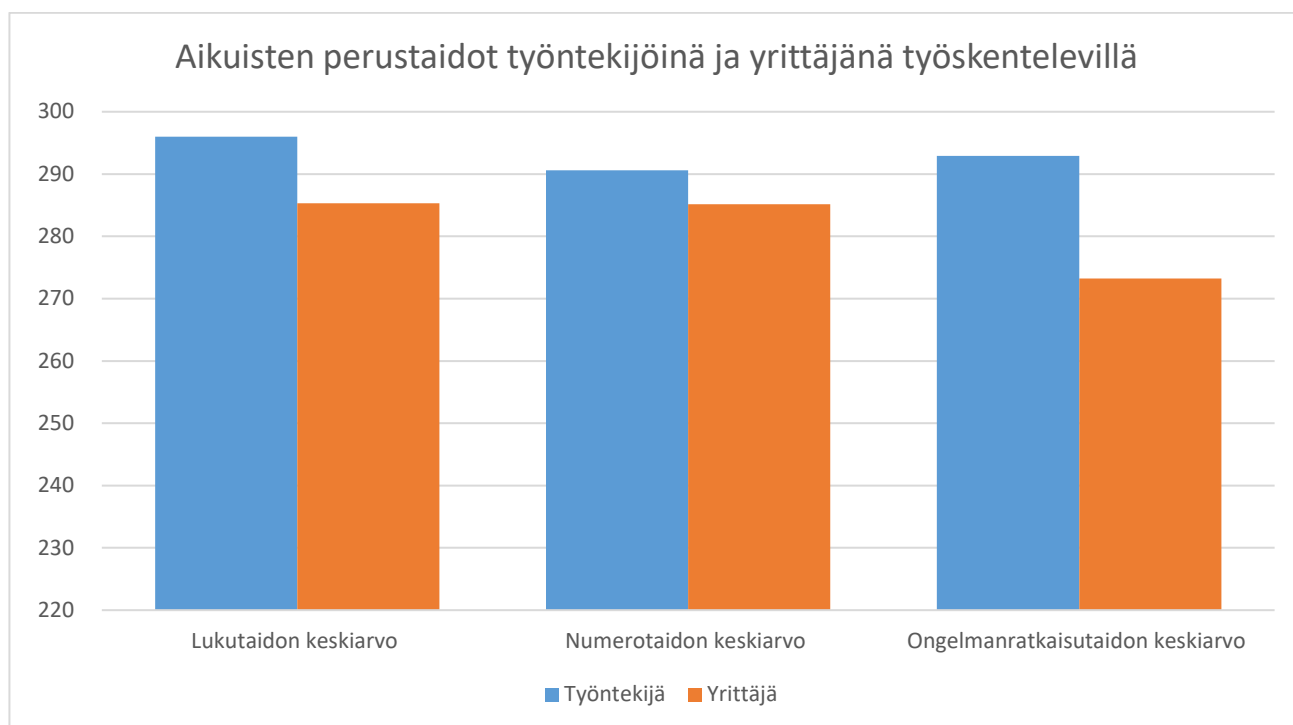
Kuvio 4. Aikuisten luku-, numero- ja ongelman ratkaisutaidon pisteiden keskiarvo koulutustason mukaan. Lähde: OECD, PIAAC 2012

Selviä eroja on myös Suomessa ja ulkomailla syntyneiden välillä. Suomessa syntyneiden taidot olivat erityisesti luku- ja numerotaidossa paremmat kuin ulkomailla syntyneillä.

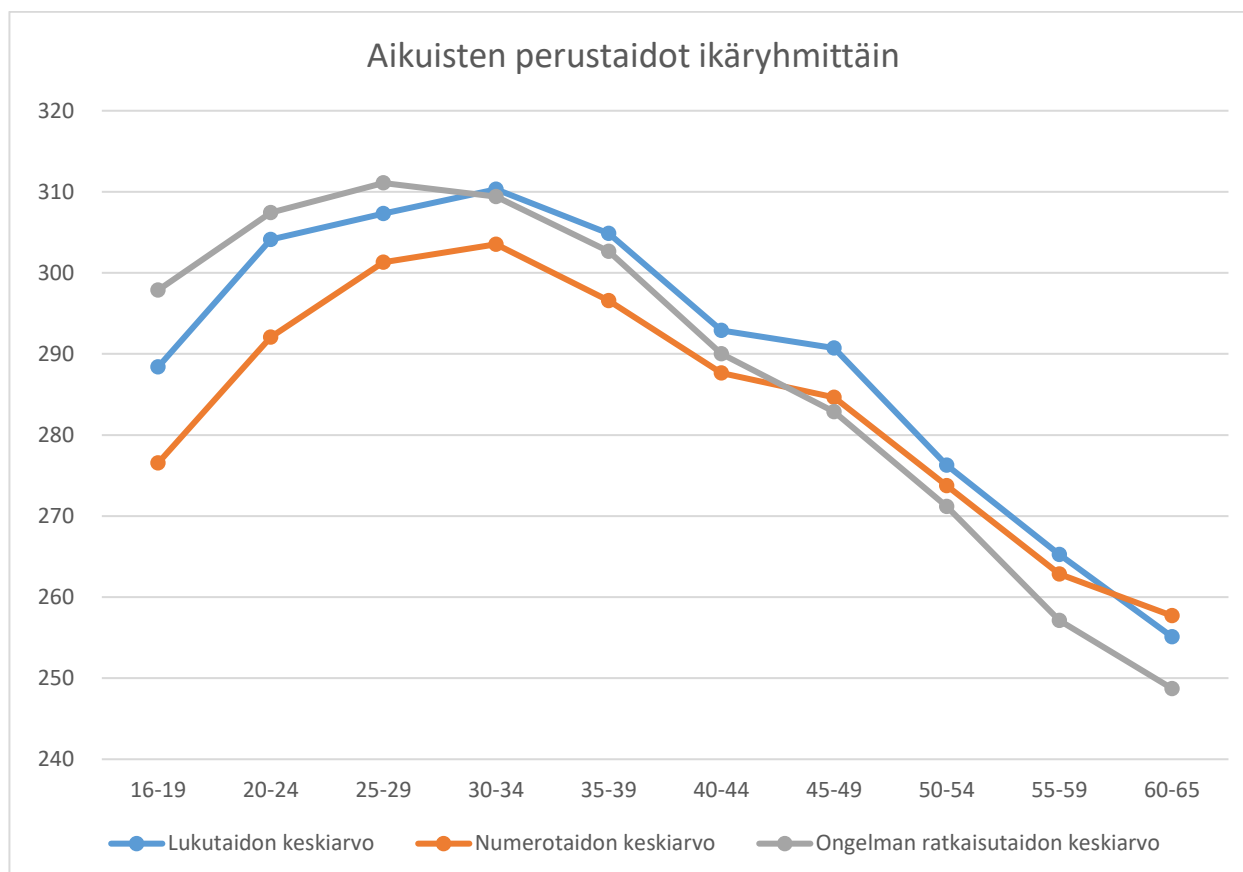
Kuvio 5. Aikuisten luku-, numero- ja ongelman ratkaisutaidon pisteiden keskiarvo syntymämaan mukaan. Lähde: OECD, PIAAC 2012

Yrittäjien perustaidot olivat keskimäärin työntekijänä toimivia heikommat.

Kuvio 6. Aikuisten luku-, numero- ja ongelman ratkaisutaidon pisteiden keskiarvo työntekijöinä ja yrittäjänä työskentelevillä. Lähde: OECD, PIAAC 2012

Aikuisten perustaidoissa ikä oli yksi merkittävä taitojen hallintaan liittyvä taustatekijä. Ikäryhmien väliset keskimääräiset erot perustaitojen hallinnassa Suomessa ovat varsin suuria ja yleisesti ottaen parhaita perustaidoiltaan ovat 25–34-vuotiaat. Kahden vanhimman ikäryhmän (55–64-vuotiaat) taidot olivat selvästi muita ryhmiä heikompiä.

Kuvio 7. Aikuisten luku-, numero- ja ongelman ratkaisutaidon pisteiden keskiarvo ikäryhmittäin. Lähde: OECD, PIAAC 2012

OECD on tehnyt ennusteita osaamistason kehittymisestä vanhempien ikäluokkien korvautuessa uusilla ikäryhmillä, joiden osaamistason oletetaan olevan vastaava kuin viime otoksen nuorimmilla ikäryhmillä. Ennuste on tehty sillä oletuksella, ettei osaaminen vähenny ikääntymisen myötä ja että uusien ikäluokkien osaaminen on yhtä hyvää kuin aiemmin. Näillä oletuksilla voidaan olettaa, että seuraavassa tutkimuksessa aikuisten perustaidot ovat keskimäärin yli viisi, jopa kymmenen pistettä edellistä tutkimusta korkeammat.

1.2 Työkäisten osallistuminen jatkuvaan oppimiseen

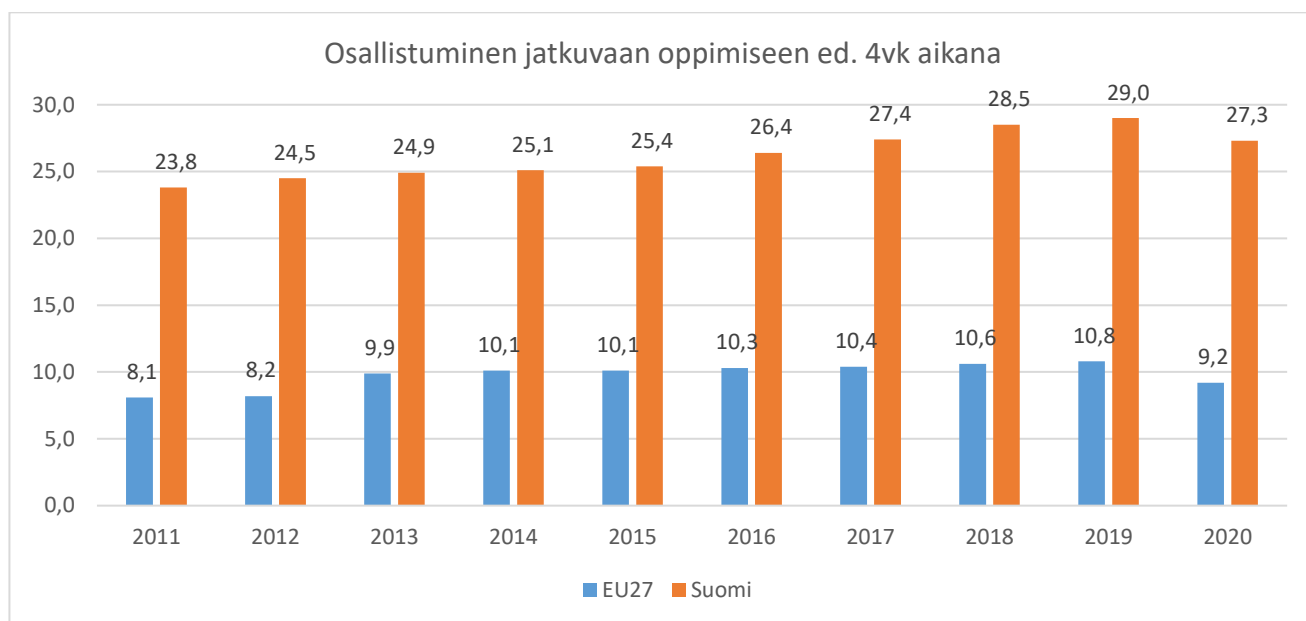
Työkäisten osallistumista jatkuvaan oppimiseen tarkastellaan sekä tutkintokoulutukseen että muuhun koulutukseen osallistumisen kautta. Aineistona tarkastelussa on käytetty Eurostatin tilastoja, Tilastokeskuksen aineistoja, kuten koulutustilastoja sekä aikuiskoulutustutkimuksen tietoa, joita on täydennetty muilla henkilö pohjaisilla rekisteritiedoilla. Lisäksi tausta-aineistona on käytetty TE-palvelujen URA-tietojärjestelmän tietoja työvoimakoulutuksesta.

1.2.1 Osallistuminen jatkuvaan oppimiseen: edellisen 4 viikon aikana

Työkäisten osallistumista jatkuvaan oppimiseen voidaan tarkastella kansainvälisesti kahdella eri indikaattorilla, joissa huomioidaan sekä formaali että non-formaali koulutus. Formaali koulutuksella tarkoitetaan osallistumista koulujärjestelmän antamaan koulutukseen, joka on säänneltyä. Non-formaalilla

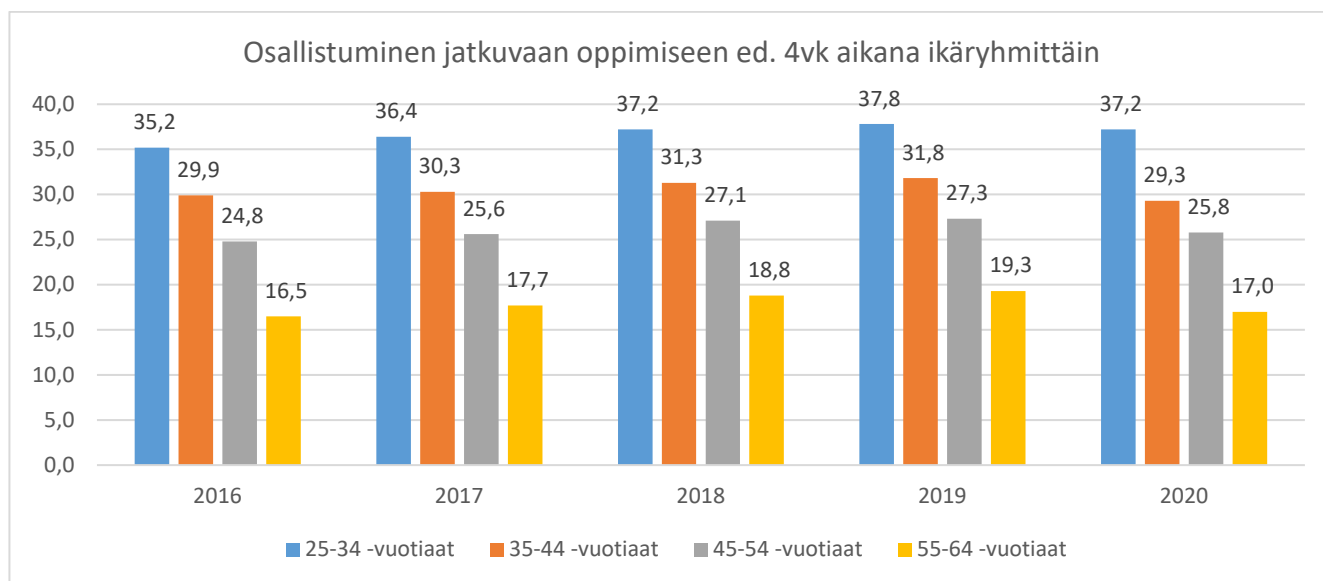
koulutuksella tarkoitetaan muuhun kuin koulujärjestelmän mukaiseen koulutukseen osallistumista. Esimerkkejä non-formaalista koulutuksesta on lyhyet kurssit, työnantajan järjestämä tai kustantama henkilöstökoulutus tai ammatillinen täydennyskoulutus.

Ensimmäisessä indikaattorissa 25-64-vuotiaiden osallistumistieto on kerätty työvoimatutkimuksessa vuosittain ja osallistumisen tarkastelujaksona on käytetty edellistä neljää viikkoa. Suomen osallistumistaso on korkea suhteessa Euroopan unionin maiden keskiarvoon. Vuonna 2020 osallistuneiden osuus oli 27 prosenttia, kun EU:n keskiarvo oli 9,2. Suomessa jatkuvaan oppimiseen osallistuneiden osuus on kasvanut tasaisesti vuodesta 2011 asti, mutta osuus laski ensimmäistä kertaa vuonna 2020. Vuosi 2020 oli kuitenkin poikkeuksellinen maailmanlaajuisesta Covid19-pandemiasta johtuen.

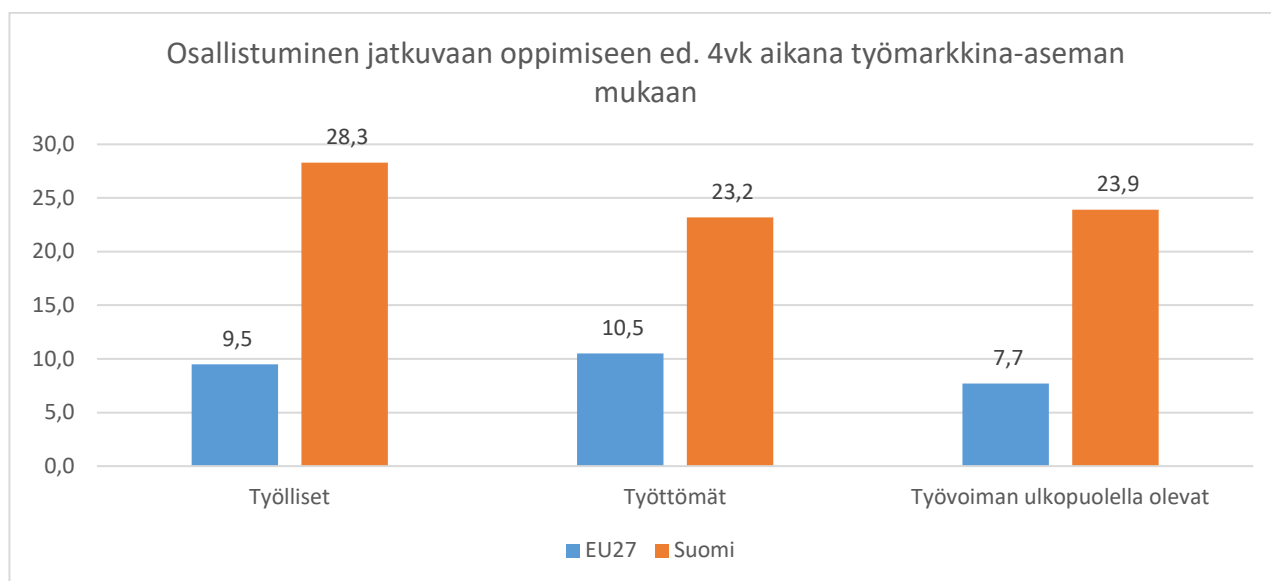
Kuvio 8. 25-64-vuotiaiden osallistuminen formaaliin tai non-formaaliin koulutukseen edellisen neljän viikon aikana Suomessa ja Euroopan unionin maissa vuosina 2011-2020. Lähde: Eurostat, LFS (Tilastokeskus, Työvoimatutkimus).

Suomessa ikäryhmien välillä on merkittäviä eroja siinä, kuinka suuri osa on edellisen neljän viikon aikana osallistunut koulutukseen. Osallistujien osuus on vuosittain ollut korkein nuorimmissa ikäryhmässä (25-34-vuotiaat) ja vuonna 2020 se oli yli 37 prosenttia. Osallistumisaste laskee, mitä vanhemmasta ikäryhmästä on kyse. Osallistujien osuus oli vuonna 2020 matalin vanhimmassa ikäryhmässä (55-64-vuotiaat) ollen vain 17 prosenttia.

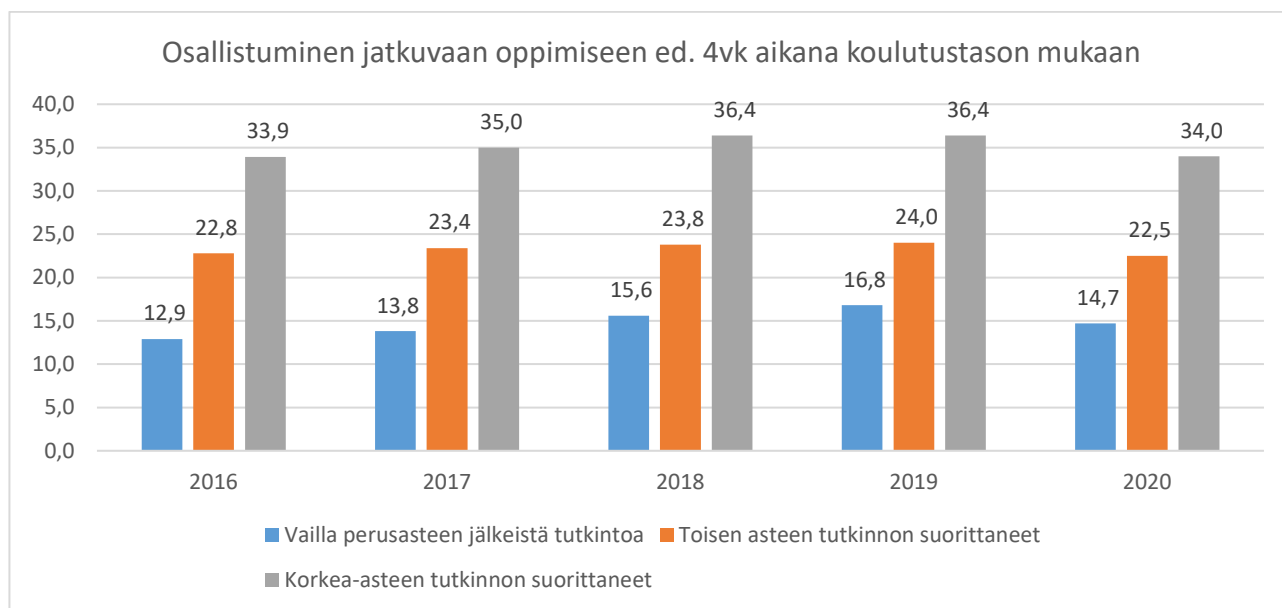
Kuvio 9. 25-64-vuotiaiden osallistuminen formaaliin tai non-formaaliin koulutukseen edellisen neljän viikon aikana ikäryhmittäin vuosina 2016-2020. Lähde: Eurostat, LFS (Tilastokeskus, Työvoimatutkimus).

Myös eri työmarkkina-asemassa olevien osallistumisasteet eroavat toisistaan. Osallistumisaste oli selvästi korkein työllisillä (28 %) ja matalin työttömillä (23 %). Taas EU:ssa keskimäärin osallistuneiden osuus oli vuonna 2020 korkein työttömillä ja matalin työvoiman ulkopuolella olevilla. Toisaalta EU:ssa osallistumisasteen keskiarvo oli kaikissa ryhmissä selvästi Suomen tasoa matalampi.

Kuvio 10. 25-64-vuotiaiden osallistuminen formaaliin tai non-formaaliin koulutukseen edellisen neljän viikon aikana Suomessa ja Euroopan unionin maissa työmarkkina-aseman mukaan vuonna 2020. Lähde: Eurostat, LFS (Tilastokeskus, Työvoimatutkimus).

Suomessa suurin erottava tekijä osallistumisasteessa on henkilön koulutustaso. Korkeasti koulutettujen osallistumisaste on jatkuvasti ollut selvästi korkeampi kuin toisen asteen tutkinnon suorittaneilla tai vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevilla. Vuonna 2020 korkeasti koulutetuista 24 prosenttia oli edellisen neljän viikon aikana osallistunut koulutukseen, kun vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevista osallistujien osuus oli alle 15 prosenttia.

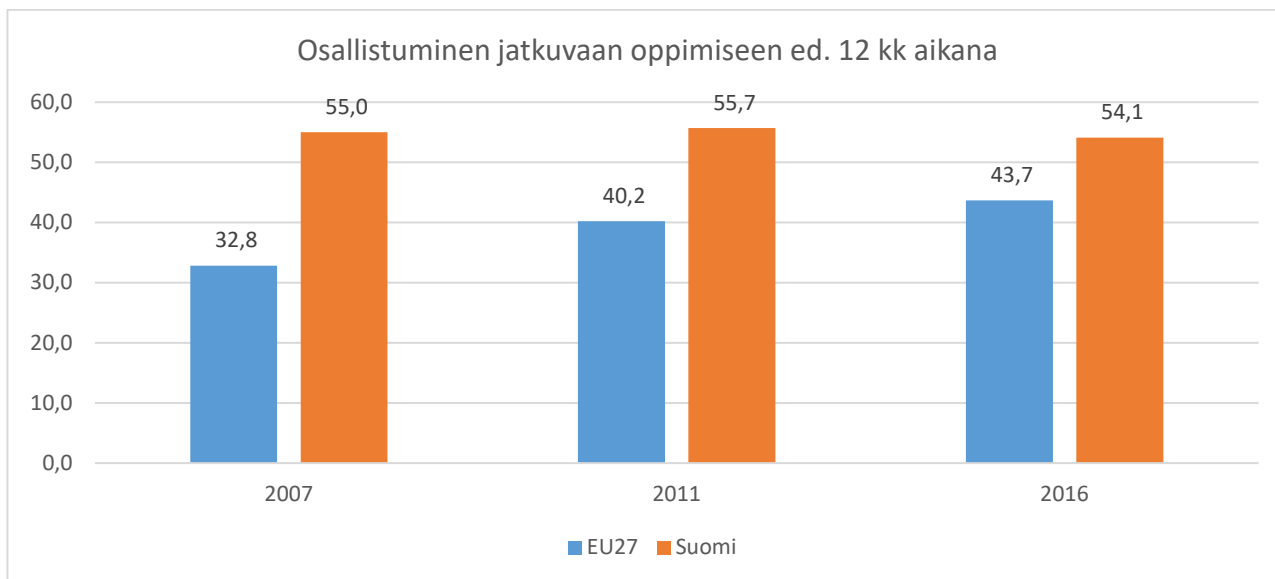

Kuvio 11. 25-64-vuotiaiden osallistuminen formaaliin tai non-formaaliin koulutukseen edellisen neljän viikon aikana koulutustason mukaan vuosina 2016-2020. Lähde: Eurostat, LFS (Tilastokeskus, Työvoimatutkimus).

Edellä esitetyn indikaattorin tarkastelujakson lyhyden takia otos ei ole kovin edustava. Euroopan komissio on kuitenkin päättänyt, että vuodesta 2022 eteenpäin tämän indikaattorin tarkastelujaksona tulee olemaan edelliset 12 kuukautta ja tietoa tullaan keräämään joka toinen vuosi.

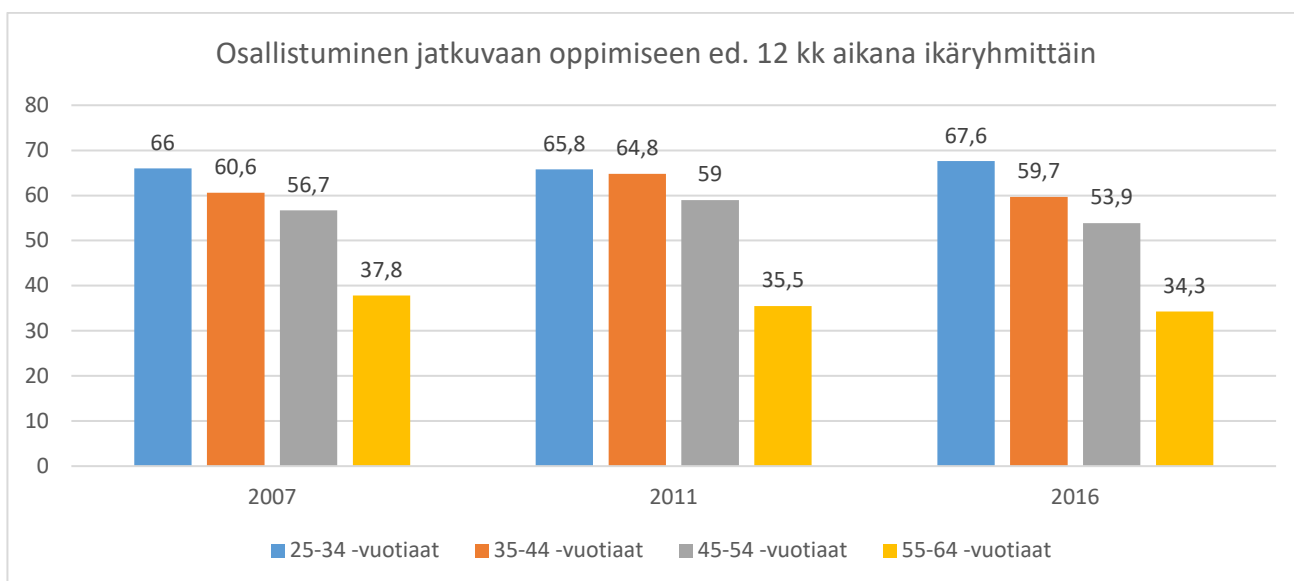
1.2.2 Osallistuminen jatkuvaan oppimiseen: edellisen vuoden aikana

Toisessa indikaattorissa 25-64-vuotiaiden tieto osallistumisesta jatkuvaan oppimiseen on kerätty aikuiskoulutustutkimuksessa viiden vuoden välein ja tarkastelujaksona on käytetty edellistä 12 kuukautta. Myös tässä tarkastelussa Suomen osallistumistaso on selvästi korkeampi verrattuna Euroopan unionin maiden keskiarvoon. Vuonna 2016 osallistuneiden osuus oli 54 prosenttia, kun EU:n keskiarvo oli 44 prosenttia. Suomessa jatkuvaan oppimiseen osallistuneiden osuus on pysynyt 55 prosentin tasolla vuodesta 2007 lähtien, kun taas EU:n keskiarvo on tasaisesti noussut.

Kuvio 12. 25-64-vuotiaiden osallistuminen formaaliin tai non-formaaliin koulutukseen edellisen 12 kuukauden aikana Suomessa ja Euroopan unionin maissa vuosina 2007, 2011 ja 2016. Lähde: Eurostat, AES (Tilastokeskus, Aikuiskoulutustutkimus).

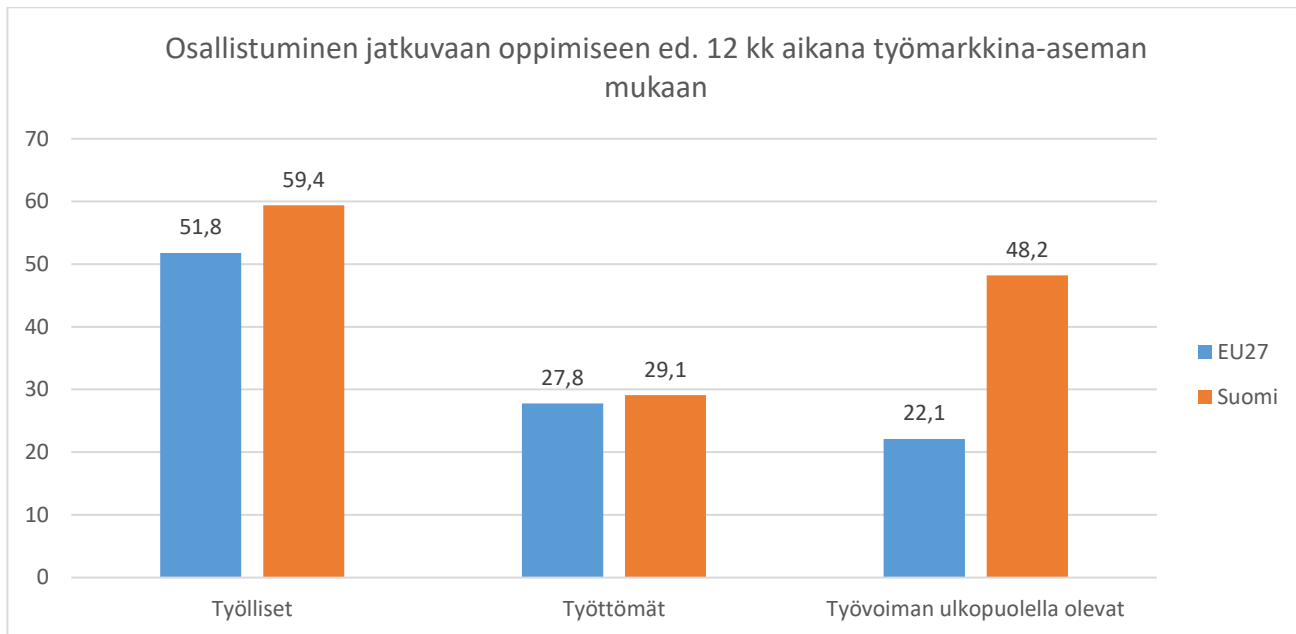
Myös 12 kuukauden tarkastelujaksolla ikäryhmien välillä on merkittäviä eroja siinä, kuinka suuri osa on osallistunut koulutukseen. Osallistujien osuus oli vuonna 2016 korkein (67 %) nuorimmassa ikäryhmässä (25-34-vuotiaat) ja matalin (34 %) vanhimmassa ikäryhmässä (55-64-vuotiaat).

Kuvio 13. 25-64-vuotiaiden osallistuminen formaaliin tai non-formaaliin koulutukseen edellisen 12 kuukauden aikana ikäryhmittäin vuosina 2007, 2011 ja 2016. Lähde: Eurostat, AES (Tilastokeskus, Aikuiskoulutustutkimus).

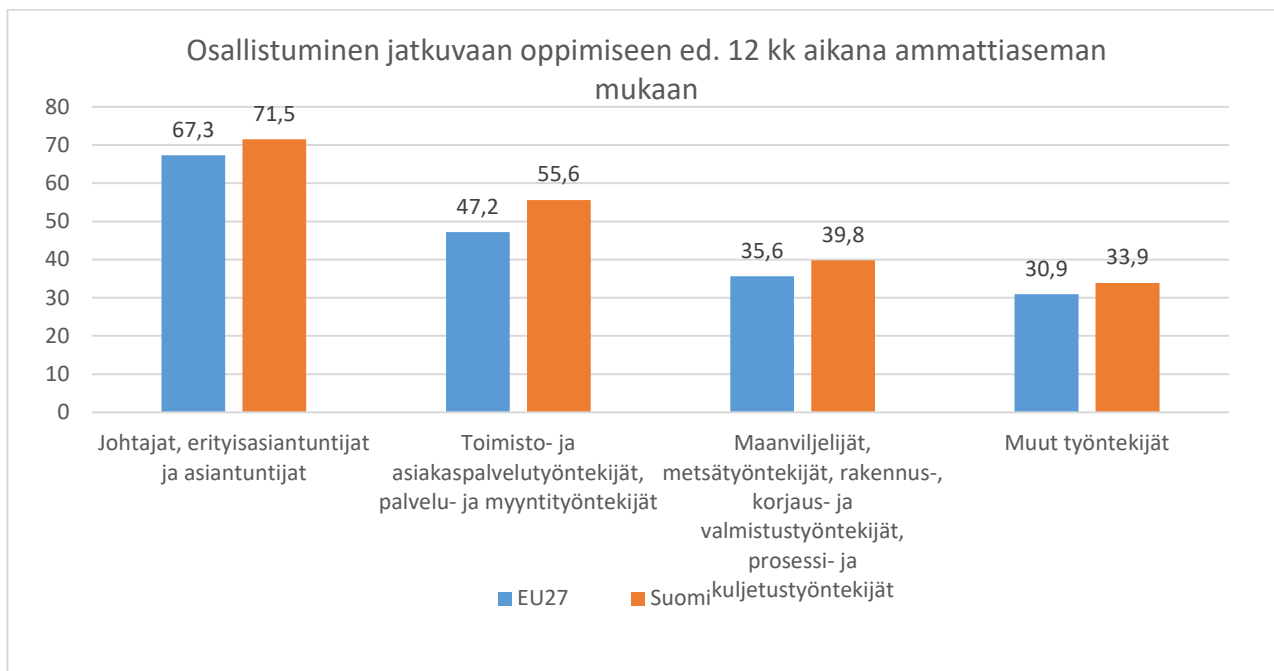
Eri työmarkkina-asemassa olevien ryhmien väliset erot olivat merkittävästi suuremmat 12 kuukauden tarkastelujaksolla kuin neljän viikon tarkastelujaksolla. Suomessa vuonna 2017 12 kuukauden tarkastelujaksolla työllisten osallistumisaste oli selvästi korkeampi (59 %) kuin työttömien (29 %). Työvoiman ulkopuolella olevien osallistumisaste taas oli näiden kahden välillä, kun taas neljän viikon tarkastelujaksolla se oli lähes samalla tasolla työttömien osallistumisasteen kanssa.

12 kuukauden tarkastelujaksolla työttömien osallistumisaste oli lähes samaa tasoa Suomessa kuin keskimäärin EU:ssa. Suomen ja EU:n keskiarvon välillä merkittävin ero oli työvoiman ulkopuolella olevien osallistumisasteessa. Suomessa työvoiman ulkopuolella olevat osallistuivat merkittävästi enemmän (48 %) jatkuvaan oppimiseen kuin EU:ssa keskimäärin (22 %).

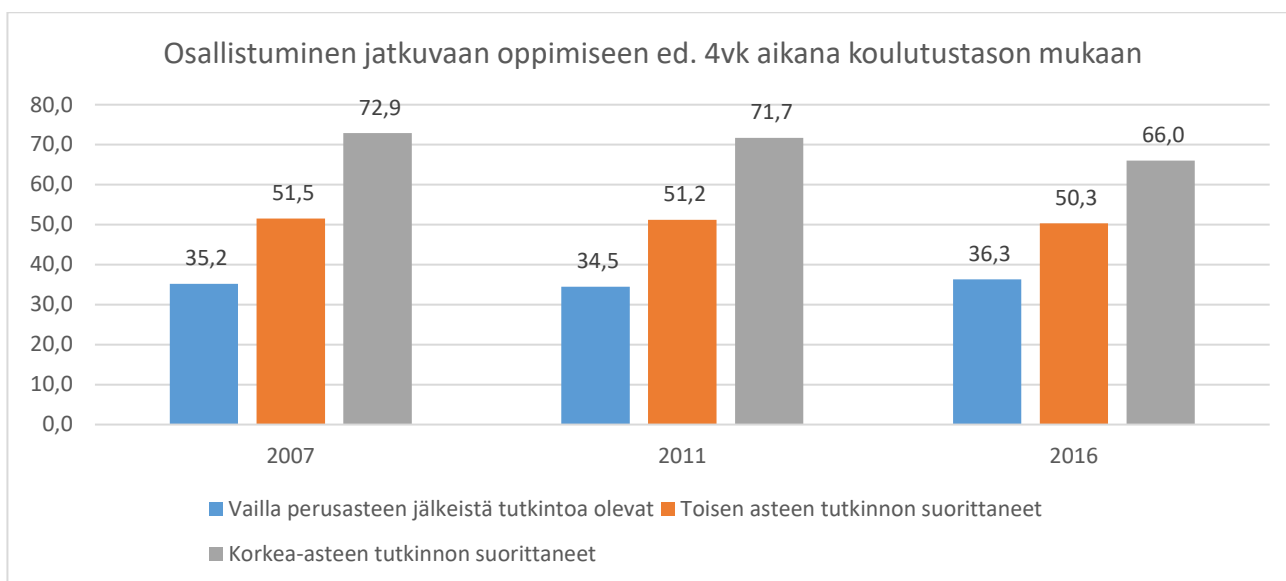
Kuvio 14. 25-64-vuotiaiden osallistuminen formaaliin tai non-formaaliin koulutukseen edellisen 12 kuukauden aikana työmarkkina-aseman mukaan Suomessa ja Euroopan unionin maissa vuonna 2016. Lähde: Eurostat, AES (Tilastokeskus, Aikuiskoulutustutkimus).

Suurimmat erot osallistumisasteessa oli eri ammattiryhmien välillä 12 kuukauden tarkastelujaksolla. Suomessa johtajista, erityisasiantuntijoista ja asiantuntijoista yli 71 prosenttia oli osallistunut formaaliin tai non-formaaliin koulutukseen edellisen 12 kuukauden aikana. Toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijöistä sekä palvelu- ja myyntityöntekijöistä 56 prosenttia, maanviljelijöistä, metsätyöntekijöistä, rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöistä sekä prosessi- ja kuljetustyöntekijöistä 40 prosenttia ja muista työntekijöistä vain 34 prosenttia oli osallistunut formaaliin tai non-formaaliin koulutukseen edellisen 12 kuukauden aikana. EU:ssa luvut olivat samansuuntaisia, mutta hieman matalammalla tasolla.

Kuvio 15. 25-64-vuotiaiden osallistuminen formaaliin tai non-formaaliin koulutukseen edellisen 12 kuukauden aikana ammattiaseman mukaan Suomessa ja Euroopan unionin maissa vuonna 2016. Lähde: Eurostat, AES (Tilastokeskus, Aikuiskoulutustutkimus).

Myös 12 kuukauden tarkastelujaksolla eri pohjakoulutuksen omaavien välillä oli suuria eroja jatkuvaan oppimiseen osallistumisessa. Korkeasti koulutettujen osallistumisaste on selvästi korkeampi kuin toisen asteen tutkinnon suorittaneilla tai vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevilla. Erot ryhmien välillä ovat kaventuneet vuoteen 2007 verrattuna, mutta edelleen vuonna 2016 korkeasti koulutetuista 66 prosenttia oli edellisen 12 kuukauden aikana osallistunut koulutukseen, kun taas vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevista vain 36 prosenttia oli osallistunut koulutukseen. Vuonna 2007 vastaavat osuudet olivat 73 ja 35 prosenttia, joten ryhmien välisen eron kaventuminen johtui lähinnä korkeakoulutettujen osallistumisasteen laskusta.

Kuvio 16. 25-64-vuotiaiden osallistuminen formaaliin tai non-formaaliin koulutukseen edellisen 12 kuukauden aikana koulutustason mukaan vuosina 2007, 2011 ja 2016. Lähde: Eurostat, AES (Tilastokeskus, Aikuiskoulutustutkimus).

1.2.3 Osallistuminen jatkuvaan oppimiseen: tutkintokoulutus

Aineistona työkäisten osallistumisesta tutkintokoulutukseen on käytetty Tilastokeskuksen tietoja ammatillisen koulutuksen, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen uusista opiskelijoista⁶ vuonna 2019. Tarkastelussa on mukana henkilöt, jotka ovat aloittaneet opinnot tutkintokoulutuksessa vähintään 25-vuotiaana. Ammatillisen koulutuksen luvuissa on mukana tutkinnon osia suorittavat ja tutkintotavoitteisen työvoimakoulutuksen uudet opiskelijat.

Tilastokeskuksen tietojen mukaan yhteensä 97 646 työkäistä uutta opiskelijaa aloitti tutkintokoulutukseen vuonna 2019. Työkäisten osuus oli noin 54,5 prosenttia kaikista uusista opiskelijoista. Eniten työkäisiä aloitti ammatillisessa tutkintokoulutuksessa (ml. työvoimakoulutus), jossa työkäisiä uusia opiskelijoita oli yhteensä 68 412, joista 36 487 perustutkintokoulutuksessa ja 31 925 ammatti- tai erikoisammattitutkintokoulutuksessa. Seuraavaksi eniten työkäisiä aloitti ammattikorkeakoulujen tutkintokoulutuksessa, jossa työkäisiä uusia opiskelijoita oli yhteensä 20 939, joista 15 708 alemmassa ja 5 231 ylemmässä ammattikorkeakoulututkintokoulutuksessa. Yliopistojen tutkintokoulutuksessa taas aloitti 8 295 uutta työkäistä opiskelijaa, joista 3 736 alemmassa ja 4 559 ylemmässä yliopistotutkintokoulutuksessa.

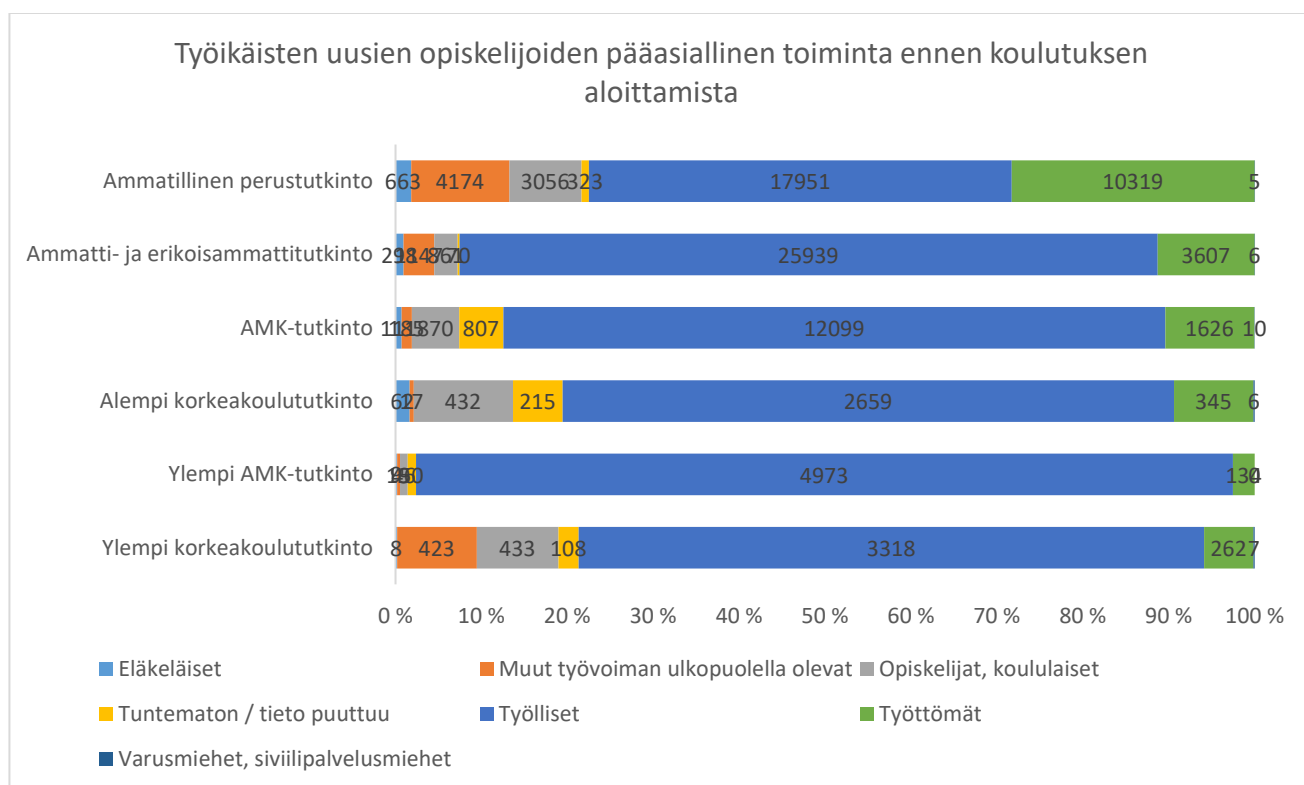
	Yhteensä uudet opiskelijat	Työkäiset (väh. 25 v.) uudet opiskelijat	Työkäisten %- osuus uusista opiskelijoista	Työkäinen väestö (25- 64v) v. 2019	Suhteessa työkäiseen väestöön
Ammatillinen koulutus	116 216	68 412	58,9 %	2 812 368	2,4 %
Ammatillinen perustutkinto	80 825	36 487	45,1 %	2 812 368	1,3 %
Ammatti-/erikoisammattitutkinto	35 391	31 925	90,2 %	2 812 368	1,1 %
Ammattikorkeakoulutus	38 741	20 939	54,0 %	2 812 368	0,7 %
Alempi AMK-tutkinto	33 508	15 708	46,9 %	2 812 368	0,6 %
Ylempi AMK-tutkinto	5 233	5 231	100,0 %	2 812 368	0,2 %
Yliopistokoulutus	24 183	8 295	34,3 %	2 812 368	0,3 %
Yliopiston alempi kk-tutkinto	17 513	3 736	21,3 %	2 812 368	0,1 %
Yliopiston ylempi kk-tutkinto	6 670	4 559	68,4 %	2 812 368	0,2 %
Yhteensä	179 140	97 646	54,5 %	2 812 368	3,5 %

Taulukko 2. Ammatillisen ja korkeakoulujen tutkintokoulutuksen uudet opiskelijat, vähintään 25-vuotiaiden osuus ja suhde työkäisen väestön määrään. Lähde: Tilastokeskus

⁶ uusilla opiskelijoilla tarkoitetaan opiskelijoita, jotka ovat tulleet tilastovuonna kirjoille tietyn oppilaitoksen tiettyyn koulutukseen.

Työkäisten osuus uusista opiskelijoista oli suurin ylemmissä ammattikorkeakoulututkinnoissa, jossa kaikki uudet opiskelijat olivat vähintään 25-vuotiaita. Myös ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa työkäisten osuus oli yli 90 prosenttia ja yliopiston ylemmässä korkeakoulututkinnoissa 68 prosenttia uusista opiskelijoista. Työkäisten osuus oli merkittävä myös ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa ja alemmissa ammattikorkeakoulututkinnoissa, jossa osuudet olivat noin 45 ja 76 prosenttia.

Työkäisistä uusista opiskelijoista selkeä enemmistö oli ollut työllisenä ennen koulutuksen aloittamista. Yhteensä uusista opiskelijoista noin 69 % oli ollut työllisenä ennen opintojen aloittamista. Työllisten osuus oli suurin ylemmissä ja alemmissa ammattikorkeakoulututkinnoissa ja ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa. Työttömien ja työvoiman ulkopuolella olevien osuus oli merkittävin ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa.

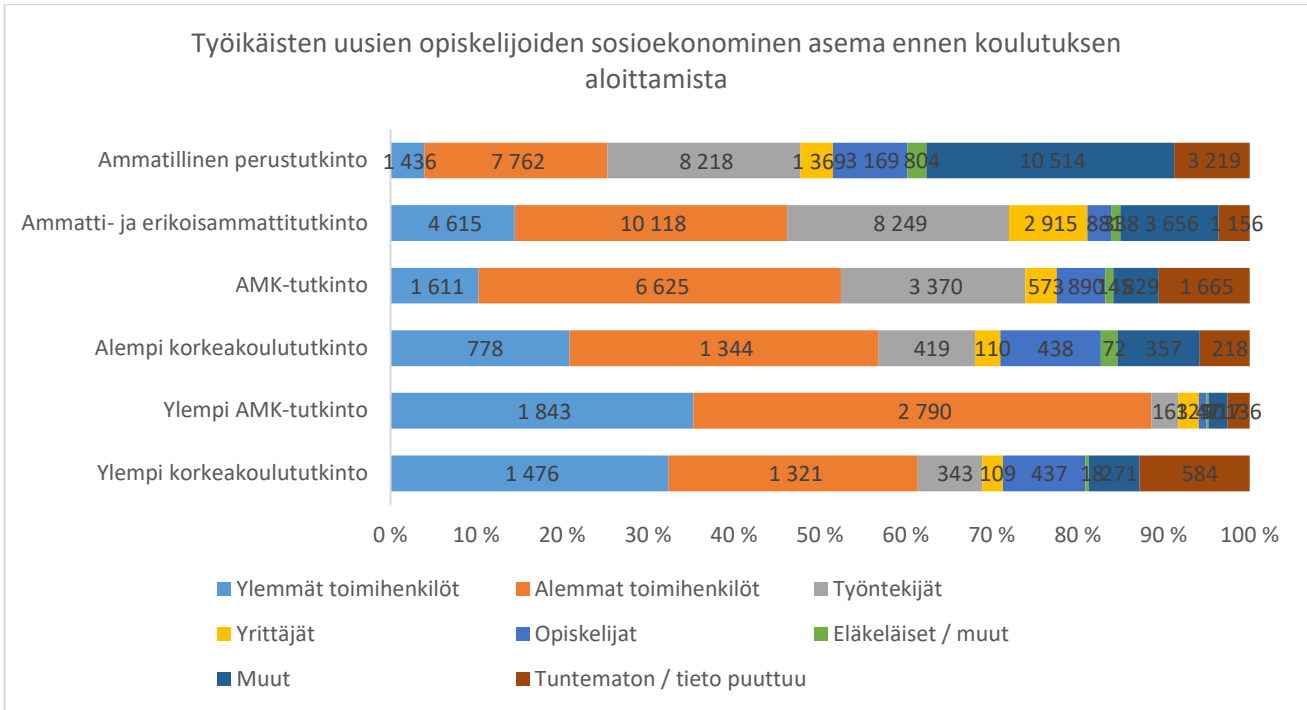

Kuvio 17. Ammatillisen ja korkeakoulujen tutkintokoulutuksen vähintään 25v. uudet opiskelijat koulutusta edeltävän pääasiallisen toiminnan mukaan. Lähde: Tilastokeskus 2019

Työkäisistä opiskelijoista yli 40 prosenttia oli sosioekonomiselta asemaltaan alempi tai ylempi toimihenkilö ennen koulutuksen aloittamista. Seuraavaksi eniten (21 %) oli työntekijöinä toimineita ja kolmanneksi eniten (16 %) kuuluivat ryhmään ”muut”, johon kuuluvat mm. pitkäaikaistyöttömät, asevelvollisuuttaan suorittavat, perheenjäsenet, omaisuustuloilla tai säästöillä elävät. Neljänneksi eniten (7 %) oli henkilöitä, joista ei ole saatavilla tietoa, kuten ulkomailta tulleet. Muita ryhmiä olivat opiskelijat (6 %), yrittäjät (5 %) ja eläkeläiset (1 %).

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon työkäisistä uusista opiskelijoista selvä enemmistö, lähes 90 prosenttia, oli ollut ennen koulutuksen aloittamista ylempi tai alempi toimihenkilö. Myös muiden korkeakoulututkintokoulutusten uusissa opiskelijoissa enemmistö oli ollut toimihenkilö ennen koulutuksen aloittamista, mutta myös työntekijöinä toimineita, opiskelijoita ja muita työelämän ulkopuolelta tulleita (esim.

ulkomailta tulleita) oli paljon. Ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa uusien opiskelijoiden joukko oli kaikista moninaisin. Eniten oli henkilöitä, joiden sosioekonominen asemaa ei tiedetä tai ei voida luokitella. Mukana oli myös toimihenkilöitä, työntekijöitä, yrittäjiä ja opiskelijoita. Yrittäjien osuus uusista opiskelijoista oli suurin ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa (9 %).

Kuvio 18. Ammatillisen ja korkeakoulujen tutkintokoulutuksen vähintään 25v. uudet opiskelijat koulutusta edeltävän sosioekonomisen aseman mukaan. Lähde: Tilastokeskus 2019

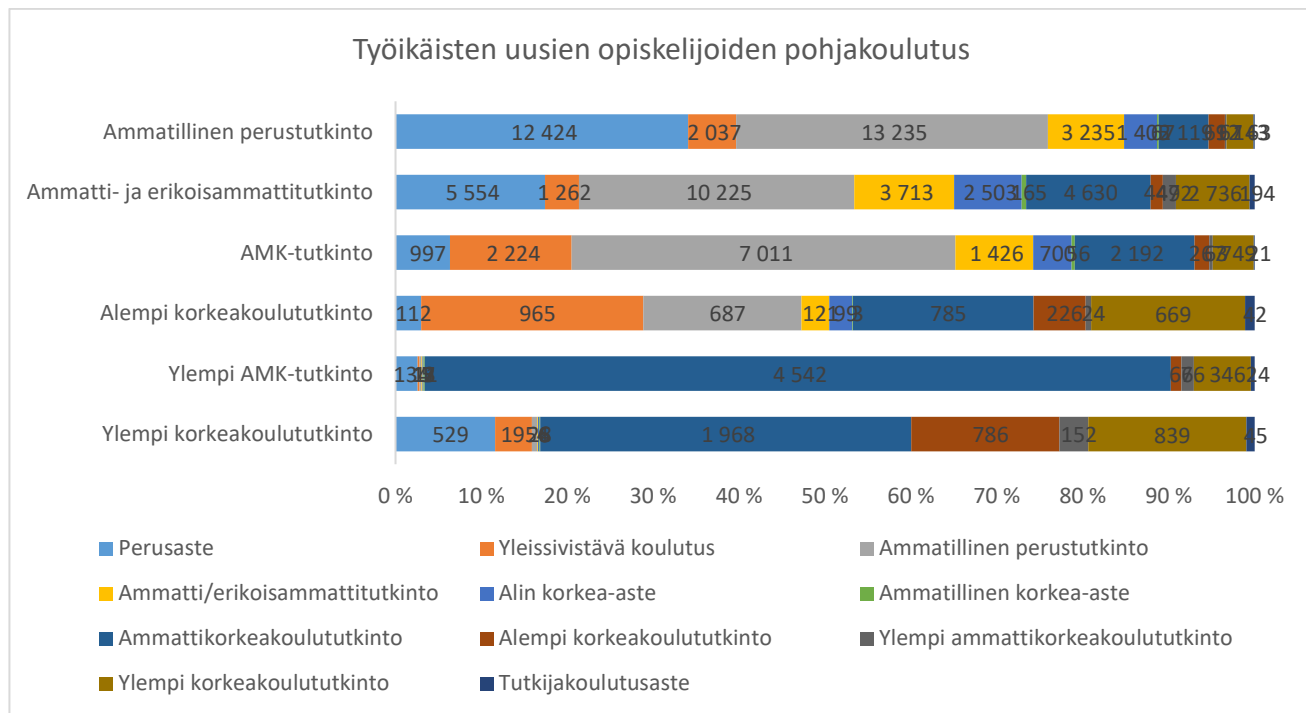
Kaikista työkäisistä uusista opiskelijoista 20 prosenttia oli vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa ja 27 prosenttia oli vailla ammatillisesti suuntautunutta tutkintoa (vain perusasteen tai yleissivistävän koulutuksen varassa olevat). Heidän osuutensa oli suurin ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa, jossa osuudet olivat 34 ja 40 prosenttia. Käänteisesti kuitenkin 60 %:lla ammatillisen perustutkintokoulutuksen aloittaneista oli aiemmin suorittanut vähintään ammatillisen perustutkinnon ja yli 10 prosenttia oli aiemmin suorittanut korkeakoulututkinnon.

Ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksen uusista työkäisistä opiskelijoista vain 17 prosenttia oli vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa ja 21 prosenttia vailla ammatillisesti suuntautunutta tutkintoa. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus taas oli 27 prosenttia.

Ammattikorkeakoulututkinnon uusista työkäisistä opiskelijoista 21 prosenttia oli vailla ammatillisesti suuntautunutta tutkintoa ja vastaava osuus oli aiemmin suorittanut korkeakoulututkinnon. Yliopiston alemmassa korkeakoulututkinnossa vastaavat osuudet olivat 29 oli vailla ammatillisesti suuntautunutta tutkintoa ja lähes puolet (47 %) oli jo aiemmin suorittanut korkeakoulututkinnon.

Yliopiston ja ammattikorkeakoulujen ylemmissä korkeakoulututkinnoissa aloittaneista suurimmalla osalla oli taustallaan enintään alempi kk-tutkinto, mikä onkin usein edellytyksenä koulutukseen pääsulle. Aikaisemmin

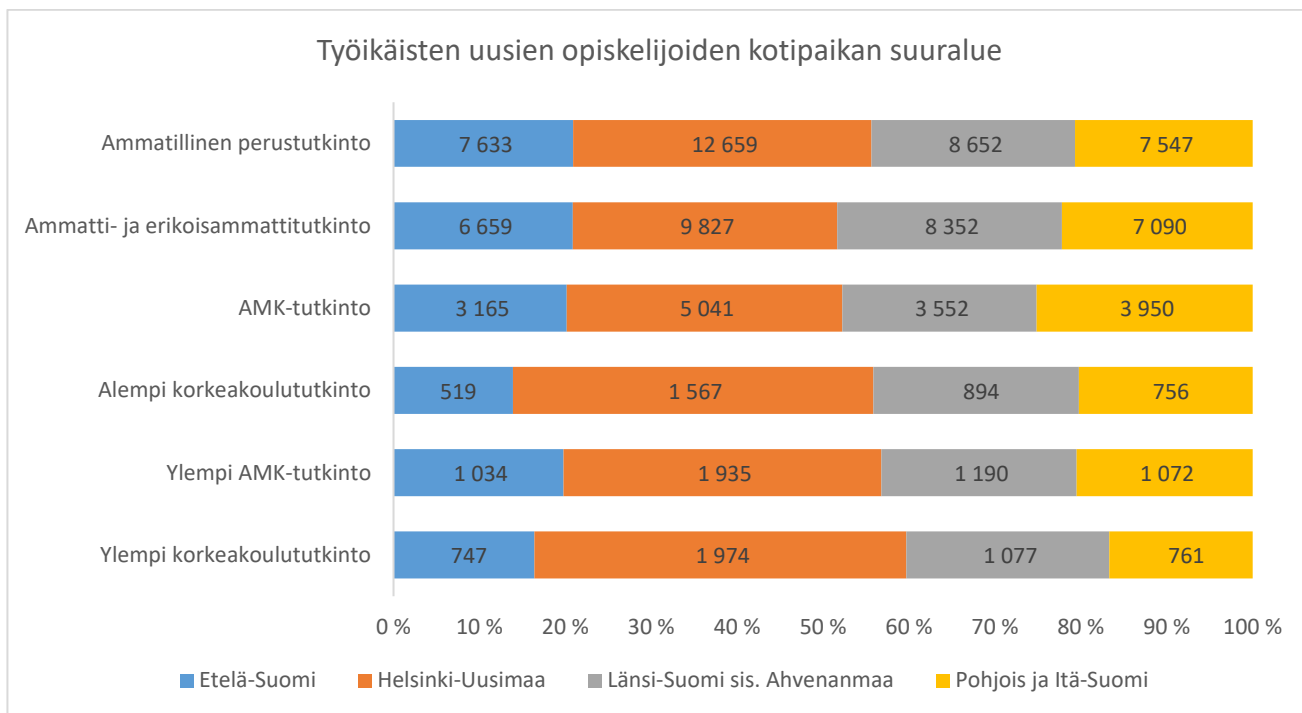
vähintään toisen ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus oli ylemmässä ammattikorkeakoulututkinnossa 9 prosenttia ja yliopiston ylemmässä korkeakoulututkinnossa 23 prosenttia.

Kuvio 19. Ammatillisen ja korkeakoulujen tutkintokoulutuksen vähintään 25-vuotiaat uudet opiskelijat pohjakoulutuksen mukaan. Lähde: Tilastokeskus 2019

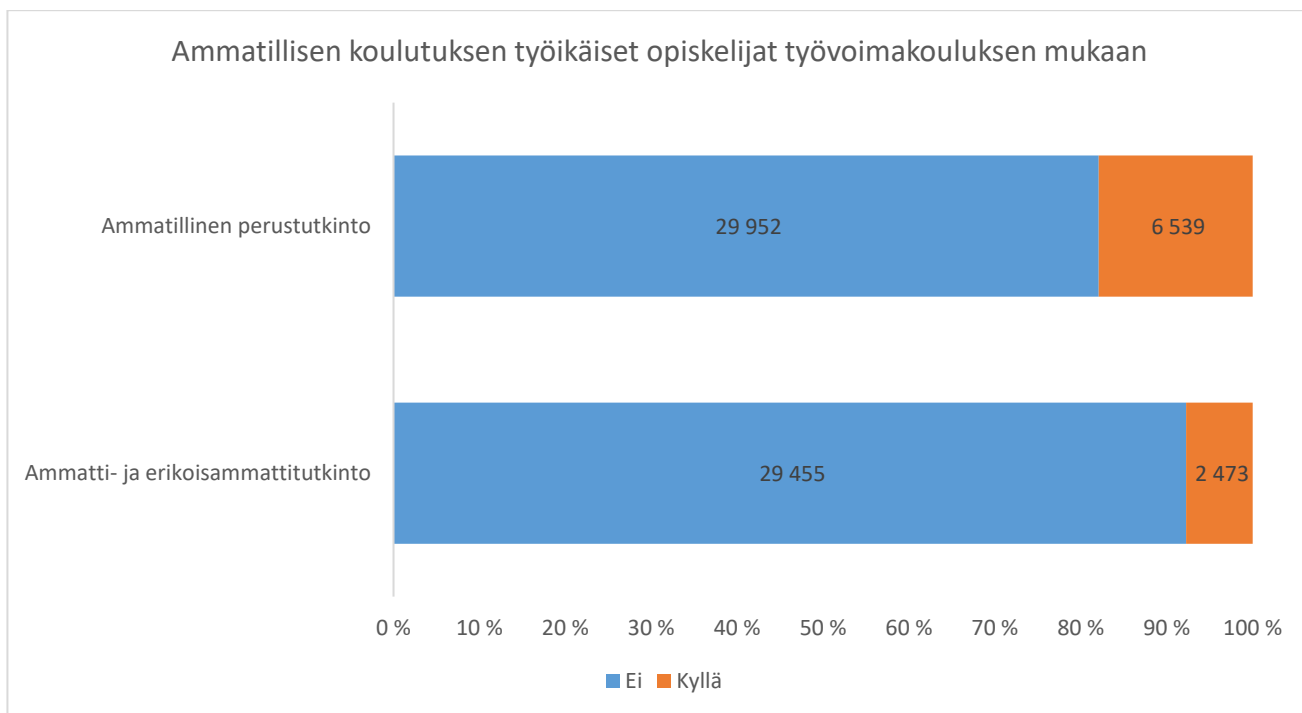
Työikäisten uusien opiskelijoiden jakautuminen eri suuralueille asuinpaikan suuralueen mukaan vastaa koko saman ikäisen väestön jakaumista alueille. Eniten työikäisiä uusia opiskelijoita asui Helsingin ja Uudenmaan suuralueella, toiseksi eniten Länsi-Suomen suuralueella, kolmanneksi eniten Pohjois- ja Itä-Suomen suuralueella ja vähiten Etelä-Suomen suuralueella.

Eroja oli kuitenkin siinä, minkä tutkintotyyppin koulutuksessa henkilöt aloittivat. Helsingin ja Uudenmaan suuralueella asuvien osuus oli suurempi erityisesti yliopistokoulutuksessa ja ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon koulutuksessa sekä ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa. Muualla Etelä-Suomessa asuvien osuus oli pienempi erityisesti yliopistokoulutuksessa. Länsi-Suomessa asuvien osuus oli suurempi erityisesti ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa ja Pohjois- ja Itä-Suomessa asuvien osuus oli suurempi etenkin ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa ja alemman ammattikorkeakoulututkinnon koulutuksessa.

Kuvio 20. Ammatillisen ja korkeakoulujen tutkintokoulutuksen vähintään 25-vuotiaat uudet opiskelijat kotipaikan suuralueen mukaan. Lähde: Tilastokeskus 2019

Ammatillisen koulutuksen uusista vähintään 25-vuotiaista opiskelijoista 9 012 eli 13 prosenttia oli työvoimakoulutuksen opiskelijoita. Ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa osuus oli suurempi (18 %) ja ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa pienempi (8 %).

Kuvio 21. Ammatillisen tutkintokoulutuksen vähintään 25-vuotiaat uudet opiskelijat työvoimakoulutuksen mukaan. Lähde: Tilastokeskus 2019

Seuraaviin taulukoihin on koottu tietoa ryhmistä, jotka ovat aiempien tutkimusten perusteella olleet jatkuvassa oppimisessa aliedustettuina. Kaikista aliedustetuista ryhmistä ei ole saatavilla koulustilastoihin yhdistettävää rekisteritietoa. Tässä tarkastelussa on mukana yli 55-vuotiaat, pienituloiset, ennen koulutuksen aloittamista työttömänä tai työvoiman ulkopuolella olleet, työntekijänä (ei toimihenkilönä) tai yrittäjänä toimineet, vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa tai vailla ammatillista tutkintoa olevat sekä vieraskieliset.

Vuonna 2019 yli 55-vuotiaita uusia opiskelijoita oli yhteensä noin 6 000. Heidän osuutensa kaikista uusista työikäisistä opiskelijoista on 6,1 prosenttia. Osuus ja määrä olivat suurimpia ammatillisessa koulutuksessa, erityisesti ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa, jossa noin 3 100 eli lähes 10 prosenttia uusista työikäisistä opiskelijoista oli yli 55-vuotiaita. Yli 55-vuotiaiden määrä oli pienin yliopiston alemmissa ja ylemmissä korkeakoulututkinnoissa (alle 80 uutta opiskelijaa) ja taas osuus oli pienin ammattikorkeakoulun tutkintokoulutuksen uusissa opiskelijoissa (1,3 %).

	Yli 55-vuotiaat uudet opiskelijat	Yli 55-vuotiaiden %-osuus työikäisistä uusista op.
Ammatillinen koulutus	5 464	8,0 %
Ammatillinen perustutkinto	2 365	6,5 %
Ammatti-/erikoisammattitutkinto	3 099	9,7 %
Ammattikorkeakoulutus	366	1,7 %
Alempi AMK-tutkinto	201	1,3 %
Ylempi AMK-tutkinto	165	3,2 %
Yliopistokoulutus	146	1,8 %
Yliopiston alempi kk-tutkinto	73	2,0 %
Yliopiston ylempi kk-tutkinto	73	1,6 %
Yhteensä	5 976	6,1 %

Taulukko 3. Ammatillisen ja korkeakoulujen tutkintokoulutuksen yli 55-vuotiaat uudet opiskelijat ja %-osuus yli 25v. uusista opiskelijoista. Lähde: Tilastokeskus, 2019

Pienituloisia työikäisiä uusia opiskelijoita oli vuonna 2019 yhteensä noin 23 000. Pienituloisten osuus oli noin 24 prosenttia kaikista työikäisistä opiskelijoista. Osuus oli suurin ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa ja toiseksi suurin ylemmässä korkeakoulututkintokoulutuksessa. Kaikista pienin osuus oli ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon uusissa opiskelijoissa, joista vain alle kuusi prosenttia oli pienituloisia. Tuloerot selittyvät osittain ikäryhmillä sekä työmarkkina-asemalla.

	0 -19 999	20 000-	Pienituloisten %- osuus uusista op.
Ammatillinen koulutus	17 041	51 371	24,9 %
Ammatillinen perustutkinto	11 746	24 741	32,2 %
Ammatti-/erikoisammattitutkinto	5 295	26 630	16,6 %
Ammattikorkeakoulutus	3 627	17 312	17,3 %
Alempi AMK-tutkinto	3 327	12 381	21,2 %
Ylempi AMK-tutkinto	300	4 931	5,7 %
Yliopistokoulutus	2 290	6 005	27,6 %
Yliopiston alempi kk-tutkinto	966	2 770	25,9 %
Yliopiston ylempi kk-tutkinto	1 324	3 235	29,0 %
Yhteensä	22 958	74 688	23,5 %

Taulukko 4. Ammatillisen ja korkeakoulujen tutkintokoulutuksen yli 25v. uudet opiskelijat tuloluokan mukaan ja pienituloisten %-osuus. Lähde: Tilastokeskus, 2019

Työttömänä ennen koulutuksen aloittamista oli ollut yhteensä noin 16 300 työkäistä uutta opiskelijaa. Työttömänä olleiden osuus uusista opiskelijoista oli suurin ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa, joiden osuus uusista työkäisistä opiskelijoista oli noin 28 prosenttia. Kaikista uusista opiskelijoista työttömänä koulutusta edeltävänä vuonna olleiden osuus oli noin 17 prosenttia. Määrät ja osuudet olivat kaikista pienimmät ylempään ammattikorkeakoulututkinnon uusissa opiskelijoissa, jossa vain noin kolme prosenttia oli ollut työttömänä. Työvoiman ulkopuolella, jos ei lasketa opiskelijana, eläkkeellä ja varusmiehenä olleita, oli noin 8 prosenttia työkäisistä uusista opiskelijoista. Osuus oli suurin ammatillisen perustutkintokoulutuksen ja yliopiston ylempään korkeakoulututkinnon uusissa opiskelijoissa, joissa osuudet olivat noin 12 prosenttia. Ulkomailta tulleiden osuus todennäköisesti selittää osuuksia, mutta yliopistoissa maahanmuutto todennäköisemmin johtuu juuri aloitetusta opiskelusta. Ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa maahanmuuton taustalla voi todennäköisemmin olla myös muita kuin opiskelusta johtuvia syitä.

	Työttömät	Muut työvoiman ulkopuolella olevat	Tuntematon / tieto puuttuu	Työttömien %-osuus uusista op.	Työvoiman ulkopuolisten %-osuus ⁷ uusista op.
Ammatillinen koulutus	13 926	5		20,4 %	8,4 %
Ammatillinen perustutkinto	10 319	4		28,3 %	12,3 %
Ammatti-/erikoisammattitutkinto	3	1		11,3 %	3,8 %
Ammattikorkeakoulutus	1			8,4 %	5,1 %
Alempi AMK-tutkinto	1			10,4 %	6,3 %
Ylempi AMK-tutkinto				2,6 %	1,3 %
Yliopistokoulutus				7,3 %	9,2 %
Yliopiston alempi kk-tutkinto				9,2 %	6,2 %
Yliopiston ylempi kk-tutkinto				5,7 %	11,6 %
Yhteensä	16 293	5	1	16,7 %	7,7 %

⁷ pl. Opiskelijat, eläkeläiset ja varusmiehet)

Taulukko 5. Ammatillisen ja korkeakoulujen tutkintokoulutuksen yli 25 v. uudet opiskelijat, joiden pääasiallinen asema koulutuksen aloittamista edeltävänä vuonna oli työtön, työvoiman ulkopuolella tai tuntematon, määrät ja %-osuudet uusista työikäisistä opiskelijoista. Lähde: Tilastokeskus, 2018

Sosioekonomiselta asemaltaan työntekijänä ennen koulutuksen aloittamista oli ollut yhteensä noin 20 800 työikäistä uutta opiskelijaa. Työntekijöiden osuus oli noin 21 prosenttia tutkintokoulutusten uusista työikäisistä opiskelijoista. Määrät ja osuudet olivat suurimpia ammatillisessa koulutuksessa, erityisesti ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa, jossa työntekijänä olleita oli yli 8200 uutta työikäistä opiskelijaa ja osuus oli yli 25 prosenttia uusista työikäisistä opiskelijoista. Osuus oli merkittävä myös ammattikorkeakoulujen alemmassa tutkintokoulutuksessa. Työntekijänä olleiden osuudet olivat pienimpiä ylempissä korkeakoulututkinnoissa.

Yrittäjänä ennen koulutuksen aloittamista oli ollut yhteensä noin 5 200 työikäistä uutta opiskelijaa. Yrittäjien osuus työikäisistä uusista opiskelijoista oli noin viisi prosenttia vuonna 2019. Yrittäjien osuus oli suurin ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa, jossa osuus oli yli yhdeksän prosenttia. Ammatillisen perustutkinnon ja alemman korkeakoulututkinnon koulutusten uusista työikäisistä opiskelijoista lähes neljä prosenttia oli ollut yrittäjiä.

	Työntekijät	Yrittäjät	Työntekijöiden %-osuus	Yrittäjien %-osuus
Ammatillinen koulutus	16 467	4 284	24,1 %	6,3 %
Ammatillinen perustutkinto	8 218	1 369	22,5 %	3,8 %
Ammatti-/erikoisammattitutkinto	8 249	2 915	25,8 %	9,1 %
Ammattikorkeakoulutus	3 533	698	16,9 %	3,3 %
Alempi AMK-tutkinto	3 370	573	21,5 %	3,6 %
Ylempi AMK-tutkinto	163	125	3,1 %	2,4 %
Yliopistokoulutus	762	219	9,2 %	2,6 %
Yliopiston alempi kk-tutkinto	419	110	11,2 %	2,9 %
Yliopiston ylempi kk-tutkinto	343	109	7,5 %	2,4 %
Kaikki yhteensä	20 762	5 201	21,3 %	5,3 %

Taulukko 6. Ammatillisen ja korkeakoulujen tutkintokoulutuksen yli 25 v. uudet opiskelijat, joiden sosioekonominen asema koulutuksen aloittamista edeltävänä vuonna oli työntekijä (ei toimihenkilö) tai yrittäjä, määrät ja %-osuudet uusista työikäisistä opiskelijoista. Lähde: Tilastokeskus, 2019

Vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevia työikäisiä uusia opiskelijoita oli vuonna 2019 yhteensä 19 750. Heidän määränsä osuutensa oli suurin ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa, jossa aloittaneista vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa oli noin 12 400 eli 34 prosenttia työikäisistä uusista opiskelijoista.

Vailla ammatillisesti suuntautunutta koulutusta eli joko pelkän perusasteen tai lukiokoulutuksen varassa olevia työikäisiä uusia opiskelijoita oli vuonna 2019 yhteensä noin 26 500. Heidän määränsä osuutensa oli suurin ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa ja toiseksi suurin yliopistojen alemmissa korkeakoulututkinnoissa (29 %).

Ilman aikaisempaa vastaavan tasoista tai korkeampaa tutkintoa olevien osuus oli suurin ylempään ammattikorkeakoulututkinnon työikäisistä uusista opiskelijoista, joista 92 prosenttia oli vailla ylempää korkeakoulututkintoa. Pienin osuus taas oli matalimmalla koulutustasolla eli ammatillisessa

perustutkintokoulutuksessa, jossa yli 60 prosentilla oli jo aikaisempi vastaavan tasoinen tai korkeampi tutkinto. Myös ammatti- ja erikoisammattitutkintojen ja yliopiston alemman korkeakoulututkinnon uusissa työikäisissä opiskelijoissa yli puolella oli jo aikaisempi vastaavan tasoinen tai jopa korkeampi tutkinto.

	Perusaste	Yleissivistävä koulutus	Ei perusasteen jälkeistä tutkintoa, %-osuus	Ei ammattillisesti suuntautunutta tutkintoa ⁸ %- osuus	Ei aikaisempaa saman tasoista tai korkeampaa tutkintoa ⁹ , %- osuus
Ammatillinen koulutus	17	3	26,3 %	31,1 %	
Ammatillinen perustutkinto	12	2	34,1 %	39,6 %	39,6 %
	5	1			
Ammatti-/erikoisammattitutkinto	554	262	17,4 %	21,4 %	53,4 %
Ammattikorkeakoulutus	1	2	5,4 %	16,1 %	
Alempi AMK-tutkinto		2	6,3 %	20,5 %	79,0 %
Ylempi AMK-tutkinto			2,6 %	2,8 %	91,5 %
Yliopistokoulutus		1	7,7 %	21,7 %	
Yliopiston alempi kk-tutkinto			3,0 %	28,9 %	53,2 %
Yliopiston ylempi kk-tutkinto			11,6 %	15,9 %	77,3 %
Kaikki yhteensä	19	6	20,2 %	27,1 %	

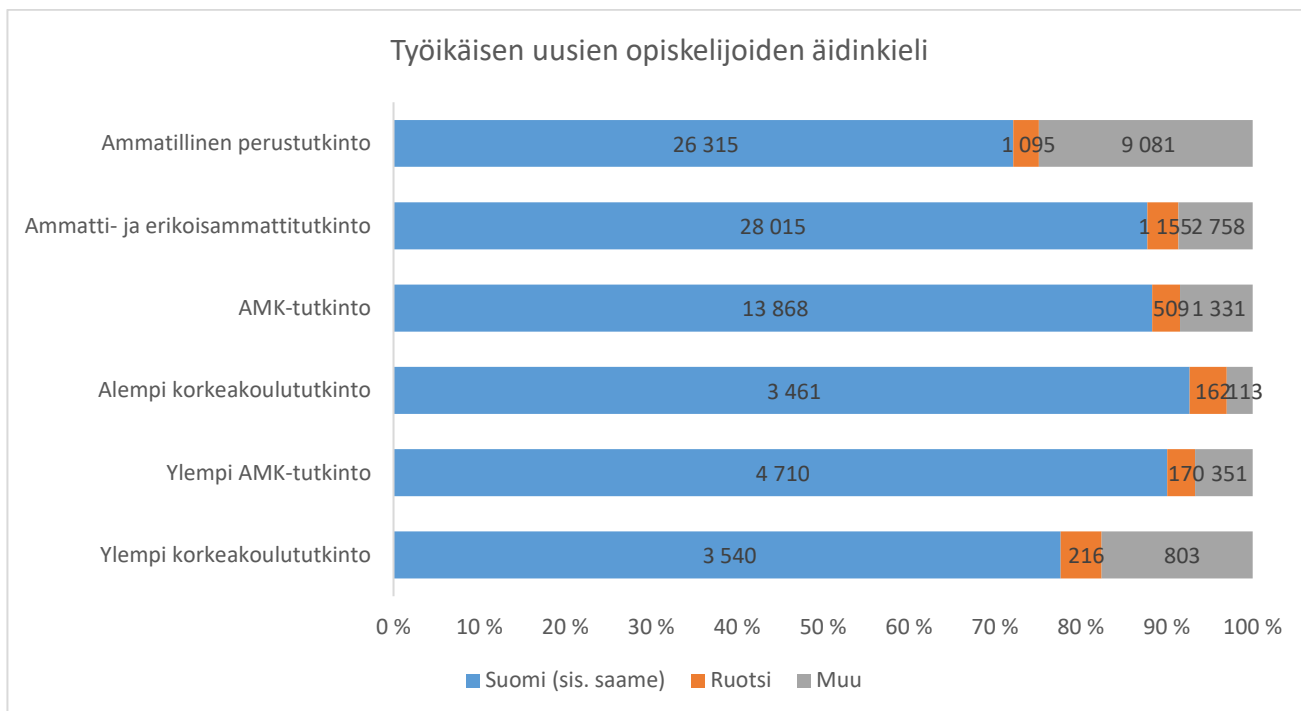
Taulukko 7. Ammatillisen ja korkeakoulujen tutkintokoulutuksen yli 25v. uudet opiskelijat, pohjakoulutus oli perusaste tai yleissivistävä koulutus, määrät ja %-osuudet uusista työikäisistä opiskelijoista sekä %-osuus uusista opiskelijoista, joilla ei ole aikaisempaa saman tasoista tai korkeampaa tutkintoa. Lähde:

Tilastokeskus, 2019

Uusista vähintään 25-vuotiaista opiskelijoista noin 15 prosentin äidinkieli oli muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Vieraskielisten osuus oli suurin (25 %) ammatillisen perustutkinnon uusissa opiskelijoissa ja toiseksi suurin (17 %) yliopiston ylempään korkeakoulututkinnon uusissa opiskelijoissa. Pieni osuus oli taas yliopiston alemman korkeakoulututkinnon uusissa opiskelijoissa, joista vain kolme prosenttia oli vieraskielisiä.

⁸ Pohjakoulutus perusaste tai yleissivistävä koulutus

⁹ Pohjakoulutuksen tasot: perusaste, yleissivistävä koulutus, Ammatillinen perustutkinto, ammatti / erikoisammattitutkinto, alin korkea-aste, ammatillinen korkea-aste, ammattikorkeakoulututkinto, alempi korkeakoulututkinto, ylempi ammattikorkeakoulututkinto, ylempi korkeakoulututkinto ja tutkijakoulutusaste

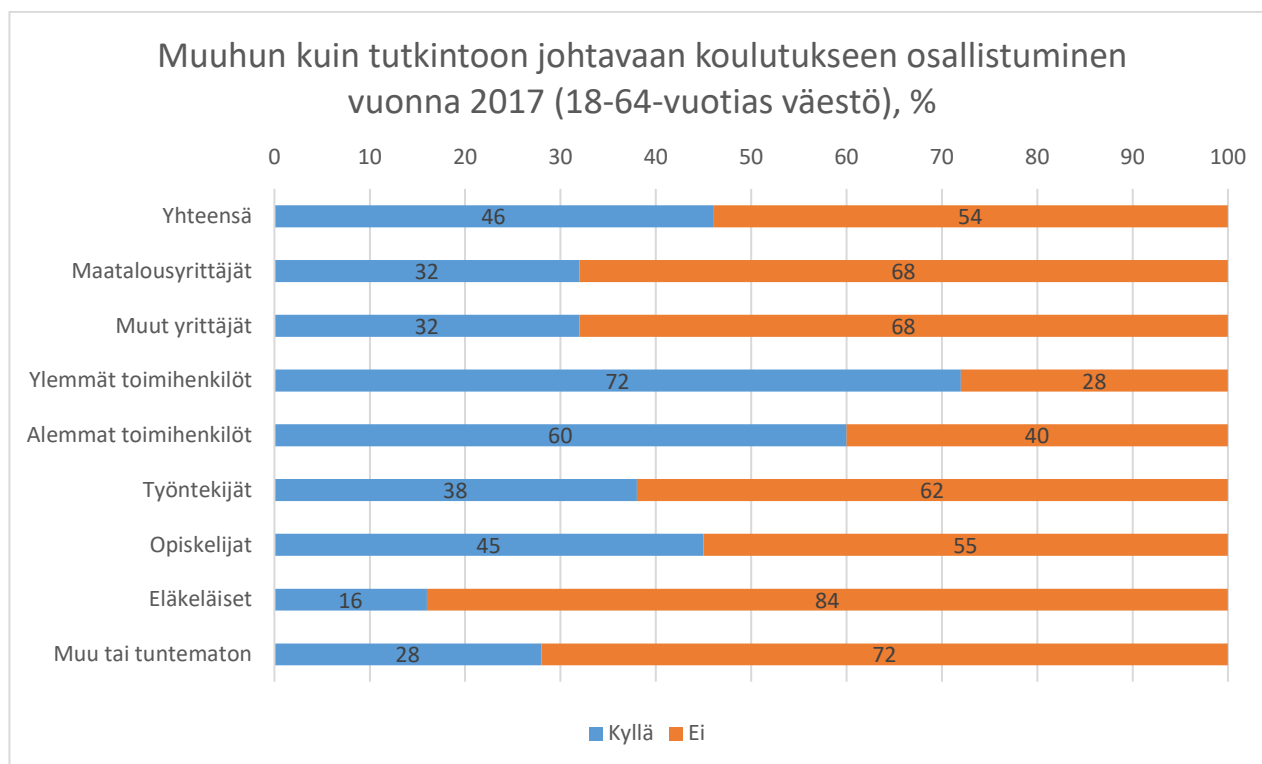

Kuvio 22. Ammatillisen ja korkeakoulujen tutkintokoulutuksen vähintään 25v. uudet opiskelijat äidinkielen mukaan (%). Lähde: Tilastokeskus 2019

Tarkemmat tiedot uusien opiskelijoiden määristä ja prosentiosuuksista löytyvät liitteestä 1.

1.2.4 Osallistuminen jatkuvaan oppimiseen: muu kuin tutkintoon johtava koulutus

Aikuiskoulutustutkimuksen tietojen mukaan vuonna 2017 46 % 18-64 vuotiasta osallistui muuhun kuin tutkintoon johtavaan koulutukseen. Osallistuminen oli yleisintä ylemmillä ja alemmilla toimihenkilöillä, joista 72 % ja 60 % osallistui koulutukseen. Vähäisintä koulutukseen osallistuminen oli eläkeläisillä (16 %), muulla väestöllä (ml. ulkomailta tulleet) (28 %) ja yrittäjillä (32 %).

Kuvio 21. Muuhun kuin tutkintoon johtavaan koulutukseen osallistuneiden %-osuus (18-64-vuotias väestö), sosioekonomisen aseman mukaan. Lähde: Aikuiskoulutustutkimus 2017, Tilastokeskus

Erot ryhmien välillä muuhun kuin tutkintoon johtavan koulutukseen osallistumisessa olivat merkittäviä myös koulutustason, pääasiallisen toiminnan ja ikäryhmien välillä.

	Koulutukseen osallistuneet (%)
Ikä	
18-24-vuotiaat	40
25-34-vuotiaat	53
35-44-vuotiaat	53
45-54-vuotiaat	50
55-64-vuotiaat	35
Koulutusaste	
Toinen aste	40
Korkea-aste	61
Perusaste	35
Kuntaryhmä	
Kaupunkimainen	48
Maaseutumainen	41
Taajaan asuttu	43
Pääasiallinen toiminta	
Työlliset	55
Työttömät	21
Työvoiman ulkopuoliset	35

Sosioekonominen asema

Alemmat toimihenkilöt	60
Eläkeläiset	16
Maatalousyrittäjät	32
Muu tai tuntematon	28
Muut yrittäjät	32
Opiskelijat	45
Työntekijät	38
Ylemmät toimihenkilöt	72

Sukupuoli

Mies	43
Nainen	50

Kaikki yhteensä 46

Taulukko 8. Muuhun kuin tutkintoon johtavaan koulutukseen osallistuneiden %-osuus (18-64-vuotias väestö), eri muuttujien mukaan. Lähde: Aikuiskoulutustutkimus 2017, Tilastokeskus

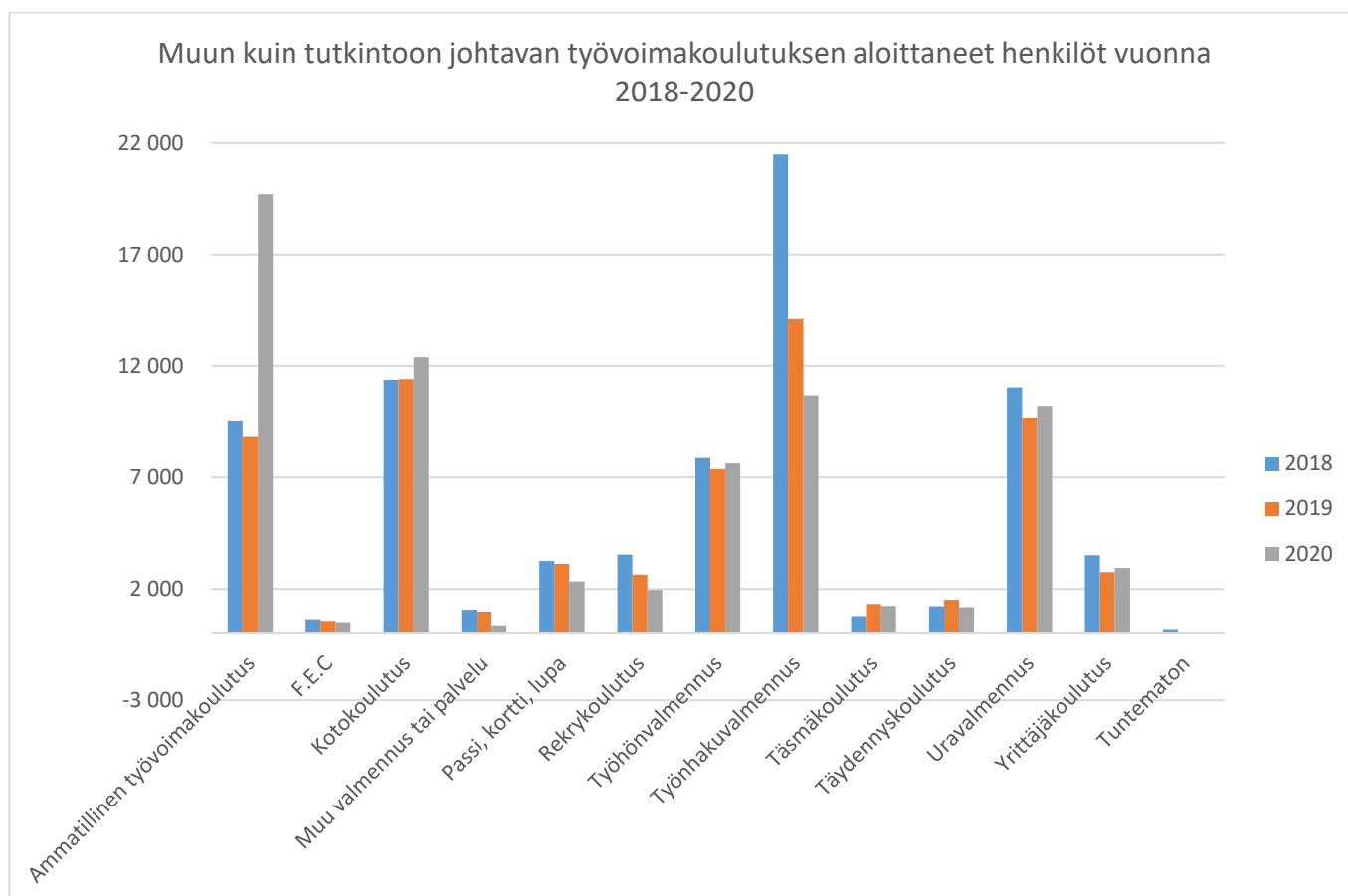
1.2.5 Osallistuminen jatkuvaan oppimiseen: muu kuin tutkintoon johtava työvoimakoulutus ja omaehtoinen opiskelu työttömyysetuudella

Muun kuin tutkintoon johtavaan työvoimakoulutuksen aloitti yhteensä 75 494 henkilöä vuonna 2018, 64 297 henkilöä vuonna 2019 ja 71 128 henkilöä vuonna 2020. Alkaneita koulutusjaksoja oli 83 059 vuonna 2018, 71 102 vuonna 2019 ja 77 538 vuonna 2020.

	2018		2019		2020	
	Aloittaneita henkilöitä	Alkaneita koulutusjaks oja	Aloittaneita henkilöitä	Alkaneita koulutusjaks oja	Aloittaneita henkilöitä	Alkaneita koulutusjaks oja
Ammatillinen työvoimakoulutus	9 547	10 399	8 851	9 802	19 696	21 246
F.E.C	636	638	567	571	507	509
Kotokoulutus	11 382	14 567	11 404	14 634	12 395	15 656
Muu valmennus tai Passi, kortti, lupa	1 060	1 076	982	1 001	365	367
Rekrykoulutus	3 257	3 894	3 126	3 785	2 343	2 689
Työhönvalmennus	3 544	3 622	2 632	2 665	1 958	1 976
Työnhakuvalmennus	7 871	8 048	7 366	7 551	7 622	7 730
Täsmäkoulutus	21 482	23 294	14 103	15 035	10 680	11 088
Täydennyskoulutus	780	811	1 318	1 328	1 243	1 250
Täydennyskoulutus	1 225	1 238	1 503	1 542	1 175	1 269
Uravalmennus	11 039	11 520	9 682	10 329	10 213	10 488
Yrittäjäkoulutus	3 513	3 791	2 754	2 850	2 931	3 270
Tuntematon	158	161	9	9	1	1
Kaikki yhteensä	75 494	83 059	64 297	71 102	71 128	77 538

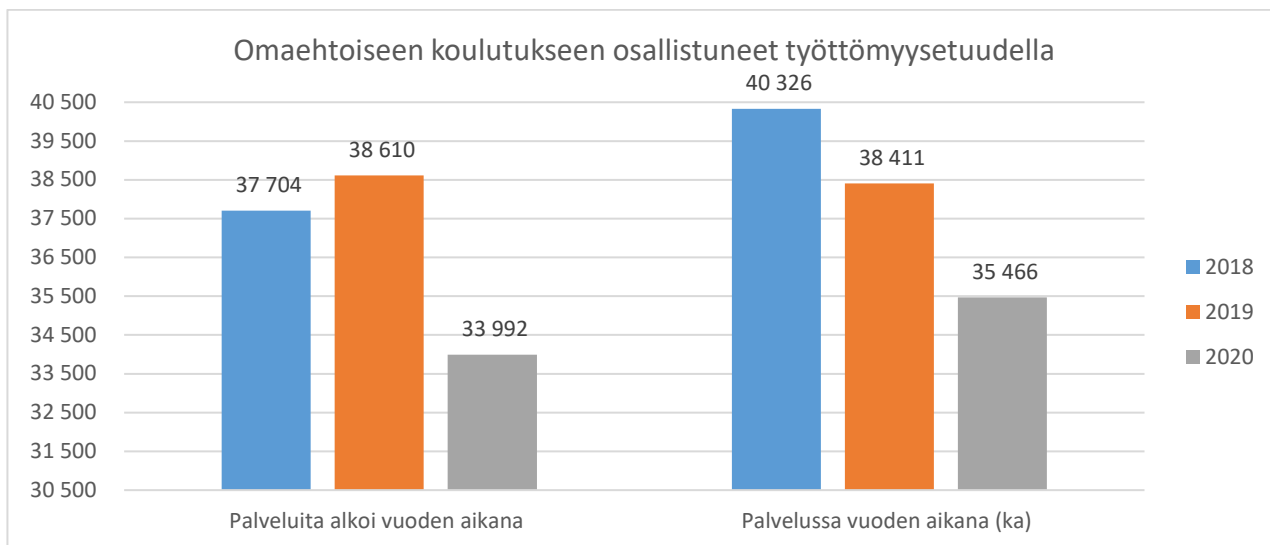
Taulukko 9. Muun kuin tutkintoon johtavan työvoimakoulutuksen aloittaneet henkilöt ja alkaneet koulutusjaksot koulutustyyppin mukaan vuosina 2018-2020. Lähde: TEM, URA-tietojärjestelmä

Vuosina 2018 ja 2019 eniten henkilöitä aloitti työnhakuvalmennuksessa, yhteensä 21 482 henkilöä vuonna 2018 ja 14 103 henkilöä vuonna 2019. Vuonna 2020 työnhakuvalmennuksessa aloittaneiden henkilöiden määrä laski 10 680. Vuonna 2020 eniten henkilöitä aloitti ammatillisessa työvoimakoulutuksessa, yhteensä 19 696, joka oli noin kaksinkertainen määrä vuosiin 2018 ja 2019 nähden. Määrällisesti merkittäviä olivat myös kotokoulutus ja uravalmennus, joissa aloittaneiden henkilöiden määrä on jatkuvasti ollut yli 10 000.

Kuvio 22. Muun kuin tutkintoon johtavan työvoimakoulutuksen aloittaneet henkilöt koulutustyyppin mukaan vuosina 2018-2020. Lähde: TEM, URA-tietojärjestelmä

Omaehtoisen koulutuksen työttömyysetuudella aloitti yhteensä 37 704 henkilöä vuonna 2018, 38 610 henkilöä vuonna 2019 ja 33 992 henkilöä vuonna 2020. Työttömyysetuudella opiskeli omaehtoisesti keskimäärin 40 326 henkilöä vuonna 2018, 38 411 henkilöä vuonna 2019 ja 35 446 henkilöä vuonna 2020.

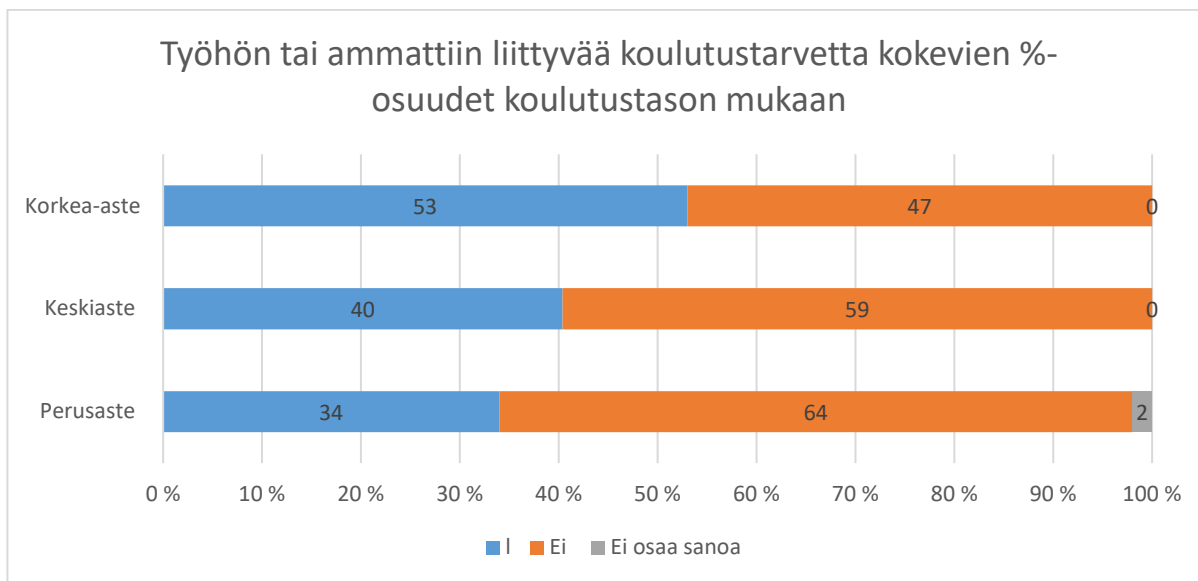
Kuvio 23. Omaehtoisen koulutuksen työttömyysetuudella aloittaneet ja omaehtoisesti työttömyysetuudella opiskelleet keskimäärin vuosina 2018-2020. Lähde: TEM, URA-tietojärjestelmä

1.3 Työikäisten motivaatio kouluttautua

Työikäisten motivaatiota kouluttautua tarkastellaan kolmen aikuiskoulutustutkimuksen kysymyksen kautta, joilla selvitettiin henkilöiden koulutustarvetta, koulutusaikomuksia ja osallistumisen esteitä.

1.3.1 Koulutustarve

Noin 42 prosenttia 18–64-vuotiaista katsoi tarvitsevänsä ammattitaitoa kehittävää tai uraa edistävää koulutusta vuonna 2017. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneet kokivat muita useammin tarvitsevänsä koulutusta ammattitaitoansa kehittääkseen tai uraansa edistääkseen. Heistä yli 50 prosenttia ilmoitti tarvitsevänsä ammatillista koulutusta, toisen asteen tutkinnon suorittaneista koulutustarvetta koki 40 prosenttia ja pelkän perusasteen suorittaneista noin kolmasosa. Työttömistä 52 prosenttia katsoi tarvitsevänsä ammattitaitoa kehittävää tai uraansa edistävää koulutusta, kun taas työllisistä ja työvoiman ulkopuolisista näin kokeneiden osuus oli pienempi, noin 40 prosenttia.

Kuvio 24. Työhön tai ammattiin liittyvää koulutustarvetta kokevien %-osuus (18-64-vuotias väestö), koulutustason mukaan. Lähde: Aikuiskoulutustutkimus 2017, Tilastokeskus

Myös muiden ryhmien välillä oli merkittäviä eroja siinä, kokeeko henkilö tarvitsevansa ammattitaitoa kehittävästä tai uraa edistävästä koulutuksesta. Koulutustarvetta koki keskimääräistä vähemmän maaseutumaisissa tai taajaan asutuissa kunnissa asuvat, yli 500 henkilön työpaikoilla työskentelevät, yrittäjät, työntekijät ja valtiolla työskentelevät.

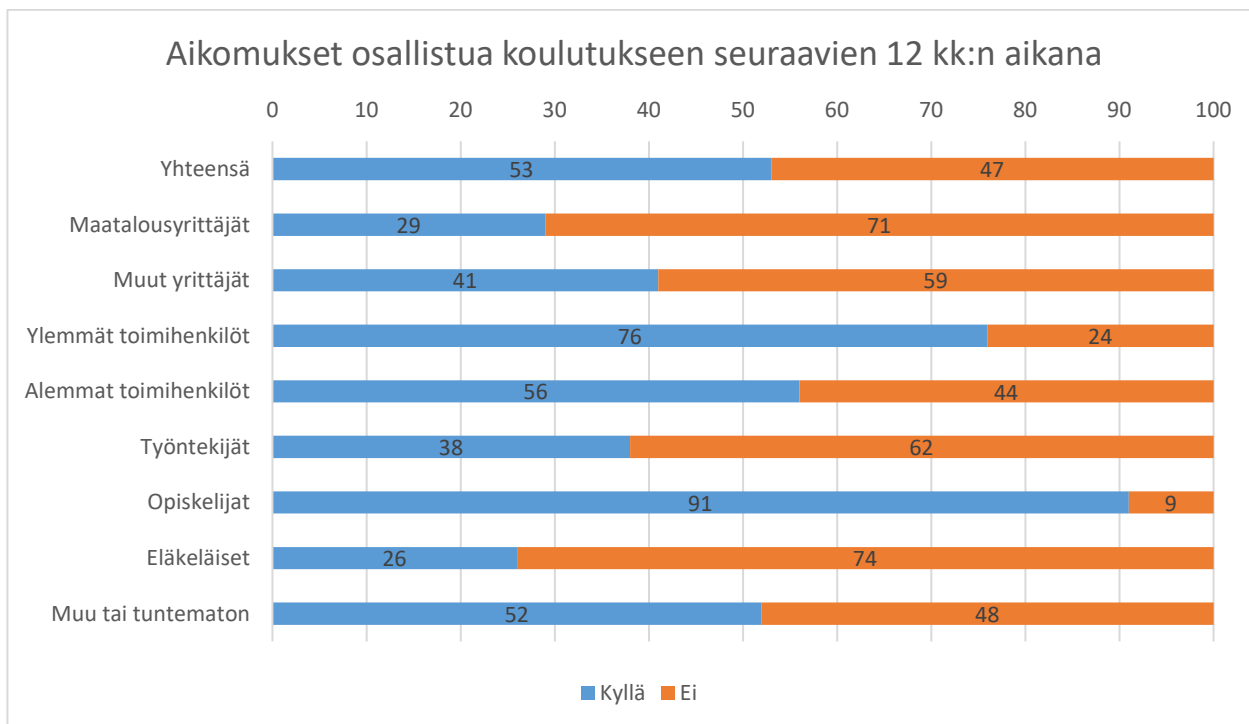
	On työhön tai ammattiin liittyvää koulutustarvetta (%)
Ikä	
18–24-vuotiaat	38
25–34-vuotiaat	57
35–44-vuotiaat	53
45–54-vuotiaat	39
55–64-vuotiaat	20
Koulutusaste	
Toinen aste	40
Korkea-aste	53
Perusaste	34
Kuntaryhmä	
Kaupunkimainen	49
Maaseutumainen	29
Taajaan asuttu	28
Palkansaajien työpaikan henkilökuntamäärä	
1-49 henkeä	41
50-99 henkeä	42
100-249 henkeä	39

250-499 henkeä	51
500 henkeä tai enemmän	36
Muut kuin palkansaajat	45
Sosioekonomisen asema	
Alemmat toimihenkilöt	45
Muu tai tuntematon	55
Yrittäjät	37
Opiskelijat	44
Työntekijät	28
Ylemmät toimihenkilöt	57
Sukupuoli	
Mies	39
Nainen	46
Työnantajasektori	
Kuntasektori	46
Muut kuin palkansaajat	45
Valtiosektori	33
Yksityissektori	40
Työvoimaan kuuluminen	
Työvoima	42
Työlliset	40
Työttömät	52
Työvoiman ulkopuoliset	46
Kaikki yhteensä	42

Taulukko 9. Työhön tai ammattiin liittyvää koulutustarvetta kokevien %-osuus (18-64-vuotias väestö), eri muuttujien mukaan. Lähde: Aikuiskoulutustutkimus 2017, Tilastokeskus

1.3.2 Koulutusaikomukset

Reilu puolet, eli 53 prosenttia 18–64-vuotiaista suomalaisista aikoi osallistua johonkin koulutukseen haastattelua seuraavan vuoden aikana. Eniten koulutusaikkeitä oli ymmärrettävästi opiskelijoilla, heistä 91 prosenttia aikoi joko jatkaa opintojaan tai muuten osallistua koulutukseen tai kursseille. Ylempimistä toimihenkilöistä kouluttautua aikoi 76 prosenttia, alemmista toimihenkilöistä ja sosioekonomisen aseman luokkaan ”muu tai tuntematon”-kuuluvista reilu puolet. Vähiten aikovat opiskella eläkeläiset ja maatalousyrittäjät.

Kuvio 25. Aikomus osallistua koulutukseen seuraavien 12 kk:n aikana, %-osuus (18-64-vuotias väestö), sosioekonomisen mukaan. Lähde: Aikuiskoulutustutkimus 2017, Tilastokeskus

Vastaavia merkittäviä eroja oli myös ikäryhmien välillä, nuorimmalla ikäryhmällä oli selvästi enemmän aikomuksia kouluttautua kuin vanhimmalla ikäryhmällä. Keskimääräistä enemmän koulutusaikeita oli korkeasti koulutetuilla, kaupunkimaisissa kunnissa asuvilla, naisilla ja työvoiman ulkopuolisilla.

	Aikoo osallistua koulutukseen 12kk aikana (%)
Ikä	
18-24-vuotiaat	76
25-34-vuotiaat	59
35-44-vuotiaat	60
45-54-vuotiaat	51
55-64-vuotiaat	35
Koulutusaste	
Toinen aste	49
Korkea-aste	66
Perusaste	47
Kuntaryhmä	
Kaupunkimainen	57
Maaseutumainen	46
Taajaan asuttu	43
Pääasiallinen toiminta	

Työlliset	53
Työttömät	48
Työvoima	52
Työvoiman ulkopuoliset	56
Sosioekonominen asema	
Alemmat toimihenkilöt	56
Eläkeläiset	26
Maatalousyrittäjät	29
Muu tai tuntematon	52
Muut yrittäjät	41
Opiskelijat	91
Työntekijät	38
Ylemmät toimihenkilöt	76
Sukupuoli	
Mies	50
Nainen	57
Yhteensä	53

Taulukko 10. Aikomuksena osallistua koulutukseen seuraavien 12 kk:n aikana, %-osuus (18-64-vuotias väestö), eri muuttujien mukaan. Lähde: Aikuiskoulutustutkimus 2017, Tilastokeskus

1.3.3 Osallistumisen esteet

Aikuiskoulutustutkimuksessa selvitettiin myös syitä, miksi vastaaja ei ollut osallistunut mihinkään koulutukseen tai vielä useampaan koulutukseen, jos hän oli ilmoittanut kiinnostuksesta osallistua.

Selvästi yleisin este vuonna 2017 koulutukseen osallistumiselle oli ”vaikeus sovittaa koulutus yhteen työn kanssa”, jossa perusjoukkona oli palkansaajat ja yrittäjät. Seuraavaksi yleisimmät esteet olivat ”perhesyistä johtava ajanpuute”, ”koulutus oli liian kallista / ei ollut varaa koulutukseen” ja ”koulutusta ei järjestetty riittävän lähellä tai sopivan matkan päässä”.

Kuvio 26. Koulutukseen osallistumisen esteet, ("Kyllä"-vastanneiden osuudet, %). Lähde: Aikuiskoulutustutkimus 2017, Tilastokeskus

Koulutuksen yhteensovittaminen työn kanssa oli synnä erityisesti maatalousyrittäjillä ja muilla yrittäjillä. Perhesyistä johtuva ajanpuute oli erityisesti 35-44-vuotiaiden, naisten ja maatalousyrittäjien osallistumisen esteenä. Koulutuksen kalleus osallistumisen esteenä oli yleisempää 25-44-vuotiailla, naisilla ja työttömillä.

	Koulutuksen yhteensovittaminen työn kanssa oli vaikeaa	Perhesyistä johtava ajanpuute	Koulutusta ei järjestetty riittävän lähellä tai sopivan matkan päässä	Koulutus oli liian kallista / ei ollut varaa koulutukseen	Ikään liittyvät syyt	Ikävät koulutuskokemukset	Työnantajan tai työvoimaviranomaisen tuen puute
Ikä							
18-24-vuotiaat	28	6	16	10	3	8	5
25-34-vuotiaat	45	24	16	22	0	4	13
35-44-vuotiaat	48	36	20	22	0	3	20
45-54-vuotiaat	53	15	16	18	6	3	14
55-64-vuotiaat	44	10	16	8	23	2	11
Koulutusaste							
Keskiaste	44	16	18	17	7	3	13
Korkea-aste	51	25	17	17	4	1	18
Perusaste	43	16	15	16	10	9	8
Kuntaryhmä							
Kaupunkimainen	49	19	15	18	5	4	14

Maaseutumainen	43	20	29	16	11	2	13
Taajaan asuttu	43	20	15	15	7	5	10
Pääasiallinen toiminta							
Työlliset	47	21	18	17	5	2	17
Työttömät		14	17	20	9	9	16
Työvoima		20	18	18	6	3	17
Työvoiman ulkopuoliset		18	15	15	9	6	3
Sosioekonominen asema							
Alemmat toimihenkilöt	41	20	20	18	4	1	18
Eläkeläiset		10	15	17	28	8	4
Maatalousyrittäjä	80	38	30	10	5	0	0
Muu/tuntematon	45	20	15	18	4	9	11
Muut yrittäjät	61	26	24	19	8	1	4
Opiskelijat		13	13	12	3	5	2
Työntekijät	41	18	20	19	10	3	19
Ylemmät toimihenkilöt	54	22	14	16	2	2	18
Sukupuoli	94	38	34	34	13	7	27
Mies	48	14	15	15	8	5	14
Nainen	46	24	19	19	5	2	13
Kaikki yhteensä	47	19	17	17	6	4	14

Taulukko 11. Koulutukseen osallistumisen esteet. Lähde: Aikuiskoulutustutkimus 2017, Tilastokeskus

2 Työelämä

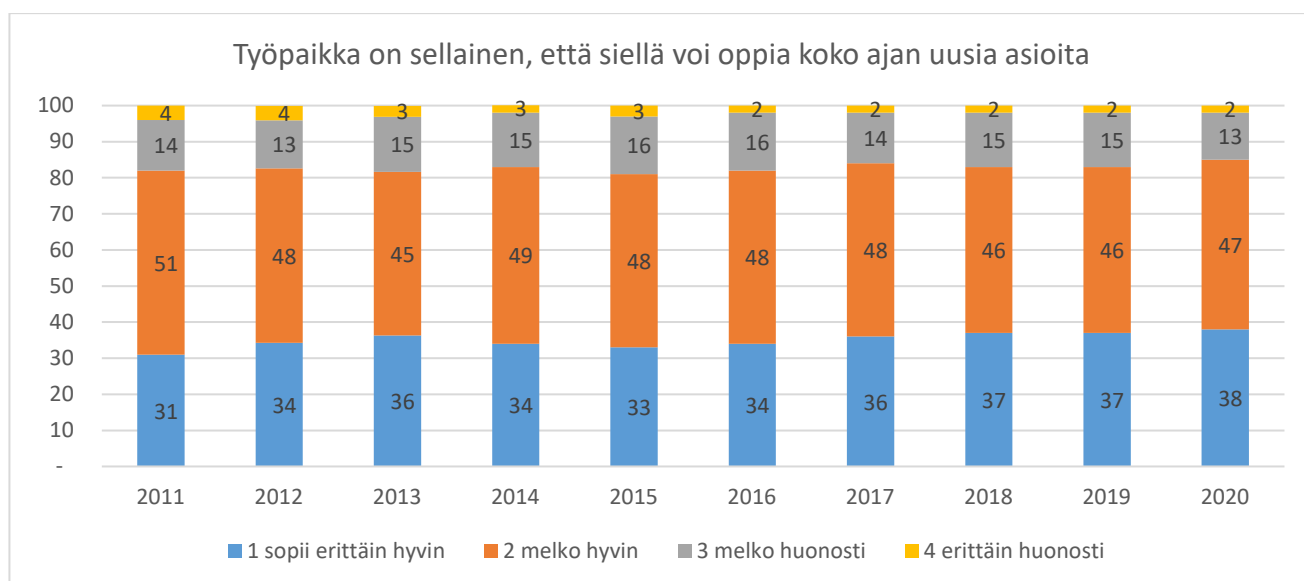
Seuraavaksi jatkuvaa oppimista tarkastellaan työelämän näkökulmasta. Työelämää koskevissa indikaattoreissa jatkuvaa oppimista tarkastellaan työpaikkojen, työpaikalla tapahtuvan oppimisen ja työhön liittyvää osaamisen kehittämisen kautta. Tietojen avulla pyritään arvioimaan, miten osaava työvoima tukee kestävästä kasvusta, innovaatioita, kilpailukykyä ja sitä kautta hyvinvointia, onko työnantajilla tarvitsemaansa osaavaa työvoimaa ja tukevatko työyhteisöt uuden oppimista.

Tietoa on kerätty Työolobarometristä, PK-yritysbarometristä sekä työ- ja elinkeinoministeriön työntajahaastattelusta ja työnvälitystilastoista. Lisäksi indikaattoreita valitessa on tunnistettu tarve kehittää nykyisiä tiedonkeruita, jotta saataisiin tarkempaa tietoa työssä kertyvästä osaamisesta ja osaamisen kehittymisestä yritysten ja muiden työnantajien näkökulmasta.

2.1 Työssä oppiminen sekä osaamisen ja ammattitaidon kehittäminen

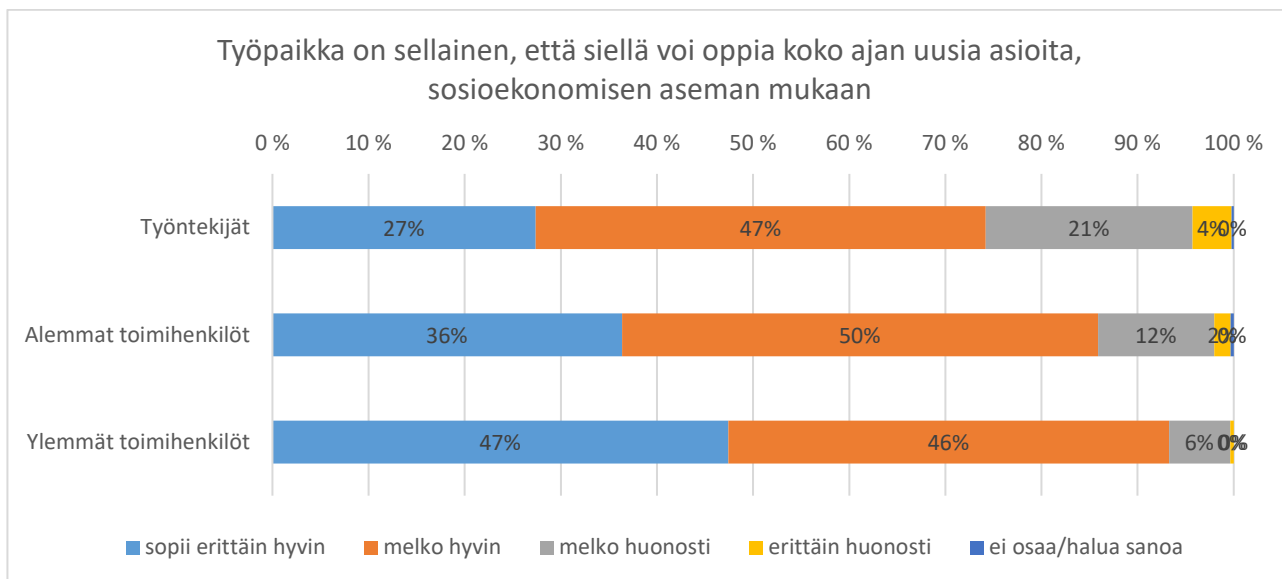
2.1.1 Työpaikka on sellainen, että siellä voi oppia koko ajan uutta

Suurin osa palkansaajista (85 %) mielsi työpaikkansa sellaiseksi, että siellä voi oppia koko ajan uusia asioita vuonna 2020. Lähes 40 prosenttia koki kuvauksen sopivan omaan työpaikkaansa erittäin hyvin ja liki puolet melko hyvin. Osuus on vuosittain ollut korkealla tasolla ja kasvanut trendinomaisesti, vuodesta 2019 vuoteen 2020 jopa kaksi prosenttiyksikköä.

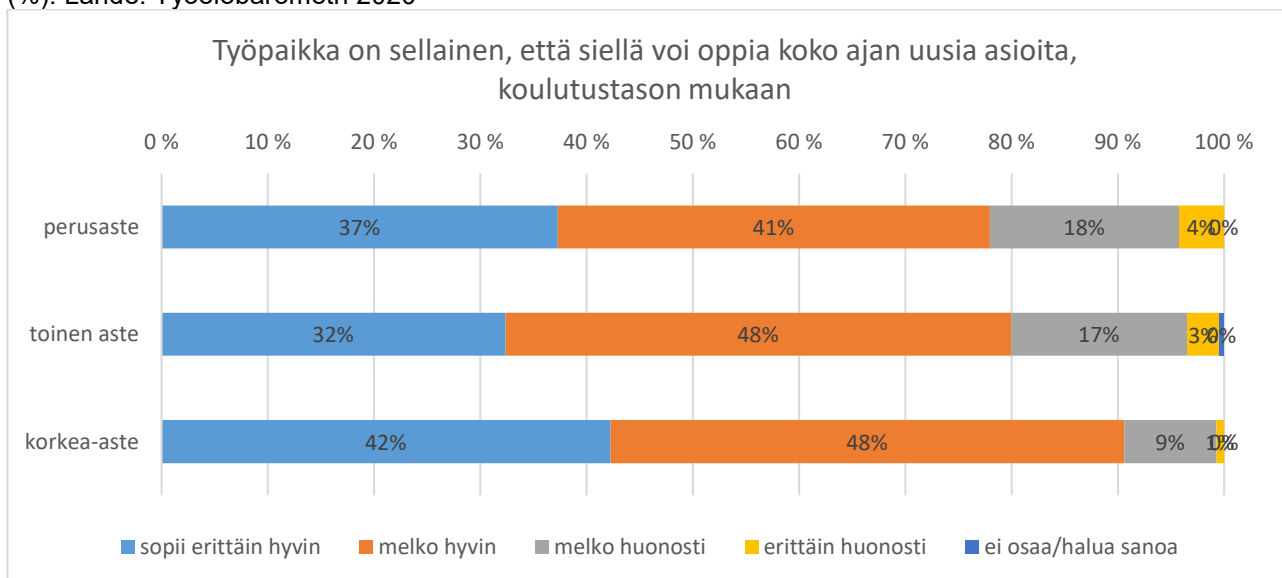

Kuvio 27. Työpaikka on sellainen, että siellä voi oppia koko ajan uutta 2011-2020 (%). Lähde: Työolobarometri, TEM

Palkansaajien arvioissa oli eroja niin sosioekonomisen aseman kuin koulutustason mukaan. 93 prosenttia ylemmistä toimihenkilöistä arvioi työpaikkansa sellaiseksi, että siellä voi oppia koko ajan uusia asioita, kun taas työntekijöistä näin arvioi 74 prosenttia. Yli 90 prosenttia korkeasti koulutetuista ja 78 prosenttia vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevista tai toisen asteen tutkinnon suorittaneista arvioi, että luonnehdinnan sopivan omaan työpaikkaan erittäin hyvin tai melko hyvin.

Kuvio 28. Työpaikka on sellainen, että siellä voi oppia koko ajan uutta sosioekonomisen aseman mukaan (%). Lähde: Työolobarometri 2020

Kuvio 29. Työpaikka on sellainen, että siellä voi oppia koko ajan uutta, koulutustasoittain (%). Lähde: Työolobarometri 2020

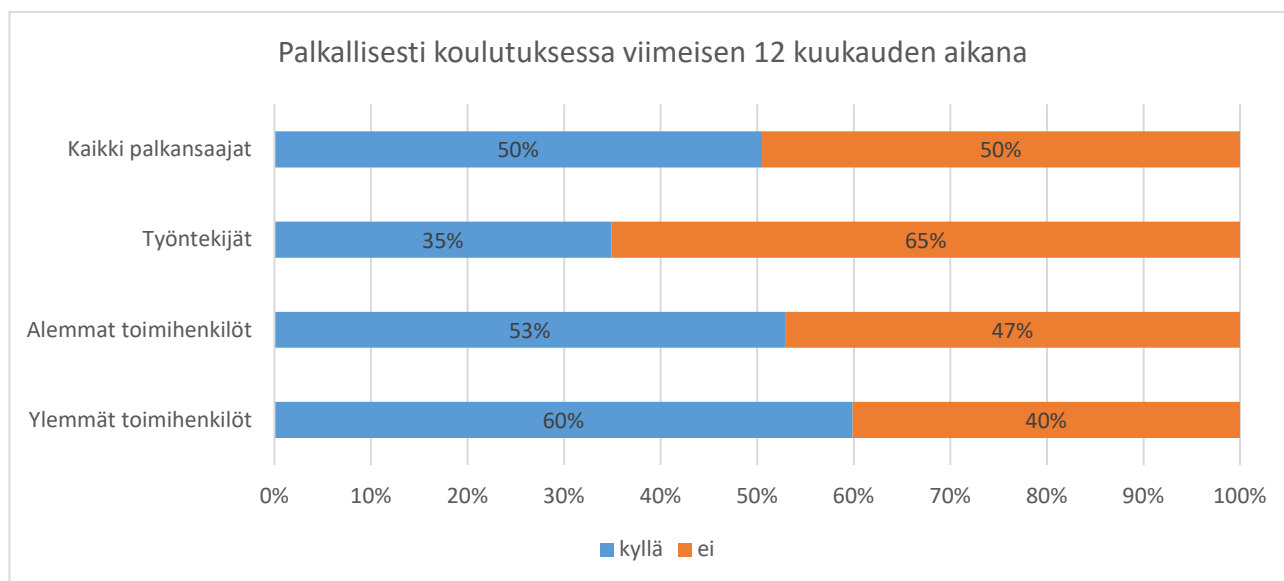
Teollisuudessa työskentelevien arviot ovat vuosittain olleet muilla toimialoilla työskenteleviä negatiivisempia, mutta vuonna 2020 osuus oli kasvanut selvästi (4 %-yks.). Vuonna 2020 teollisuuden palkansaajista 81 prosenttia, yksityisten palveluiden palkansaajista 85 prosenttia, kuntien palkansaajista lähes 88 prosenttia ja valtion palkansaajista 90 prosenttia arvioi työpaikkansa sellaiseksi, jossa voi oppia koko ajan uutta. Vuonna 2020 ikäryhmien väliset erot arvioissa muuttuivat, sillä aiemmin vanhimman ikäryhmän (55-64-vuotiaat) arviot olivat negatiivisempia. Vuonna 2020 lähes 85 arvioi työpaikan sellaiseksi, että siellä voi oppia uusia asioita, kun vuonna 2019 osuus oli 80 prosenttia ja vuonna 2018 81 prosenttia. Nuorimman ikäluokan arviot taas ovat hieman heikentyneet, mutta eivät merkittävästi.

	2018	2019	2020
Ikäryhmä			
18-24	86,9 %	86,8 %	85,0 %
25-34	85,8 %	85,4 %	89,3 %
35-44	82,6 %	85,2 %	85,0 %
45-54	82,0 %	81,2 %	81,9 %
55-64	81,2 %	80,0 %	84,9 %
Koulutustaso			
Korkea-aste	89,3 %	87,5 %	90,6 %
Perusaste	79,4 %	81,4 %	78,0 %
Toinen aste	78,3 %	79,4 %	80,0 %
Sosioekonominen asema			
Alemmat toimihenkilöt	83,8 %	84,3 %	85,9 %
Työntekijät	72,8 %	72,8 %	74,2 %
Ylemmät toimihenkilöt	92,9 %	91,6 %	93,3 %
Sukupuoli			
Mies	82,1 %	84,0 %	84,8 %
Nainen	84,7 %	82,7 %	85,7 %
Toimiala			
Kunta	86,0 %	85,7 %	87,8 %
Muut/sekalaiset	79,6 %	87,1 %	82,9 %
Teollisuus	77,2 %	80,7 %	81,2 %
Valtio	84,5 %	86,3 %	90,0 %
Yksityiset palvelut	85,2 %	82,5 %	85,1 %
Kaikki yhteensä	83,2 %	83,1 %	85,2 %

Taulukko 12. Työpaikka on sellainen, että siellä voi oppia koko ajan uutta, niiden vastaajien osuus joiden mielestä luonnehdinta sopii erittäin hyvin tai melko hyvin, (%), eri muuttujien mukaan. Lähde: Työolobarometri 2018-2020.

2.1.2 Palkallisesti koulutukseen osallistuminen

Vuonna 2020 noin puolet palkansaajista (50,5%) osallistui vuoden aikana palkallisesti koulutukseen. Naiset osallistuivat miehiä enemmän. Suurimmat erot olivat sosioekonomisten ryhmien välillä. Ylempistä työntekijöistä 60 prosenttia oli osallistunut palkallisesti koulutukseen, kun työntekijöistä osallistuneiden osuus oli 35 prosenttia. Yksityisellä sektorilla työskentelevien osallistuminen oli julkisella sektorilla työskenteleviä vähäisempää. Toimialoista osallistuminen oli vähäisintä teollisuudessa työskentelevillä (43 %) ja suurinta kuntien palkansaajilla.

Kuvio 30. Palkallisesti koulutukseen osallistuminen viimeisen 12 kk aikana sosioekonomisen aseman mukaan (%). Lähde: Työolobarometri 2020.

Palkallisesti koulutukseen osallistumisessa oli myös eroja koulutustason ja ikäryhmän mukaan. Nuorimmat ja palkansaajat osallistuvat työnantajan tarjoamaan koulutukseen selvästi vähiten, sillä osallistuneiden osuus oli vain 36 prosenttia. Taas 35-44-vuotista lähes 57 prosenttia ja 25-34-vuotiaistakin yli 54 prosenttia oli osallistunut työnantajan tarjoamaan koulutukseen. Vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevat osallistuivat vähiten (31 %), toisen asteen tutkinnon suorittaneet useammin (43 %) ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneet selvästi eniten (60 %).

	2018	2019	2020
Ikäryhmä			
18-24	50,3 %	33,1 %	36,4 %
25-34	58,5 %	56,0 %	54,1 %
35-44	58,4 %	61,3 %	56,8 %
45-54	58,3 %	56,4 %	47,8 %
55-64	51,7 %	48,1 %	48,5 %
Koulutustaso			
Korkea-aste	66,1 %	67,6 %	59,2 %
Perusaste	42,9 %	34,9 %	31,4 %
Toinen aste	49,3 %	42,4 %	43,0 %
Sosioekonomisen asema			
Alemmat toimihenkilöt	60,7 %	54,4 %	52,9 %
Työntekijät	39,5 %	37,4 %	34,9 %
Ylemmät toimihenkilöt	66,7 %	67,2 %	59,9 %
Sukupuoli			
Mies	53,8 %	51,2 %	46,8 %
Nainen	58,7 %	56,0 %	54,1 %
Toimiala			
Kunta	67,8 %	64,0 %	64,2 %
Muut/sekalaiset	50,0 %	66,1 %	42,9 %

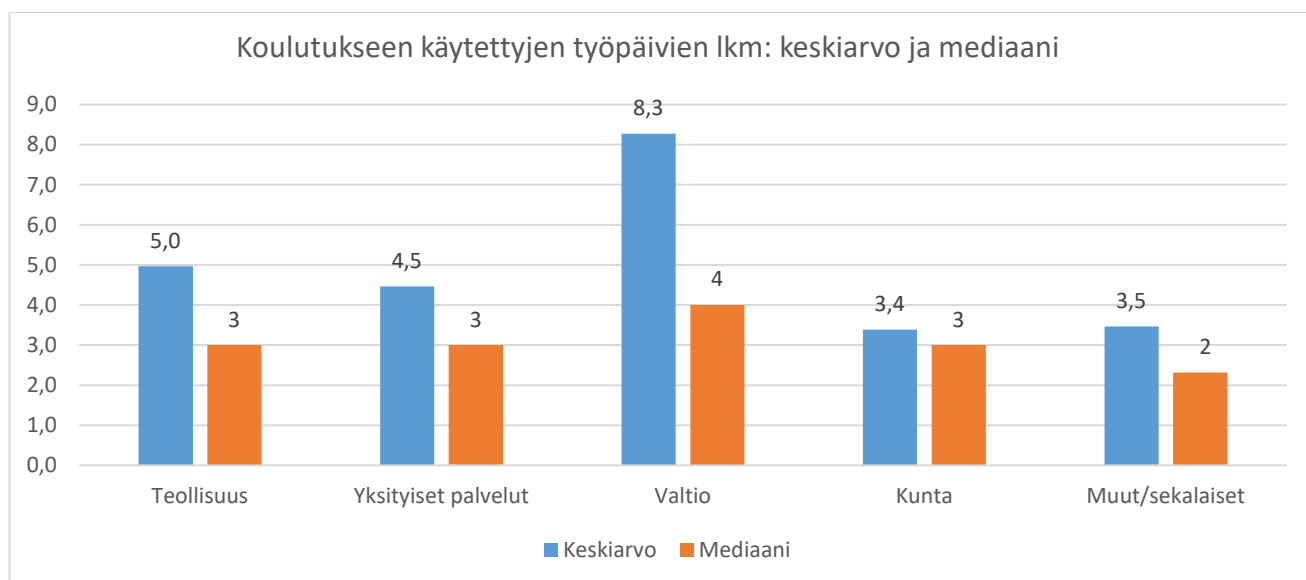
Teollisuus	48,1 %	45,7 %	42,9 %
Valtio	64,7 %	62,5 %	61,3 %
Yksityiset palvelut	52,9 %	49,1 %	46,2 %
Kaikki palkansaajat	56,2 %	53,3 %	50,5 %

Taulukko 13. Palkallisesti koulutukseen osallistuneet viimeisen 12 kk aikana (%), eri muuttujien mukaan.

Lähde: Työolobarometri 2018-2020.

2.1.3 Koulutukseen käytetyt työpäivät

Koulutukseen käytettyjen työpäivien määrä oli vuonna 2020 keskimäärin 4,5 päivää ja koulutuspäivien mediaani oli 3. Koulutuspäivien määrissä oli toimialojen välisiä eroja. Kunnassa työskentelevien koulutuspäivien keskiarvo oli 3,4 ja mediaani 3, kun taas valtiolla keskiarvo oli 8,3 ja mediaani 4. Kuntien koulutuspäivien keskiarvo oli yli yhden päivän alhaisempi kuin edellisinä vuosina, kun taas muilla toimialoilla keskiarvo on joko pysynyt lähes aiemmalla tasolla tai jopa noussut teollisuudessa.

Kuvio 31. Koulutukseen käytettyjen työpäivien lkm, keskiarvo ja mediaani toimialoittain, 2020 (%) Lähde: Työolobarometri.

Koulutuspäivien keskiarvo on vaihdellut vuosittain eri ryhmissä ja vuonna 2020 ryhmien väliset erot olivat hieman tasoittuneet aiemmista vuosista. Esimerkiksi ylemmillä ja alemmilla toimihenkilöillä koulutuspäivien määrä on ollut selvästi korkeampi kuin työntekijöillä. Vuonna 2020 toimihenkilöiden koulutuspäivien määrän keskiarvo oli aiempaa matalampi ja työntekijöillä korkeampi. Vastaava muutos tapahtui myös eri koulutustason omaavilla henkilöillä, ja korkea-asteen tai toisen asteen tutkinnon suorittaneille kuin vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevilla. Sukupuolten välillä ei ole ollut merkittäviä eroja, mutta koulutuspäivien keskiarvo on miehillä ollut hieman korkeampi.

Koulutukseen käytettyjen työpäivien lkm	Keskiarvo			Mediaani		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Ikäryhmä						
18-24	4,87	2,90	5,39	2	2	3
25-34	5,29	5,58	5,41	3	3	3
35-44	4,76	4,51	3,93	3	3	3

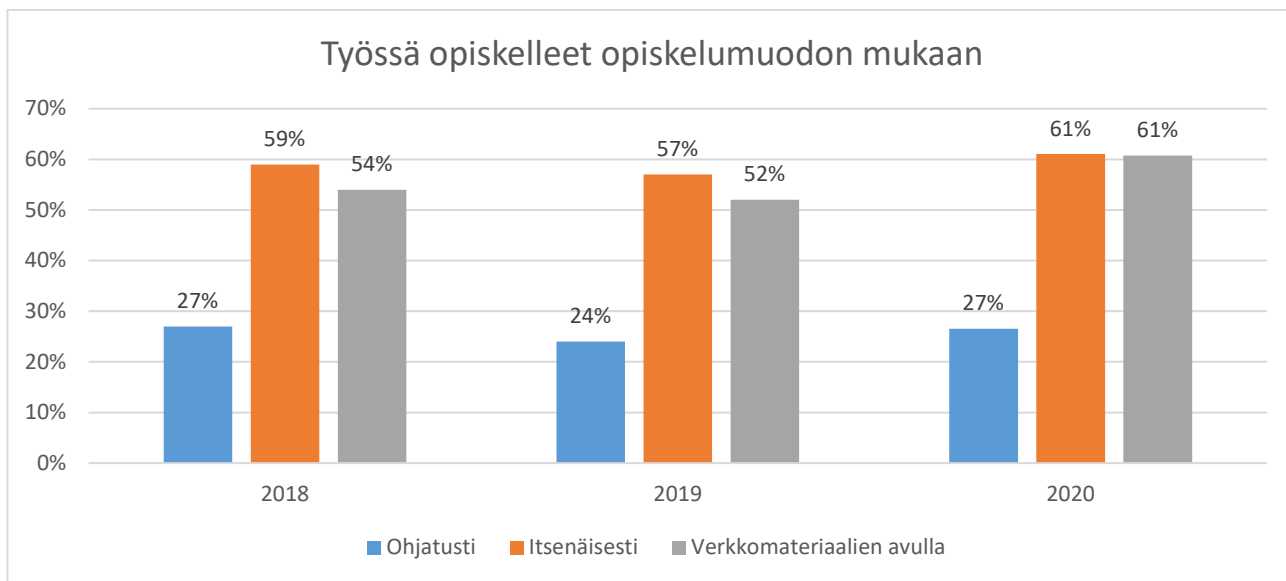
45-54	4,87	4,49	4,90	3	3	3
55-64	4,35	4,59	3,50	3	3	2
Koulutustaso						
Korkea-aste	4,93	4,99	4,59	4	3	3
Toinen aste	4,94	4,53	4,46	3	3	3
Perusaste	3,72	2,27	4,10	2	1	2
Sosioekonominen asema						
Tvöntekijät	3,35	2,50	3,49	2	2	2
Alemmat toimihenkilöt	5,24	5,44	4,70	3	3	3
Ylemmät toimihenkilöt	5,34	5,06	4,81	4	3	3
Sukupuoli						
Mies	4,90	4,74	5,09	3	3	3
Nainen	4,80	4,62	4,03	3	3	3
Toimiala						
Kunta	4,85	4,56	3,39	3	3	3
Muut/sekalaiset	3,49	3,60	3,47	2	2	2
Teollisuus	4,03	4,12	4,96	3	3	3
Valtio	8,61	8,41	8,27	5	4	4
Yksityiset palvelut	4,58	4,42	4,46	3	3	3
Kaikki yhteensä	4,9	4,7	4,5	3	3	3

Taulukko 14. Koulutukseen käytettyjen työpäivien lukumäärä: keskiarvo ja mediaani, eri muuttujien mukaan. Lähde: Työolobarometri 2018-2020.

2.1.4 Työssä opiskelu

Työolobarometrissa selvitettiin myös tarkemmin muitakin työssä oppimisen muotoja kuin koulutukseen osallistumista työajalla. Palkansaajilta kysyttiin, olivatko he työssään viimeisen vuoden aikana opiskelleet kokeneemman työntekijän, mentorin tai opettajan ohjaamina, opiskelleet työssä itsenäisesti ilman ohjausta ja opiskelleet verkkomateriaalien avulla.

Vuonna 2020 toisen henkilön ohjaamana oli opiskellut 27 prosenttia palkansaajista. Itsenäinen opiskelu taas on yleistä, sillä 61 prosenttia oli opiskellut itsenäisesti ja verkkomateriaalien avulla. Vuoteen 2020 verkkomateriaalin avulla tapahtunut opiskelu yleistyi eniten aiempiin vuosiin verrattuna.

Kuvio 32. Opiskelu työssä kokeneemman työntekijän, mentorin tai opettajan ohjaamana, itsenäisesti ja verkkomateriaalien avulla (%) Lähde: Työolobarometri 2018-2020.

Ikäryhmien välillä oli eroa siinä, oliko opiskellut kokeneemman henkilön ohjaamana. Alle 25-vuotiaista palkansaajista yli puolet oli saanut oppia kokeneemmalta työntekijältä, mentorilta tai opettajalta. Vielä suurempi osa (63 %) prosenttia, oli opiskellut itsenäisesti. Mitä iäkkäämmästä palkansaajasta on kyse, sitä harvemmin opiskelu oli tapahtunut toisen henkilön ohjauksessa. Alle 10 prosenttia yli 55-vuotiaista oli opiskellut ohjatusti. Itsenäinen opiskelu oli yleisintä 25–34 -vuotiaiden joukossa. Verkkomateriaaleja hyödynsivät oppimisessa työuran keskellä olevat enemmän kuin nuorimmat ja vanhimmat ikäryhmät.

Opiskelu toisen henkilön ohjaamana yleistyi perusasteen suorittaneilla vuonna 2020 verrattuna edellisiin vuosiin ja oli tässä ryhmässä selvästi yleisempää kuin korkeamman koulutustason omaavilla. Itsenäinen opiskelu ja opiskelu verkkomateriaalien avulla taas oli selvästi yleisintä korkeakoulutetuilla. Työntekijöillä työssä opiskelu oli vähäisintä sosioekonomisista ryhmistä. Ero oli suurin verkkomateriaalien avulla opiskelussa.

Työssä opiskelu	2018	2019	2020
Ohjatusti	27 %	24 %	27 %
Ikäryhmä			
18-24			55 %
18-34	44 %	38 %	
25-34			37 %
35-44	28 %	25 %	30 %
45-54	17 %	13 %	16 %
55-54	13 %	12 %	
55-64			9 %
Pohjakoulutus			
Perusaste	29 %	26 %	39 %
Toinen aste	29 %	22 %	26 %
Korkea-aste	26 %	25 %	25 %
Sosioekonominen asema			

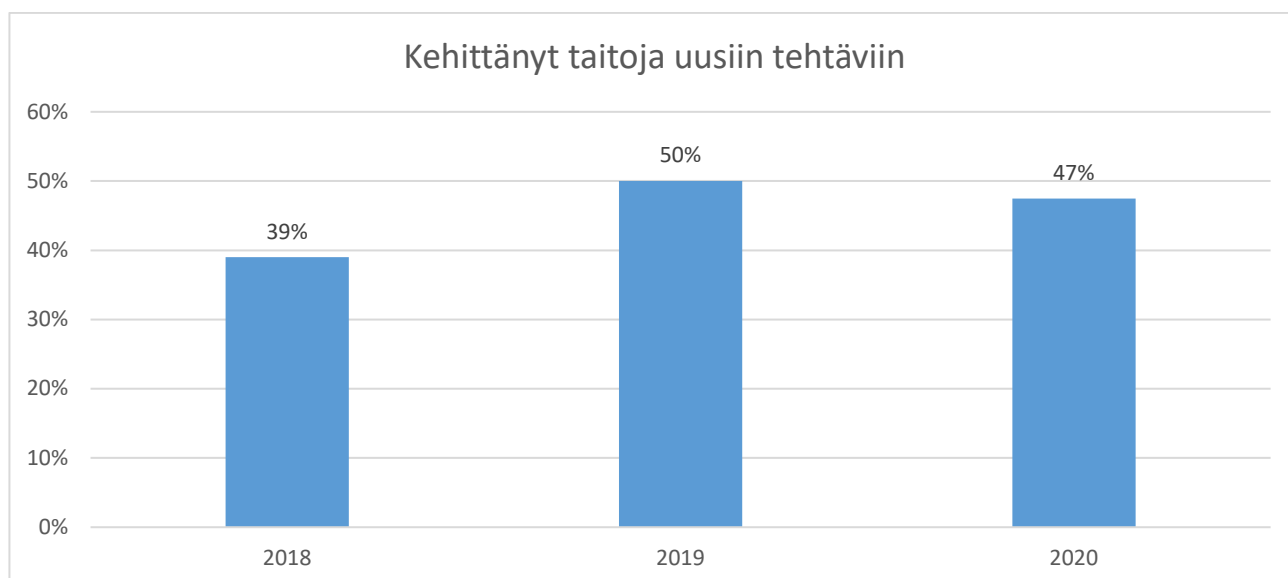
Työntekijät	25 %	22 %	21 %
Alemmat toimihenkilöt	28 %	22 %	30 %
Ylemmät toimihenkilöt	29 %	29 %	27 %
Sukupuoli			
Mies	27 %	25 %	27 %
Nainen	28 %	22 %	26 %
Toimiala			
Kunta			22 %
Muut/sekalaiset			26 %
Teollisuus			26 %
Valtio			32 %
Yksityiset palvelut			28 %
Itsenäisesti	59 %	57 %	61 %
Ikäryhmä			%
18-24			63 %
18-34	65 %	61 %	
25-34			69 %
35-44	61 %	61 %	66 %
45-54	58 %	53 %	58 %
55-54	49 %	50 %	
55-64			50 %
Pohjakoulutus			
Perusaste	45 %	42 %	48 %
Toinen aste	54 %	49 %	54 %
Korkea-aste	67 %	66 %	69 %
Sosioekonominen asema			
Työntekijät	47 %	40 %	42 %
Alemmat toimihenkilöt	58 %	57 %	64 %
Ylemmät toimihenkilöt	73 %	72 %	72 %
Sukupuoli			
Mies	62 %	59 %	61 %
Nainen	56 %	54 %	61 %
Toimiala			
Kunta			59 %
Muut/sekalaiset			67 %
Teollisuus			55 %
Valtio			74 %
Yksityiset palvelut			63 %
Verkkomateriaalien avulla	54 %	52 %	61 %
Ikäryhmä			
18-24			43 %
18-34	54 %	49 %	
25-34			65 %
35-44	58 %	59 %	66 %
45-54	57 %	54 %	61 %
55-54	47 %	48 %	

55-64			58 %
Pohjakoulutus			
Perusaste	34 %	26 %	42 %
Toinen aste	45 %	42 %	47 %
Korkea-aste	69 %	67 %	74 %
Sosioekonomisen asema			
Työntekijät	27 %	24 %	27 %
Alemmat toimihenkilöt	63 %	61 %	69 %
Ylemmät toimihenkilöt	70 %	69 %	77 %
Sukupuoli			
Mies	55 %	51 %	56 %
Nainen	54 %	55 %	66 %
Toimiala			
Kunta			67 %
Muut/sekalaiset			46 %
Teollisuus			48 %
Valtio			84 %
Yksityiset palvelut			62 %

Kaikki yhteensä

Taulukko 15. Opiskelu työssä kokeneemman työntekijän, mentorin tai opettajan ohjaamana, itsenäisesti ja verkkomateriaalien avulla sosioekonomisen aseman, pohjakoulutuksen, ikäryhmän ja toimialan mukaan (%)
Lähde: Työolobarometri 2018-2020.

Hieman alle puolet palkansaajista oli vuoden aikana kehittänyt taitojaan ja osaamistaan laajasti, niin että voisi tulevaisuudessa työskennellä uusissa tehtävissä. Osuus oli hieman alempi kuin vuonna 2019, mutta korkeampi kuin vuonna 2018.

Kuvio 33. Taitojen ja osaamisen kehittäminen niin, että voisi tulevaisuudessa työskennellä uusissa tehtävissä sosioekonomisen aseman, pohjakoulutuksen ja ikäryhmän mukaan vuonna (%) Lähde: Työolobarometri 2018-2020.

Taitojen kehittäminen uusiin tehtäviin oli yleisintä ylemmillä toimihenkilöillä, nuorilla, ja valtiolla työskentelevillä. Osaamisen kehittäminen tulevaisuuden uusia työtehtäviä ajatellen oli yleisempää korkea-asteen tutkinnon suorittaneilla kuin toisen asteen tai perusasteen tutkinnon suorittaneilla. Vuonna 2020 vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevat olivat kehittäneet taitojaan voidakseen työskennellä uusissa tehtävissä selvästi aiempaa enemmän.

	2018	2019	2020
Ikäryhmä			
18-24	55 %	72 %	71 %
25-34	48 %	64 %	55 %
35-44	39 %	54 %	52 %
45-54	37 %	40 %	44 %
55-64	25 %	30 %	27 %
Koulutustaso			
Perusaste	37 %	48 %	59 %
Toinen aste	35 %	47 %	43 %
Korkea-aste	44 %	52 %	50 %
Sosioekonomisen asema			
Työntekijät	33 %	43 %	35 %
Alemmat toimihenkilöt	36 %	47 %	49 %
Ylemmät toimihenkilöt	50 %	60 %	56 %
Sukupuoli			
Mies	41 %	55 %	49 %
Nainen	38 %	45 %	46 %
Toimiala			
Kunta			38 %
Muut/sekalaiset			46 %
Teollisuus			45 %
Valtio			56 %
Yksityiset palvelut			52 %
Kaikki yhteensä	39 %	50 %	47 %

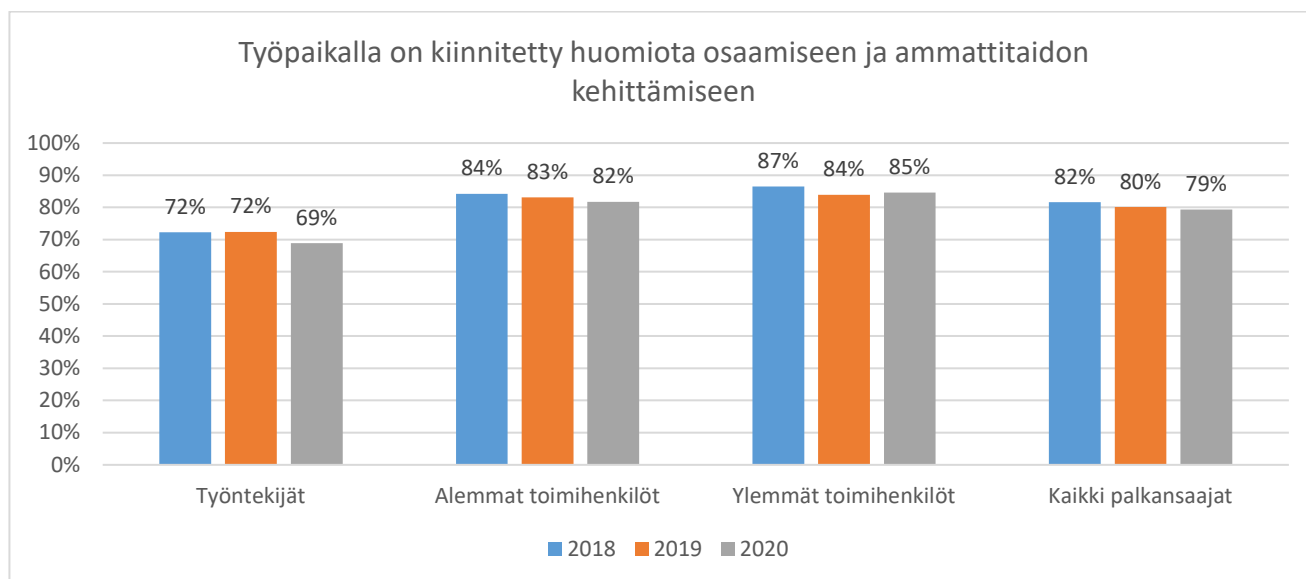
Taulukko 16. Taitojen ja osaamisen kehittäminen niin, että voisi tulevaisuudessa työskennellä uusissa tehtävissä sosioekonomisen aseman, toimialan, pohjakoulutuksen ja ikäryhmän mukaan vuonna (%) Lähde: Työolobarometri 2018-2020.

2.2 Osaamisen johtaminen

2.2.1 Työpaikalla kiinnitetään huomiota osaamiseen ja ammattitaidon kehittämiseen

Suuri osa palkansaajista (79 %) kokee, että työpaikalla kiinnitetään huomiota osaamiseen ja ammattitaidon kehittämiseen paljon tai jossain määrin. Näiden henkilöiden osuus on kuitenkin laskenut vuodesta 2018 vuoteen 2020. Eroja oli eniten eri sosioekonomisten ryhmien välillä. Työntekijöistä pienempi osa kuin

ylemmistä tai alemmista toimihenkilöistä koki, että työpaikalla kiinnitetään huomiota osaamiseen ja ammattitaidon kehittämiseen kuin. Eroa oli myös työntekijän koulutustason mukaan, korkeasti koulutetut luonnehtivat työpaikkaansa osaamisen kehittämiseen huomioivana.

Kuvio 34. Työpaikalla on kiinnitetty huomiota osaamiseen ja ammattitaidon kehittämiseen paljon tai jossain määrin sosioekonomisen aseman mukaan, (%) Lähde: Työolobarometri 2018-2020.

Myös toimialojen välillä oli eroja, harvemmin työpaikkaa luonnehti osaamisen kehittämiseen huomioivaksi teollisuudessa työskentelevät, kun taas valtiolla työskentelevistä jopa 90 % luonnehti työpaikkaansa näin. Ikäryhmien välillä oli myös eroja, työpaikkaansa osaamisen kehittämisen huomioivana piti useammin nuorin ikäryhmä (18-24 vuotiaat) ja harvemmin 45-54-vuotiaat.

Työpaikalla on kiinnitetty huomiota osaamiseen ja ammattitaidon kehittämiseen	2018	2019	2020
Ikäryhmä			
18-24	85 %	84 %	86 %
25-34	85 %	83 %	84 %
35-44	82 %	80 %	79 %
45-54	77 %	77 %	74 %
55-64	81 %	78 %	76 %
Koulutustaso			
Perusaste	77 %	78 %	86 %
Toinen aste	78 %	78 %	75 %
Korkea-aste	86 %	82 %	82 %
Sosioekonominen asema			
Työntekijät	72 %	72 %	69 %
Alemmat toimihenkilöt	84 %	83 %	82 %
Ylemmät toimihenkilöt	87 %	84 %	85 %
Sukupuoli			
Mies	79 %	79 %	78 %
Nainen	84 %	82 %	80 %

Toimiala			
Kunta	86 %	87 %	82 %
Muut/sekalaiset	87 %	81 %	75 %
Teollisuus	76 %	77 %	77 %
Valtio	91 %	86 %	90 %
Yksityiset palvelut	80 %	77 %	78 %
Kaikki yhteensä	82 %	80 %	79 %

Taulukko 17. Työpaikalla on kiinnitetty huomiota osaamiseen ja ammattitaidon kehittämiseen paljon tai jossain määrin (%), eri muuttujien mukaan. Lähde: Työolobarometri 2018-2020.

2.2.2 Työsuorituksen ja pätevyyden arviointi järjestelmällisesti

Suuri enemmistö palkansaajista (73%) totesi, että heidän työsuoritustaan ja pätevyyttään arvioidaan järjestelmällisesti (esimerkiksi kerran vuodessa ns. kehittämisseskustelujen yhteydessä). Taso on pysynyt lähes ennallaan vuodesta 2018 vuoteen 2020.

Ryhmiä välillä oli kuitenkin merkittäviä eroja. Palkansaajista ylemmät toimihenkilöt, valtiolla työskentelevät ja korkeasti koulutetut vastasivat useammin, että heidän työsuoritustaan ja pätevyyttään arvioidaan järjestelmällisesti. Työntekijöistä ja 18-24-vuotiaista näin totesi vain vähän yli puolet ja vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevistakin alle 60 prosenttia. Jälkimmäisessä ryhmässä arviot ovat parantuneet aiemmasta.

Työsuoritusta ja pätevyyttä arvioidaan järjestelmällisesti			
	2018	2019	2020
Ikäryhmä			
18-24	56 %	61 %	51 %
25-34	77 %	70 %	74 %
35-44	73 %	74 %	77 %
45-54	74 %	74 %	75 %
55-64	76 %	70 %	77 %
Koulutustaso			
Korkea-aste	84 %	82 %	82 %
Perusaste	50 %	52 %	58 %
Toinen aste	68 %	63 %	65 %
Sosioekonominen asema			
Alemmat toimihenkilöt	79 %	77 %	77 %
Työntekijät	53 %	49 %	55 %
Ylemmät toimihenkilöt	86 %	85 %	84 %
Sukupuoli			
Mies	70 %	66 %	70 %
Nainen	76 %	76 %	76 %
Toimiala			
Kunta	81 %	80 %	77 %
Muut/sekalaiset	62 %	69 %	61 %
Teollisuus	62 %	57 %	69 %

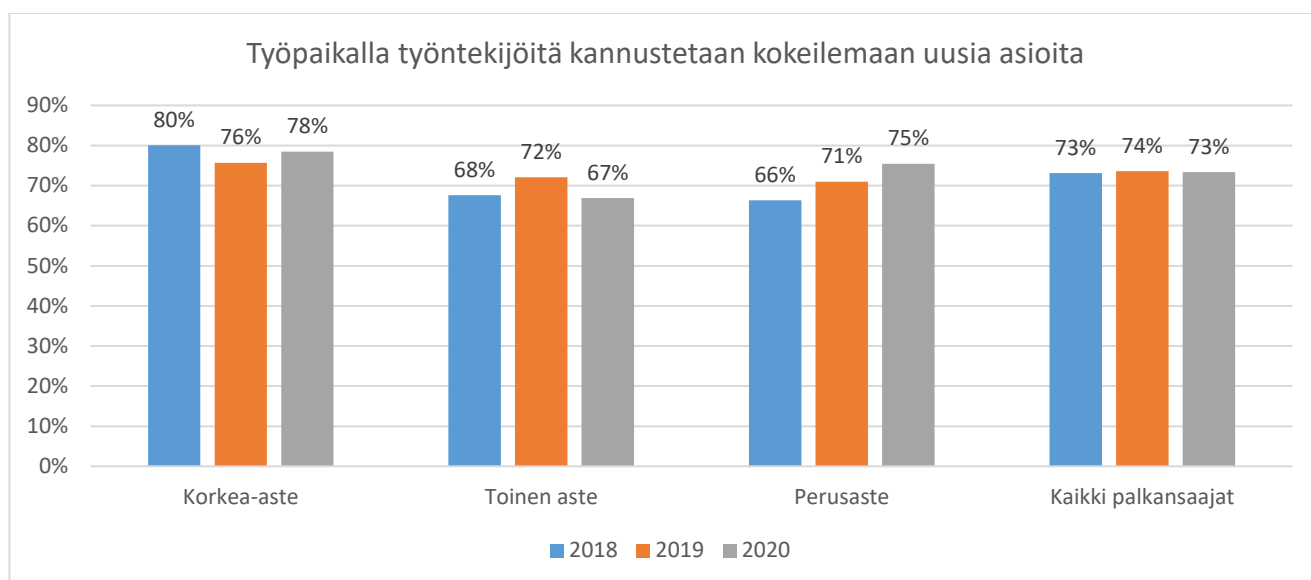
Valtio	95 %	97 %	93 %
Yksityiset palvelut	72 %	69 %	72 %
Kaikki yhteensä	73 %	71 %	73 %

Taulukko 18. Arvioidaanko työsuoritustasi ja pätevyyttäsi järjestelmällisesti, esimerkiksi kerran vuodessa ns. kehittämiskeskustelujen yhteydessä? (kyllä %), eri muuttujien mukaan. Lähde: Työolobarometri 2018-2020.

2.2.3 Työpaikalla työntekijöitä kannustetaan kokeilemaan uusia asioita

Merkittävä osa palkansaajista (73 %) mielsi työpaikkansa sellaiseksi, että työntekijöitä kannustetaan kokeilemaan uusia asioita vuonna 2018. Runsas neljäs osa koki kuvauksen sopivan omaan työpaikkaansa erittäin hyvin ja liki puolet melko hyvin. Osuus on pysynyt lähes samalla tasolla vuodesta 2018 vuoteen 2020.

Palkansaajien arvioissa oli eroja niin sosioekonomisen aseman kuin koulutustason mukaan. Yli 80 prosenttia ylemmistä toimihenkilöistä arvioi työpaikkansa sellaiseksi, että siellä voi oppia koko ajan uusia asioita, kun taas työntekijöistä näin arvioi 62 prosenttia. 78 prosenttia korkeasti koulutetuista, 75 prosenttia toisen asteen tutkinnon suorittaneista ja 67 prosenttia vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevista arvioi, että luonnehdinnan sopivan omaan työpaikkaan erittäin hyvin tai melko hyvin.

Kuvio 35. Työpaikka on sellainen, että työntekijöitä kannustetaan kokeilemaan uusia asioita, koulutustason mukaan, sopii erittäin hyvin tai melko hyvin (%). Lähde: Työolobarometri 2018-2020.

Eroja näkemyksissä oli myös sukupuolten, toimialojen ja ikäryhmien välillä. Naisista useampi mielsi työpaikkansa useammin sellaiseksi, että työntekijöitä kannustetaan kokeilemaan uusia asioita. Eri toimialoista taas valtiolla työskentelevistä suurempi osa oli väitteen kanssa samaa mieltä. Valtiossa työskentelevien osuus on muuttunut vuodesta 2018. Aiemmin valtiolla työskentelevät olivat vähiten väitteen kanssa samaa mieltä.

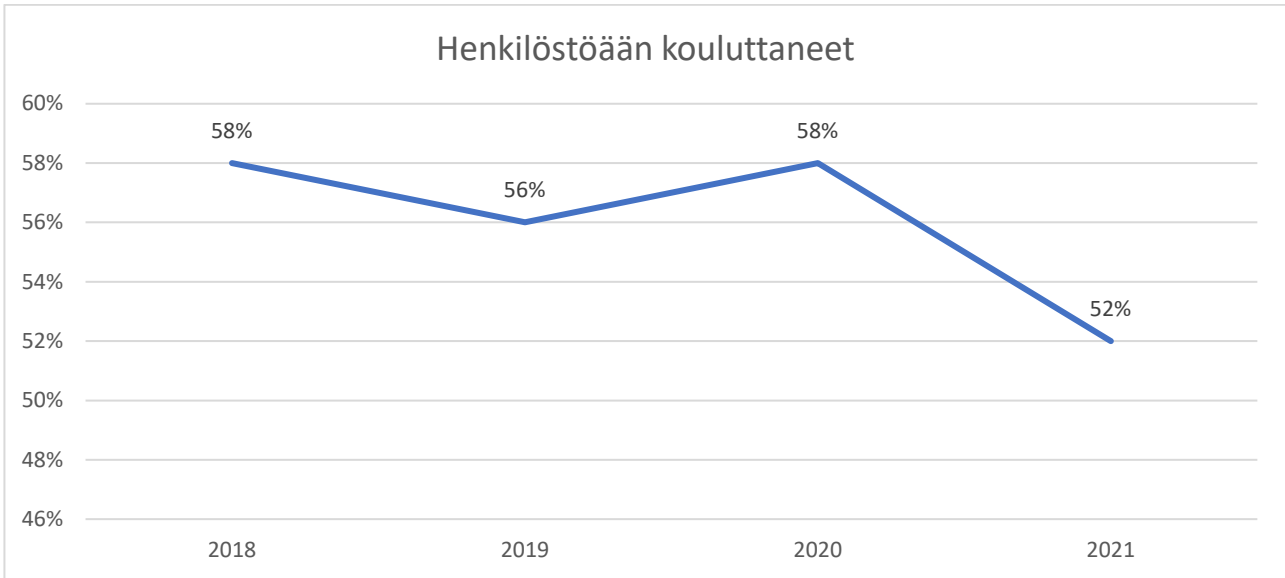
Työpaikka on sellainen, että työntekijöitä kannustetaan kokeilemaan uusia asioita	2018	2019	2020
Ikäryhmä			
18-24	82 %	83 %	76 %

25-34	75 %	76 %	75 %
35-44	71 %	75 %	76 %
45-54	69 %	71 %	69 %
55-64	74 %	69 %	73 %
Koulutustaso			
Perusaste	66 %	71 %	75 %
Toinen aste	68 %	72 %	67 %
Korkea-aste	80 %	76 %	78 %
Sosioekonominen asema			
Työntekijät	60 %	67 %	62 %
Alemmat toimihenkilöt	77 %	73 %	74 %
Ylemmät toimihenkilöt	81 %	81 %	82 %
Sukupuoli			
Mies	69 %	72 %	70 %
Nainen	77 %	76 %	77 %
Toimiala			
Kunta	75 %	77 %	76 %
Muut/sekalaiset	74 %	76 %	75 %
Teollisuus	67 %	71 %	69 %
Valtio	65 %	69 %	79 %
Yksityiset palvelut	76 %	74 %	73 %
Kaikki yhteensä	73 %	74 %	73 %

Taulukko 19. Työpaikka on sellainen, että työntekijöitä kannustetaan kokeilemaan uusia asioita, niiden vastaajien osuus joiden mielestä luonnehdinta sopii erittäin hyvin tai melko hyvin (%), eri muuttujien mukaan. Lähde: Työolobarometri 2018-2020.

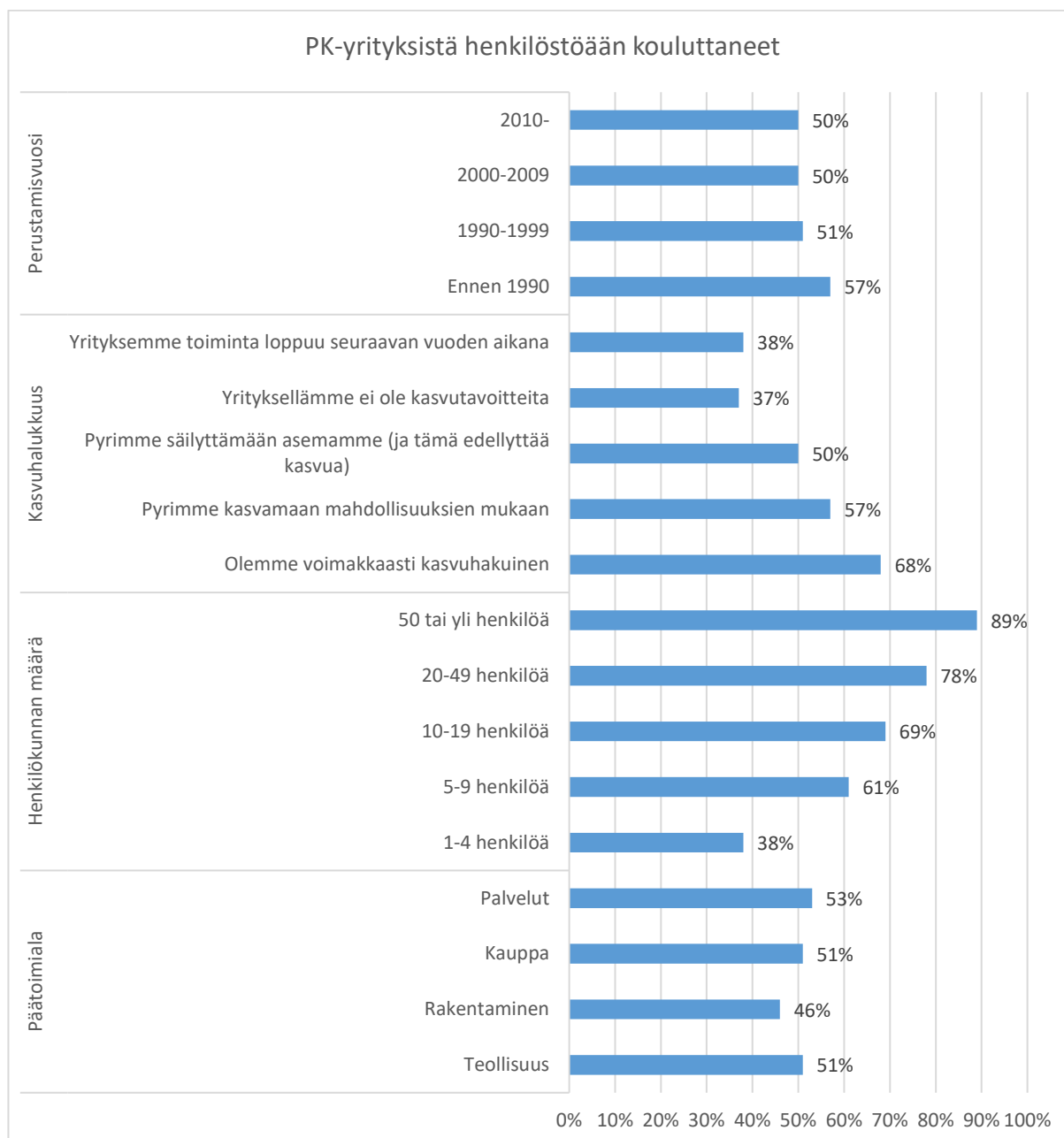
2.2.4 Pienistä ja keskisuurista yrityksistä henkilöstöään kouluttaneet

PK-yritysbarometrin tietojen mukaan pienistä ja keskisuurista yrityksistä yli puolet on viime vuosina kouluttanut henkilöstöään. Osuus oli vuosien 2018-2020 kyselyissä 56-58 prosentin välillä, mutta laski vuoden 2021 kyselyssä 52 prosenttiin.

Kuvio 36. PK- ja keski- ja suuret yritykset, jotka ovat kouluttaneet henkilöstöään (%) vuosina 2018-2021. Lähde: PK-yritysbarometri.

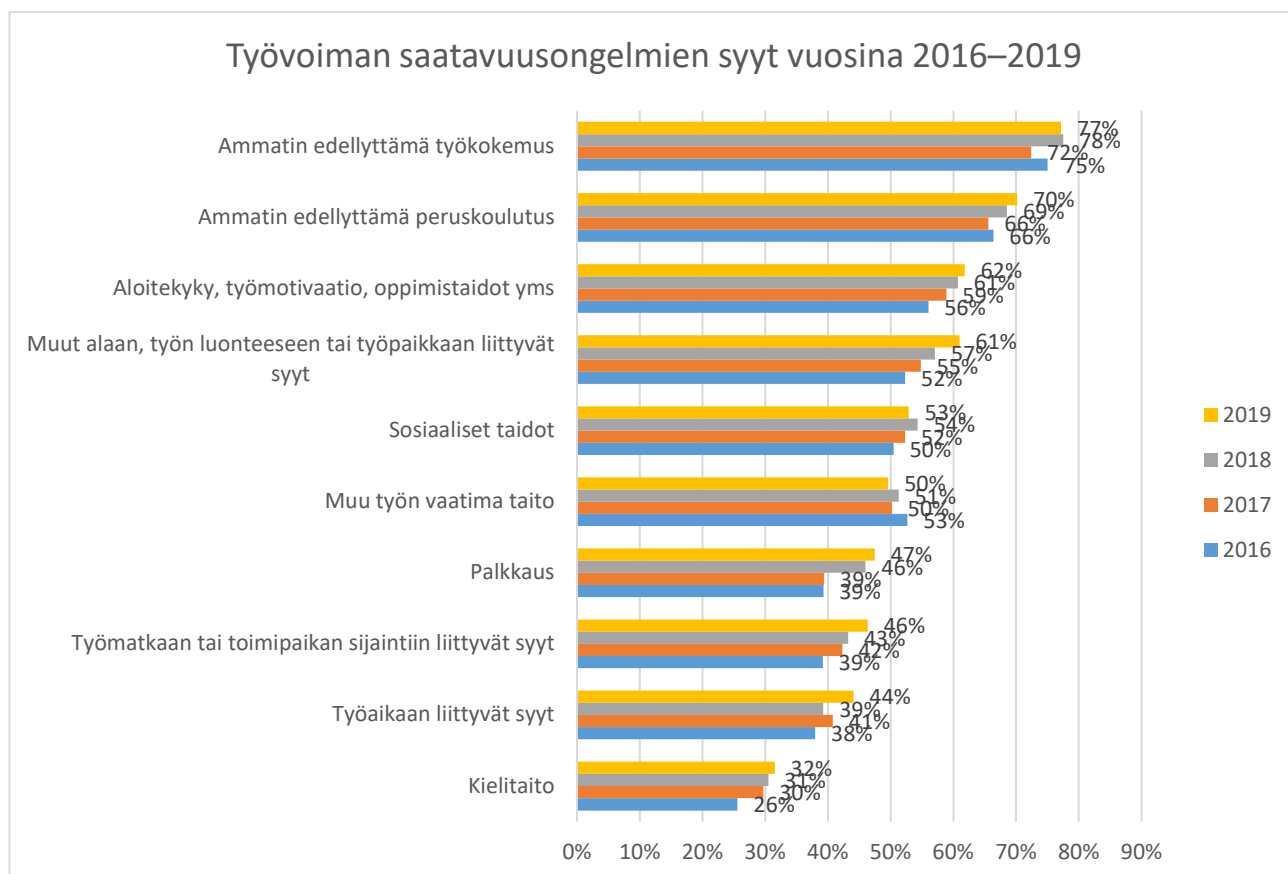
Yritysten välillä oli merkittäviä eroja, esimerkiksi perustamisvuoden, koon, toimialan ja kasvupaluuden mukaan. Yli 50 henkilön yrityksistä hyvin suuri osa (89 %) oli kouluttanut henkilöstöään, kun taas alle viiden hengen yrityksistä selvästi alle puolet (38 %). Palvelualan yrityksistä suurempi osa oli kouluttanut henkilöstöön kuin rakentamisen alan yrityksistä. Henkilöstöään kouluttaneiden osuus oli sitä suurempi, mitä kasvupaluukammaksi yritys itsensä luonnehti. Toisaalta henkilöstöään kouluttaneiden osuus oli sitä suurempi, mitä kauemmin yrityksen perustamisesta on.

Kuvio 37. Pk- ja keskiuuret yritykset, jotka ovat kouluttaneet henkilöstöään vuonna 2021 (%). Lähde: PK-yrityksbarometri.

2.2.5 Työnantajien rekrytointiongelmien taustalla peruskoulutuksen tai muun työn vaatiman taidon puuttuminen

Työnantajista, joilla oli rekrytointiongelmia vuonna 2018, 69 prosenttia kertoi rekrytointiongelmien taustalle olleen ammatin edellyttämän peruskoulutuksen puute. Vuonna 2019 osuus oli 70 prosenttia. Peruskoulutuksen puute oli toiseksi yleisin syy työkokemuksen puuttumisen jälkeen. Vuonna 2018 51 prosenttia ja vuonna 2019 50 prosenttia työnantajista ilmoitti rekrytointiongelmien syyksi muun työn vaatiman taidon puuttumisen.

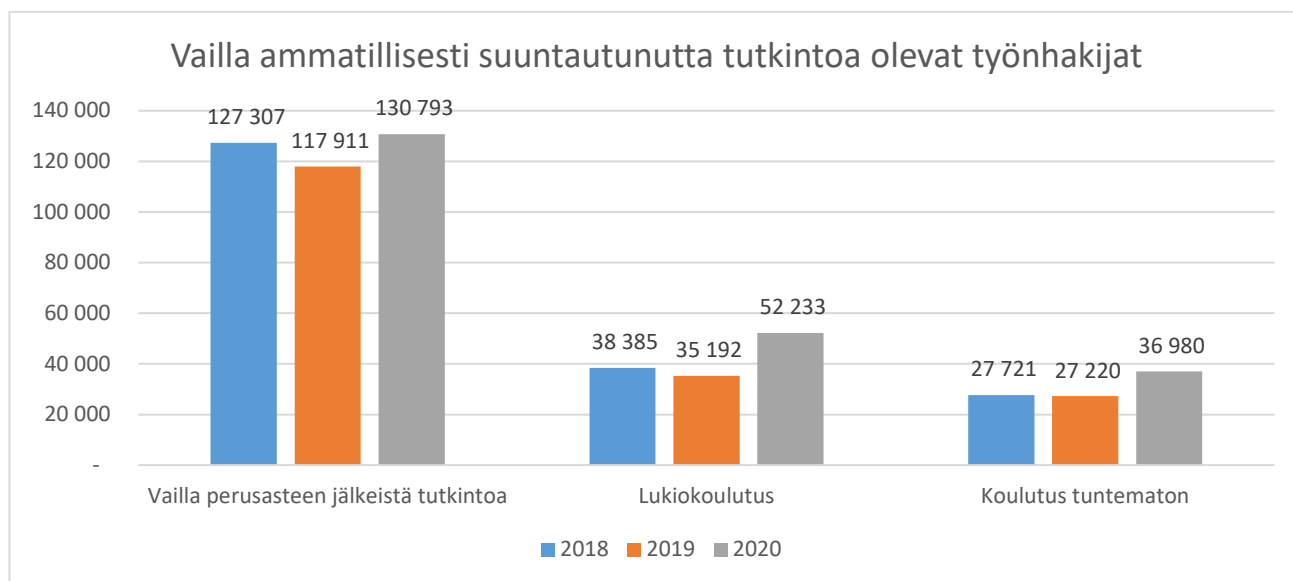

Kuvio 38. Työnantajien rekrytointiongelmien syyt v. 2016-2019, Lähde: TEM, Tilastokeskuksen työnantajahaastattelu

2.2.6 Vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa tai pelkän yleissivistävän koulutuksen varassa olevat työnhakijat

Tässä luvussa tarkastellaan vailla ammatillisesti suuntautunutta tutkintoa olevia työnhakijoita työnvälitystietoihin perustuen. Vailla ammatillisesti suuntautunutta tutkintoa oleviin kuuluvat vain perusasteen suorittaneet, lukiokoulutuksen suorittaneet ja henkilöt, joiden suorittaman tutkinnon tai koulutuksen koulutusaste on tuntematon. Jälkimmäisessä joukossa on usein mukana maahanmuuttajia, joiden ulkomailla suoritetuista koulutuksista ei voida sijoittaa suomalaisille koulutustasoille. Tarkasteluun on valittu kyseinen joukko, sillä usein työllistyminen Suomen työmarkkinoilla edellyttää ammatillisesti suuntautuneen tutkinnon suorittamista.

Vuonna 2018 työnhakijoiden määrä oli keskimäärin noin 555 800 henkilöä, vuonna 2019 528 200 henkilöä ja vuonna 2020 667 100 henkilöä. Työnhakijoiden määrä kasvoi vuonna 2020 koronaviruspandemian vuoksi. Myös vailla ammatillisesti suuntautunutta tutkintoa olevien työnhakijoiden määrä kasvoi vuonna 2020, mutta ei samassa suhteessa kaikkien työnhakijoiden määrän kanssa. Näin ollen heidän osuutensa työnhakijoista laski vuonna 2020.

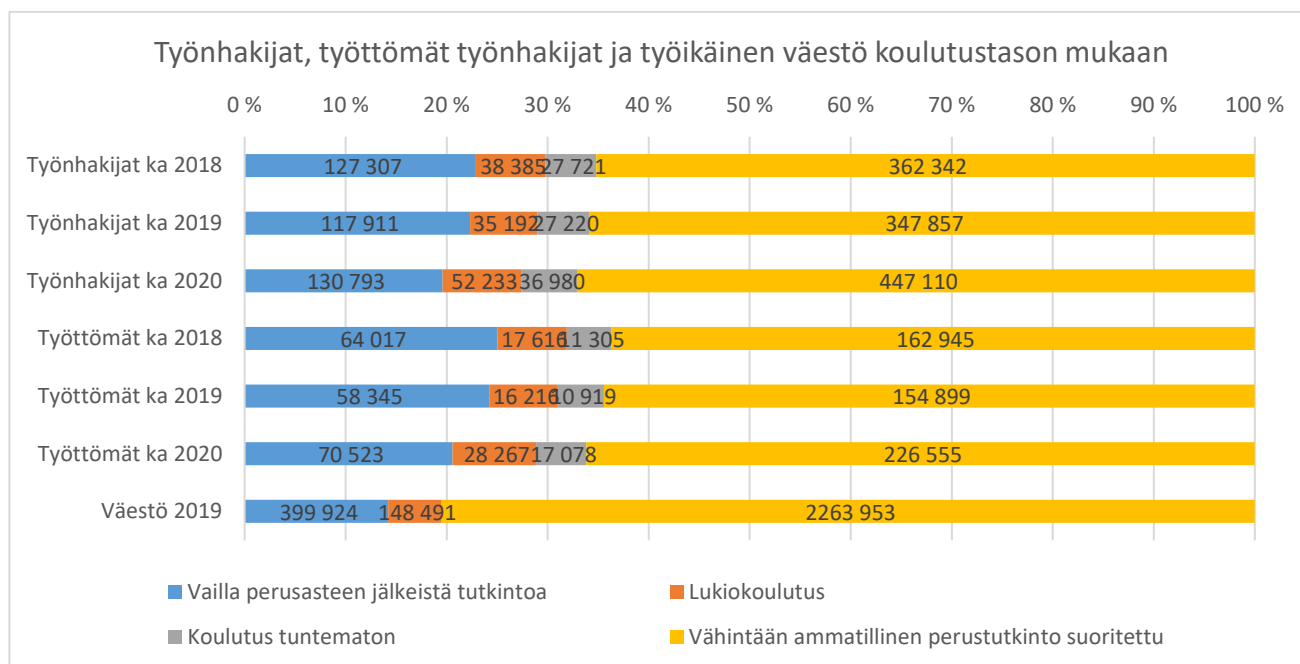
Kuvio 39. Työnhakijat, joiden pohjakoulutus on perusaste, lukiokoulutus tai tuntematon v. 2018, 2019 ja 2020. Lähde: TEM, Työvälistilasto (vuosittainen keskiarvo).

Vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien työnhakijoiden määrä vuonna 2018 oli keskimäärin noin 127 300 henkilöä, vuonna 2019 117 900 henkilöä ja vuonna 2020 130 800 henkilöä. Heidän osuutensa kaikista työnhakijoista oli noin 23 prosenttia vuonna 2018 ja 22 prosenttia vuonna 2019 ja 20 prosenttia vuonna 2020.

Vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien työttömien työnhakijoiden määrä vuonna 2018 oli keskimäärin noin 64 000 henkilöä, vuonna 2019 58 300 henkilöä ja vuonna 2020 70 500 henkilöä. Heidän osuutensa kaikista työnhakijoista oli vuonna 2018 25 prosenttia, vuonna 2019 24 prosenttia ja vuonna 2020 21 prosenttia. Pelkän perusasteen varassa olevat ovat työttömissä yliedustettuna, sillä koko 25-64-vuotiaasta väestöstä heidän osuutensa oli 14 prosenttia vuonna 2019.

Vain yleissivistävän koulutuksen varassa olevien työnhakijoiden määrä vuonna 2018 oli keskimäärin noin 165 700 henkilöä, vuonna 2019 153 100 henkilöä ja vuonna 2020 183 000 henkilöä. Vain yleissivistävän koulutuksen varassa olevien työttömien työnhakijoiden määrä oli keskimäärin vuonna 2018 81 600 henkilöä, vuonna 2019 74 600 henkilöä ja vuonna 2020 98 800 henkilöä. Heidän osuutensa kaikista työnhakijoista oli noin 30 prosenttia vuonna 2018, 29 prosenttia vuonna 2019 ja 27 prosenttia vuonna 2020. Työttömistä työnhakijoista osuudet olivat vuonna 2018 32 prosenttia, vuonna 2019 31 prosenttia ja vuonna 2020 29 prosenttia. Myös vain yleissivistävän koulutuksen varassa olevat olivat työttömissä yliedustettuna, sillä koko 25-64-vuotiaasta väestöstä heidän osuutensa oli 20 prosenttia vuonna 2019.

Jos tarkasteluun otetaan mukaan henkilöt, joiden koulutustaso on tuntematon, oli kyseisten työnhakijoiden määrä vuonna 2018 keskimäärin noin 193 400 henkilöä, vuonna 2019 180 300 henkilöä ja vuonna 2020 220 000 henkilöä. Kyseisten työttömien työnhakijoiden määrä oli keskimäärin vuonna 2018 892 900 henkilöä, vuonna 2019 85 500 henkilöä ja vuonna 2020 115 900 henkilöä. Heidän osuutensa kaikista työnhakijoista oli noin 35 prosenttia vuonna 2018, 34 prosenttia vuonna 2019 ja 33 prosenttia vuonna 2020. Työttömistä työnhakijoista osuudet olivat vuonna 2018 36 prosenttia, vuonna 2019 36 prosenttia ja vuonna 2020 34 prosenttia.

Kuvio 40. Työnhakijat ja työttömät työnhakijat keskimäärin koulutustason mukaan v. 2018, 2019 ja 2020 ja 25-64-vuotiaan väestön koulutus rakenne vuonna 2019. Lähde: TEM, Työnvälitystilasto (vuosittainen keskiarvo) ja Vipunen, Tilastokeskus (väestön koulutus rakenne).

3 Tarjonta ja resurssit

Jatkuvan oppimista tarkastellaan myös koulutuksen tarjonnan ja siihen suunnattujen resurssien näkökulmasta. Tällä arvioidaan yleisellä tasolla sitä, onko yksilöillä mahdollisuuksia uudistaa osaamistaan ennakoivasti, jotta työssä kehittyminen, työllistyminen uusiin tehtäviin ja uralla eteneminen olisi mahdollista. Samalla arvioidaan myös osallistumisen tasa-arvoa niiden koulutusten osalta, joista on saatavilla opiskelijoiden taustatietoja.

Tietoina on käytetty vuoden 2021 talousarviota, suoritelmäriä ja Tilastokeskuksen koulutustilastoja, joihin on yhdistetty henkilöiden taustatietoja muista rekistereistä.

3.1 Julkisen sektorin rahoitus työikäisten osaamisen kehittämiseen

3.1.1 Jatkuvan oppimisen koulutusmuodot

Työikäiselle soveltuvaa koulustarjontaa on kaikilla koulutusasteilla. Jatkuvan oppimisen koulutusmuotoihin kohdentuu vuonna 2021 yhteensä noin 525 miljoonaa euroa. Jatkuvan oppimisen koulutusmuodoiksi on katsottu tässä tarkastelussa yleissivistävässä koulutuksessa aikuisten perusopinnot ja lukiokoulutus sekä aineopinnot, korkeakouluissa avoimet korkeakouluopinnot, erikoistumiskoulutukset, erilliset opinnot ja maahanmuuttajien valmentava koulutus, ELY-keskusten hankkima tutkintoon johtamaton työvoimakoulutus,

vapaan sivistystyön koulutustarjonta sekä jatkuvan oppimisen avustukset. Alla olevaan taulukkoon on koottu tiedot, kuinka paljon rahoitusta on kohdennettu em. koulutuksiin vuoden 2021 talousarviossa.

Yleissivistävä koulutus

Koulutus	Opiskelijamäärä/v 2020	TA 2021 M€	Rahoituksen määräytymisperusteet	Maksut opetuksesta
Aikuisten perusopetus	4 000–5 000 opiskelijaa	49,19	suoritetut kurssit x yksikköhinta	ei voi periä
Perusopetuksen aineopinnot	n. 15 000 kurssia	3,8	suoritetut kurssit (laskennallinen oppilasmäärä) x yksikköhinta	voi periä, enint. 50 % kustann.
Aikuisten lukiokoulutus	n. 6 500 opiskelijaa	26,32	opiskelijamäärä x 58 %' järjestäjän yksikköhinta 2)	ei voi periä (yo-tutkinnosta voi)
Lukion aineopinnot	n. 9300 kurssia	sis. edelliseen	suoritetut kurssit (laskennallinen oppilasmäärä) x 58 % yksikköhinta	voi periä, enint. 50 % kustann.

Korkeakoulutus

Koulutus	Opiskelijamäärä/v 2020	TA 2021 M€	Rahoituksen määräytymisperusteet	Maksut opetuksesta
Avoin ammattikorkeakoulu	n. 74 400 osallistujaa	66,53	opintopisteet avoin amk ja muut tutkintojen osat, erikoistumiskoulutus ja maahanmuuttajien valmentava koulutus 5 %, yhteistyösopimusten perusteella, maahanmuuttajien valmentavassa koulutuksessa ja erikoistumiskoulutuksessa suoritettujen opintopisteiden määrä	enint. 15 e/op
Avoin yliopisto	n. 114 600 osallistujaa	68,55	avoimena yo-opetuksena, erillisinä opintoina ja	enint. 15 e/op

			erikoistumiskoulutuksina suor. opintopisteet 2 %	
Erikoistumiskoulutus	n. 1500 osallistujaa (amk 1259, yo 210)	sis. yllä oleviin	sisältyy yllä oleviin	enint. 120 e/op

Huom. TA 2021 luvut eivät sisällä yhteistyösopimusten perusteella myönnettyä rahoitusta (1 % laskennallisesta rahoituksesta)

Vapaa sivistystyö

Koulutus	Opiskelijamäärä/v 2020	TA 2021 M€	Rahoituksen määräytymisperusteet	Maksut opetuksesta
Kansalaisopistot	2 026 739 opetustuntia	85,68	kiintiöity opetustuntien lkm x opetustunnin yksikköhinta	voi periä, opintosetelit
Kansanopistot	224 429 opiskelijaviikkoa	48,22	kiintiöity opiskelijaviikkojen lkm x opiskelijaviikon yksikköhinta	voi periä, opintosetelit
Opintokeskukset	215 891 opetustuntia	17,26	kiintiöity opiskelijaviikkojen lkm x opiskelijaviikon yksikköhinta	voi periä, opintosetelit
Kesäyliopistot	91 464 opetustuntia	5	kiintiöity opiskelijaviikkojen lkm x opiskelijaviikon yksikköhinta	voi periä, opintosetelit
Maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus		4,93		

Työvoimakoulutus

Koulutus	Opiskelijamäärä/v 2020	TA 2021 M€	Rahoituksen määräytymisperusteet	Maksut opetuksesta
Työvoimakoulutuksen hankinta	36 547 opiskelijaa, josta kotoutumiskoulutusta 14 627	110,03	Hankintamenettelyn perusteella määräytyvä hinta	ei voi periä

Valtionosuusrahoitteinen ammatillinen työvoimakoulutus	13 234 opiskelijaa (sisältyy ammatillisen koulutuksen lukuihin)		Kuten muukin ammatillinen koulutus	ei voi periä
--	---	--	------------------------------------	--------------

Muut

Koulutus	Opiskelijamäärä/v 2020	TA 2021 M€	Rahoituksen määräytymisperusteet	Maksut opetuksesta
Jatkuvan oppimisen avustukset	ei tietoa	40	Hakumenettely	
Yhteensä työkäisille suunnattu		525,51		

Taulukko 20. Jatkuvan oppimisen koulutusmuotoihin kohdentuva rahoitus vuoden 2021 talousarviossa ja opiskelijamäärät vuonna 2020.

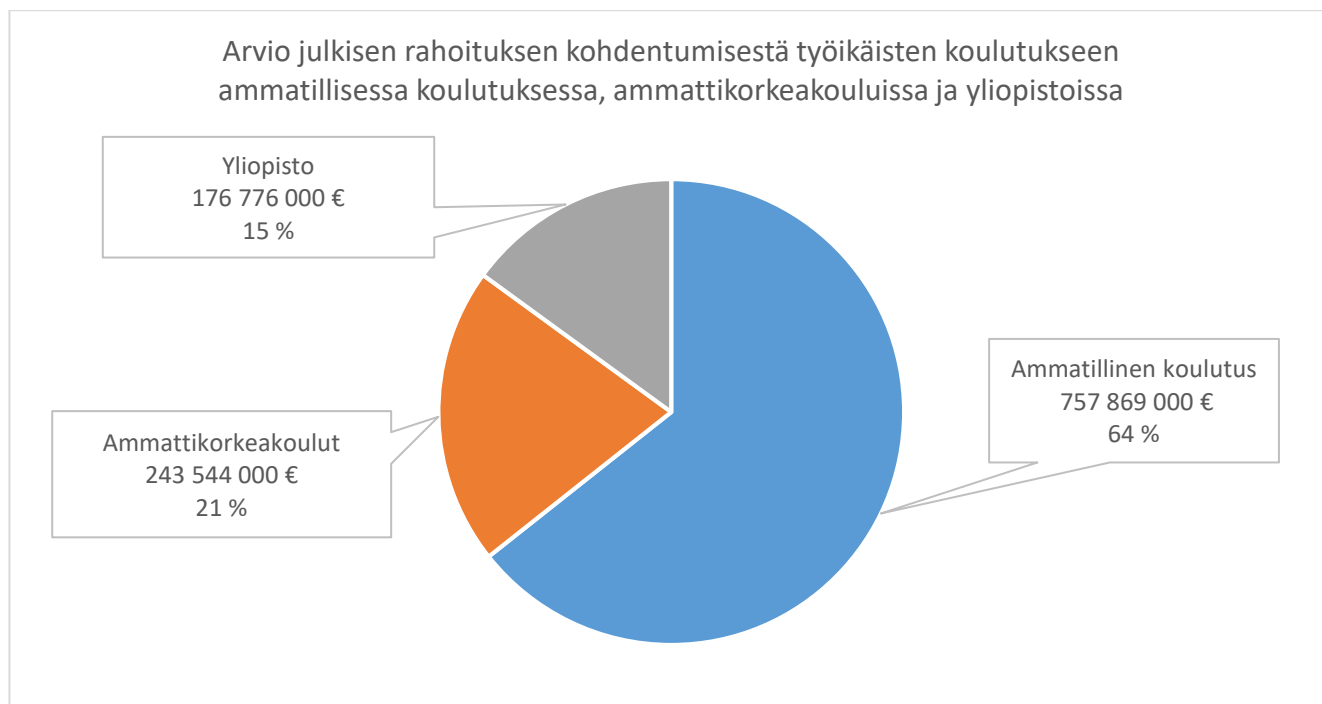
Lisäksi pääosin työkäisille tarkoitetuiksi koulutuksiksi katsotaan ammatillisessa koulutuksessa ammatti- ja erikoisammattitutkinnot, korkeakouluissa ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot ja tutkintoon johtava työvoimakoulutus. Näitä koulutuksia rahoitetaan kuten muutakin tutkintokoulutusta, joten niihin kohdentuva rahoitus on arvioitu seuraavassa luvussa.

3.1.2 Arvio ammatillisen ja korkeakoulujen tutkintokoulutukseen tarkoitetun laskennallisen rahoituksen kohdentuminen työkäisille

Arvio ammatillisen ja korkeakoulujen tutkintokoulutukseen tarkoitetun laskennallisen rahoituksen kohdentumisesta työkäisille on hyvin karkea, sillä ammatillisen koulutuksen järjestäjät ja korkeakoulut päättävät itse saamansa rahoituksen sisäisestä kohdentamisesta. Tämän takia julkisen rahoituksen todellisesta kohdentumisesta eri ikäisille ei voida tarkkaan arvioida.

Arviossa ammatillisen koulutuksen rahoituksen kohdentumisessa on käytetty vuoden 2021 laskennallisen rahoituksen määrä (yht. 1,834 mrd.) ja kuinka suuri osa laskennallisen rahoituksen perusteena käytetyistä suoritteista on vähintään 25-vuotiaista opiskelijoista. Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen rahoituksen kohdentumisessa vähintään 30-vuotiaille käytetty tietoa muun kuin jatkuvan oppimisen koulutukseen kohdentuvaa laskennallista rahoitusta (yht. 1,191 mrd.) ja vähintään 30-vuotiaana suoritettujen tutkintojen osuutta, sillä suurin osa laskennallisesta rahoituksesta perustuu tutkinnon suorittaneisiin sekä heidän työllistymiseensä ja antamaansa palautteeseen. Laskennallisen arvion perusteella rahoitus työkäisten koulutukseen ammatillisessa koulutuksessa, ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa yhteensä noin 1,18 miljardia euroa.

Lähes puolet ammatillisen ja korkeakoulujen koulutuksen kokonaisrahoituksesta (noin 3,03 miljardia euroa) kohdentuu työkäisten ammatillisiin tai korkeakoulu-opintoihin (noin 1,38 miljardia euroa). Tästä summasta yli puolet kohdentuu ammatilliseen koulutukseen (758 milj.), viides osa ammattikorkeakouluihin (244 milj.) ja kuudesosa yliopistoihin (176 milj.)

Kuvio 41. Arvio julkisen rahoituksen kohdentumisesta työkäisten koulutukseen ammatillisessa koulutuksessa, ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. Lähde: TA 2021; Ammatillisen koulutuksen rahoitusperusteraportit ja ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen tutkinnon suorittaneet, Vipunen.

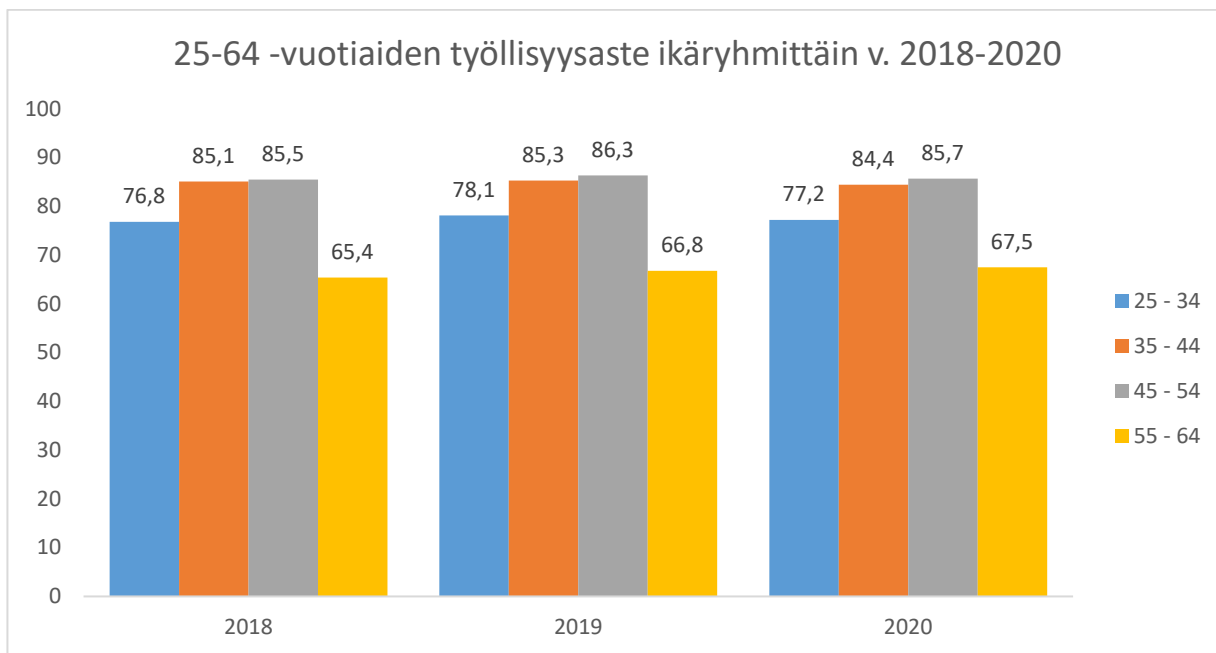
4 Yhteiskunta

Viimeisenä näkökulmana jatkuvaan oppimiseen on yhteiskunnallinen taso. Tiedoilla arvioidaan koko työkäisen väestön tasolla, nouseeko suomalaisten koulutustaso ja työllisyysaste. Lopussa tarkastellaan, miten työkäiset käyttävät opintososiaalisia etuuksia. Tiedoilla arvioidaan osaltaan, onko yksilöillä mahdollisuus uudistaa osaamistaan ja lisääntykö jatkuvaan oppimiseen osallistumisen tasa-arvo.

Tietoina on käytetty Tilastokeskuksen koulutus- ja väestötilastoja sekä Kelan ja Työllisyysrahaston tilastoja.

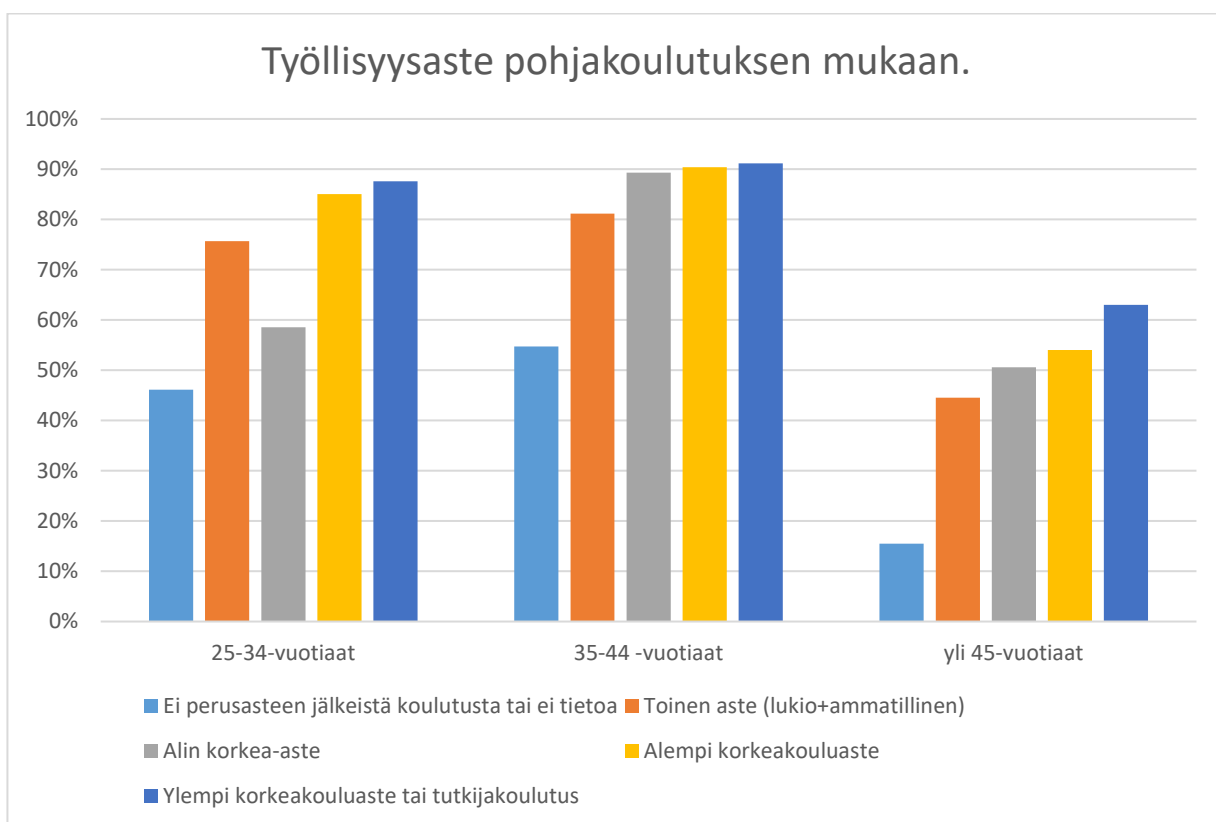
4.1 Työkäisen väestön työllisyysaste

Vuonna 2018 25-64-vuotiaiden työllisyysaste oli 78 prosenttia, vuonna 2019 78,9 prosenttia ja vuonna 2020 78,5 prosenttia Tilastokeskuksen tietojen mukaan. Työllisyysasteessa oli eroja sekä ikäryhmien että ero pohjakoulutuksen saaneiden välillä. Työllisyysaste oli korkein 45-54-vuotiailla ja toiseksi korkein 35-44-vuotiailla. Matalin työllisyysaste oli 55-64-vuotiailla.

Kuvio 42. 25-64-vuotiaan väestön työllisyysaste. Lähde: Tilastokeskus, 2018-2020.

Vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien työllisyysaste oli selvästi matalampi kuin vähintään toisen asteen tutkinnon suorittaneiden työllisyysaste. Työllisyysaste on keskimäärin sitä korkeampi, mitä korkeampi koulutustaso on. Tilanne on lähes samanlainen kaikissa ikäryhmissä.

Kuvio 43. Yli 25-vuotiaan väestön työllisyysaste. Lähde: Tilastokeskus, 2018 ja 2019

4.2 Työkäisen väestön koulutustaso ja sen muutos

4.2.1 Työkäisen väestön koulutustaso

Vuonna 2019 vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevia työkäisiä (25-64 vuotiaita) oli yhteensä noin 399 900, joka on 14,2 prosenttia kaikista työkäisistä. Lukion oppimäärän tai ammatillisen perustutkinnon suorittaneita oli yhteensä noin 1 065 900 työkäistä eli 37,9 prosenttia työkäisistä. Ammatti- tai erikoisammattitutkinnon suorittaneita oli noin 192 900 eli 6,9 prosenttia työkäisistä.

Korkea-asteen tutkinnon suorittaneita eli vähintään opistoasteen tutkinnon suorittaneita oli yhteensä 153 700 eli 41,1 prosenttia työkäisistä. Heistä opistoasteen tai ammatillisen korkea-asteen tutkinnon suorittaneita oli noin 298 000 (10,6 %), ammattikorkeakoulututkinnon tai alemman korkeakoulututkinnon suorittaneita oli noin 425 300 (15,1 %), ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tai korkeakoulututkinnon suorittaneita noin 385 600 (13,8 %) ja lääkärien erikoistumiskoulutuksen, lisensiaatintutkinnon tai tohtorintutkinnon suorittaneita noin 44 900 (1,6 %).

	25-64v väestö	%-osuus
Ei perusasteen jälkeistä tutkintoa tai tutkinto tuntematon	399 924	14,2 %
Lukiokoulutus	148 491	5,3
Ammatillinen peruskoulutus	917 400	32,6 %
Ammattitutkinto	151 749	5,4
Erikoisammattitutkinto	41 115	1,5
Opistoaste	264 183	9,4
Ammatillinen korkea-aste	33 792	1,2
Ammattikorkeakoulututkinto	351 564	12,5
Alempi korkeakoulututkinto	73 707	2,6
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto	24 165	0,9
Ylempi korkeakoulututkinto	361 404	12,9
Lääkärien erikoistumiskoulutus	7 464	0,3
Lisensiaatintutkinto	6 765	0,2
Tohtorintutkinto	30 645	1,1
Yhteensä	2 812 368	100 %

Taulukko 21. 25-64-vuotiaan väestön koulutus rakenne. Lähde: Tilastokeskus, 2019

Päätoimisten työllisten ja työllisten opiskelijoiden osuus työkäisessä väestössä oli keskimäärin 75,4 prosenttia, päätoimisten opiskelijoiden osuus kolme prosenttia työttömien osuus kahdeksan prosenttia, eläkeläisten osuus yhdeksän prosenttia ja muiden osuus viisi prosenttia.

Työllisten (ml. työlliset opiskelijat) osuus oli keskimääräistä alhaisempi erityisesti vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevilla (50,2 %), enintään lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneilla (67,4 %) ja alemman korkeakoulututkinnon suorittaneilla (71,9 %). Kahdessa jälkimmäisessä ryhmässä päätoimisten opiskelijoiden osuus oli kuitenkin keskimääräistä selkeästi suurempi (11 ja 12,8 %) toisin kuin vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevilla (4,7 %).

Työllisten (ml. työlliset opiskelijat) osuus oli yli 90 prosenttia erikoisammattitutkinnon, ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon ja lääkärien erikoistumiskoulutuksen suorittaneilla.

Ammattikorkeakoulututkinnon, ylemmän korkeakoulututkinnon ja tohtorin tutkinnon suorittaneissa työllisten osuus oli lähes 90 prosenttia.

Vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevissa sekä työttömien että eläkeläisten osuus oli keskimääräistä selkeästi korkeampi (14,6 % ja 17,8 %). Työttömien osuus oli keskimääräistä korkeampi myös ammatillisen perustutkinnon tai ammattitutkinnon suorittaneilla (9,3 % ja 8,8 %) ja eläkeläisten osuus ammatillisen perustutkinnon tai opistoasteen koulutuksen suorittaneilla (10,4 % ja 10,3 %).

Työttömien osuudet olivat pienimmät lääkäreiden erikoistumiskoulutuksen, ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon, tohtorin tutkinnon ja erikoisammattitutkinnon suorittaneilla. Osuus oli pieni myös muiden korkeakoulututkintojen suorittaneilla sekä opistoasteen suorittaneilla.

	Päätoiminen työllinen	Työtön	Työllinen opiskelija	Opiskelija	Eläkeläinen	Muu tai tuntematon
Ei perusasteen jälkeistä tutkintoa	46,6 %	14,6 %	3,7 %	4,7 %	17,6 %	12,9 %
Lukiokoulutus	53,8 %	7,7 %	13,6 %	11,0 %	6,3 %	7,6 %
Ammatillinen peruskoulutus	67,2 %	9,3 %	6,2 %	2,7 %	10,4 %	4,1 %
Ammattitutkinto	68,9 %	8,8 %	11,3 %	2,3 %	5,5 %	3,1 %
Erikoisammattitutkinto	73,9 %	3,9 %	16,5 %	1,2 %	3,3 %	1,2 %
Opistoaste	77,2 %	5,9 %	3,6 %	0,7 %	10,3 %	2,3 %
Ammatillinen korkea-aste	79,0 %	6,7 %	2,4 %	0,6 %	9,2 %	2,2 %
Ammattikorkeakoulututkinto	77,8 %	4,1 %	11,6 %	2,4 %	1,2 %	2,9 %
Alempi korkeakoulututkinto	47,4 %	5,0 %	24,5 %	12,8 %	5,4 %	4,8 %
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto	78,3 %	2,7 %	15,4 %	1,3 %	0,8 %	1,5 %
Ylempi korkeakoulututkinto	77,9 %	4,3 %	10,0 %	1,7 %	2,7 %	3,3 %
Lääkäreiden erikoistumiskoulutus	83,8 %	0,7 %	10,2 %	0,4 %	4,1 %	0,7 %
Lisensiaatitutkinto	74,2 %	5,5 %	9,9 %	2,3 %	4,1 %	4,0 %
Tohtoritutkinto	81,9 %	3,4 %	7,5 %	0,9 %	1,8 %	4,3 %
Yhteensä	67,3 %	8,0 %	8,1 %	3,3 %	8,3 %	5,0 %

Taulukko 22. 25-64-vuotiaan väestön koulutus rakenne ja pääasiallinen toiminta vuonna 2019, %-osuus riveittäin. Lähde: Tilastokeskus.

4.2.2 Tutkintokoulutuksen aloittaneet suhteessa väestöön

Tutkintokoulutuksessa aloitti vuonna 2019 yhteensä 96 487 25-59 –vuotiasta opiskelijaa, joka vastaa 3,93 prosenttia samanikäisestä väestöstä.

Aloittaneiden osuus väestöstä oli korkeampi nuoremmissa ikäluokissa, aloittaneiden osuus 25-29-vuotiaasta väestöstä oli 6,81 prosenttia ja 55-59 vuotiaista 1,3 prosenttia. Poikkeuksena oli ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutus ja ylempi ammattikorkeakoulututkintokoulutus, jossa aloittaneiden osuus väestöstä oli korkein 35-39 vuotiailla.

25-29 v. 30-34 v. 35-39 v. 40-49 v. 50-54 v. 55-59 v. 25-59 v yhteensä

Ammatillinen perustutkinto

Aloittaneet	9 073	7 402	6113	8 577	2 961	1878	36 004
Väestö 31.12 aloittamisvuonna	355 686	350 769	360 783	660 849	355 794	368 871	2 452 752
Aloittaneet / väestö	2,55 %	2,11 %	1,69 %	1,30 %	0,83 %	0,51 %	1,47 %

Ammattitutkinto / erikoisammattitutkinto

Aloittaneet	4 661	5 184	5686	9 519	3 779	2502	31 331
Väestö 31.12 aloittamisvuonna	355 686	350 769	360 783	660 849	355 794	368 871	2 452 752
Aloittaneet / väestö	1,31 %	1,48 %	1,58 %	1,44 %	1,06 %	0,68 %	1,28 %

AMK-tutkinto

Aloittaneet	6 019	3 729	2607	2 629	523	180	15 687
Väestö 31.12 aloittamisvuonna	355 686	350 769	360 783	660 849	355 794	368 871	2 452 752
Aloittaneet / väestö	1,69 %	1,06 %	0,72 %	0,40 %	0,15 %	0,05 %	0,64 %

Yliopistojen peruskoulutus (alemmat kk-tutkinnot)

Aloittaneet	1 801	787	482	478	115	45	3 708
Väestö 31.12 aloittamisvuonna	355 686	350 769	360 783	660 849	355 794	368 871	2 452 752
Aloittaneet / väestö	0,51 %	0,22 %	0,13 %	0,07 %	0,03 %	0,01 %	0,15 %

Ylempi AMK-tutkinto

Aloittaneet	550	1 274	1320	1 568	354	150	5 216
Väestö 31.12 aloittamisvuonna	355 686	350 769	360 783	660 849	355 794	368 871	2 452 752
Aloittaneet / väestö	0,15 %	0,36 %	0,37 %	0,24 %	0,10 %	0,04 %	0,21 %

Yliopistojen peruskoulutus (ylemmät kk-tutkinnot)

Aloittaneet	2 132	986	643	597	128	55	4 541
Väestö 31.12 aloittamisvuonna	355 686	350 769	360 783	660 849	355 794	368 871	2 452 752
Aloittaneet / väestö	0,60 %	0,28 %	0,18 %	0,09 %	0,04 %	0,01 %	0,19 %

Tutkintokoulutus yhteensä

Aloittaneet	24 236	19 362	16851	23 368	7 860	4810	96 487
Väestö 31.12 aloittamisvuonna	355 686	350 769	360 783	660 849	355 794	368 871	2 452 752
Aloittaneet / väestö	6,81 %	5,52 %	4,67 %	3,54 %	2,21 %	1,30 %	3,93 %

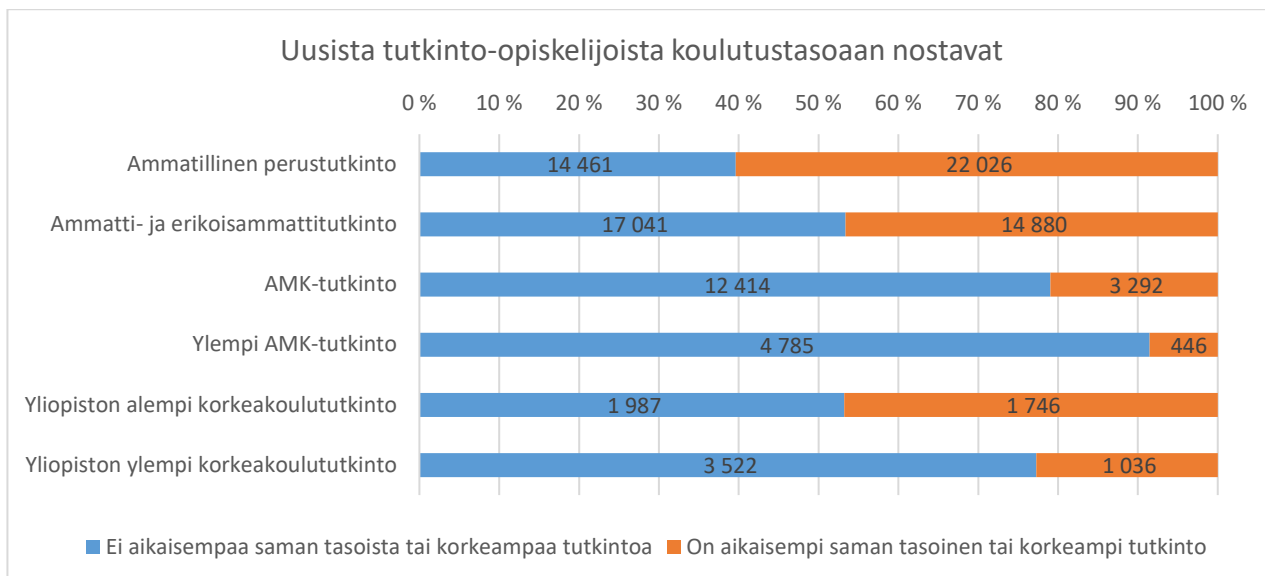
Taulukko 23. Ammatillisen ja korkeakoulujen tutkintokoulutuksen 25-59v. uudet opiskelijat tutkintotyypin mukaan suhteessa väestöön. Lähde: Tilastokeskus, 2019

4.2.3 Uusista opiskelijoista koulutustasoaan nostavat

Työikäisen väestön koulutustason muutosta voidaan tarkastella myös tutkintokoulutuksessa aloittaneiden aikaisemmin suorittamien tutkintojen kautta. Koulutustaso nousee, mitä suuremmalla osalla aloittaneista ei ole aikaisempaa vastaavan tasoista tutkintoa olettaen, että tutkinto suoritetaan loppuun. Koulutustaso ei muutu, mikäli aloittaneella on jo aikaisempi vastaavan tasoinen tai jopa korkeampi aikaisempi tutkinto. Tarkastelussa ei huomioida, että osaaminen lisääntyy ja laajenee, vaikka aloitettu koulutus on aikaisemmin suoritettuna koulutuksen tasoinen tai matalampi.

Aloittaneista 56 prosenttia oli koulutustasoaan nostavia. Mitä korkeampi aloitettu koulutus on (ylemmät korkeakoulututkinnot), sitä suurempi osa aloittaneista nostaa koulutustasoaan (ei aikaisempaa ylempää korkeakoulututkintoa). Ylemmän ammattikorkeakoulututkintokoulutuksen aloittaneista opiskelijoista 92 prosenttia oli nostamassa koulutustasoaan ja yliopiston ylempään korkeakoulututkintokoulutuksen aloittaneissa vastaava osuus oli 77 prosenttia. Ammattikorkeakoulututkintokoulutuksen aloittaneissa osuus oli 79 prosenttia ja yliopiston alemman korkeakoulututkintokoulutuksen 53 prosenttia.

Ainoa tutkintokoulutus, jossa työikäisistä uusista opiskelijoista suurempi osa ei ollut nostamassa koulutustasoaan, oli ammatillinen perustutkintokoulutus. Siellä koulutustasoaan nostavien osuus oli vain 40 prosenttia. Ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa koulutustasoaan nostavien osuus oli 53 prosenttia.

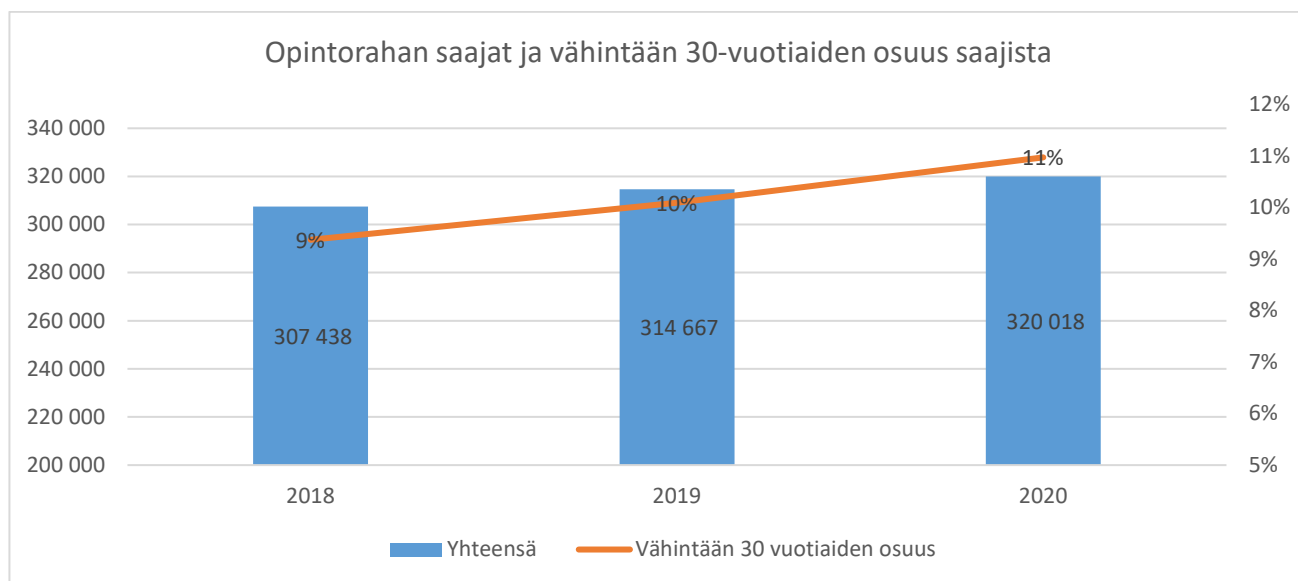

Kuvio 44. Ammatillisen ja korkeakoulujen tutkintokoulutuksen uudet vähintään 25-vuotiaat opiskelijat vuonna 2019 sen mukaan, onko aloitettu koulutus korkein aloitettu tutkintokoulutus. Lähde: Tilastokeskus, 2019

4.3 Aikuisten käyttämät opinto-sosiaaliset etuudet

4.3.1 Opintoraha ja -laina

Opintorahan tai opintolainan valtiontakauksen saajista vain pieni osa on vähintään 30-vuotiaita vuonna 2020. Osuus on hieman kasvanut vuodesta 2018 vuoteen 2020. Opintorahan saajien määrä on myös noussut vastaavalla aikavälillä.

Kuvio 45. Kaikki opintorahan saajat ja vähintään 30-vuotiaiden osuus saajista vuosina 2018-2020. Lähde: Kela

Vuonna 2020 opintorahaa sai 35 103 henkilöä ja opintolainan valtiontakauksen sai 35 152 henkilöä, jotka olivat vähintään 30-vuotiaita. Heistä 42 prosenttia opiskeli ammattikorkeakoulussa, 29 prosenttia ammatillisessa oppilaitoksessa ja 24 prosenttia yliopistossa. Pieni osa opiskeli muissa oppilaitoksissa tai ulkomailla ja vain yksittäiset yli 30-vuotiaat henkilöt saivat opintorahaa lukio-opintoihin.

Opintorahan saajista 21 prosenttia oli 25–29-vuotiaita, joista suurin osa opiskeli korkeakoulussa. Enemmistö heistä on todennäköisesti aloittanut korkeakouluopinnot ennen kuin he ovat täyttäneet 25 vuotta. Tämän takia kyseistä ikäryhmää ei nähty tarkoituksenmukaiseksi ottaa mukaan jatkuvan oppimisen tarkasteluun.

Ikäryhmä	Yliopistot	Ammattikorkeakoulut			Ulkomaalaiset		Yhteensä
		Ammattikorkeakoulut	Ammatilliset oppilaitokset	Lukiot	Muut oppilaitokset	Ulkomaalaiset oppilaitokset	
16-19 v	3 437	2 366	42 019	28 819	1 590	589	78 820
20-24 v	50 969	51 241	25 955	1 758	2 965	5 964	138 852
25-29 v	29 293	24 582	9 450	32	821	3 063	67 242
30-34 v	4 962	7 727	4 131	29	392	509	17 750
35-39 v	1 739	3 759	2 460	8	209	197	8 372
40-44 v	870	1 710	1 609	9	140	78	4 416
45-49 v	382	818	934	7	87	40	2 270
50-54 v	281	480	616	1	66	11	1 455
Yli 54 v	199	212	366	4	50	10	841
Yhteensä	92 132	92 895	87 540	30 667	6 320	10 461	320 018

Taulukko 24. Opintorahan saajat vuonna 2020 viimeisimmän oppilaitoksen ja ikäryhmän mukaan. Lähde: Kela

Vähintään 30-vuotiaiden saama keskimääräinen opintoraha oli 298 euroa/kuukausi, joka on korkeampi kuin keskimääräinen opintoraha nuoremmilla ikäryhmillä. Syynä ovat todennäköisesti erot asumisessa ja siinä, onko opiskelijalla lapsia. Nuoret asuvat vanhempia opiskelijoita yleisemmin vanhempiensa luona, jolloin opintorahan taso on matalampi. 30–49-vuotiailla taas on useammin alaikäisiä lapsia, jolloin he ovat

oikeutettuja opintorahan huoltajakorotukseen. Keskimääräinen opintoraha oli korkein ikäryhmistä 40–44 –vuotiailla ja koulutusasteista ammattikorkeakouluissa opiskelevilla.

Ikäryhmä	Yliopistot	Ammattikorkeakoulut	Ammatilliset oppilaitokset		Muut oppilaitokset	Ulkomaiset oppilaitokset	Yhteensä
			t	Lukiot			
16-19 v	225	225	179	149	172	210	163
20-24 v	246	243	240	227	222	237	243
25-29 v	252	257	269	273	266	255	257
30-34 v	276	288	298	282	285	274	288
35-39 v	303	315	316	329	325	294	313
40-44 v	314	322	322		303	312	320
45-49 v	311	313	310		298	299	311
50-54 v	288	285	289		281	289	287
Yli 54 v	265	268	267		276	276	266
Yhteensä	248	253	225	167	192	242	230

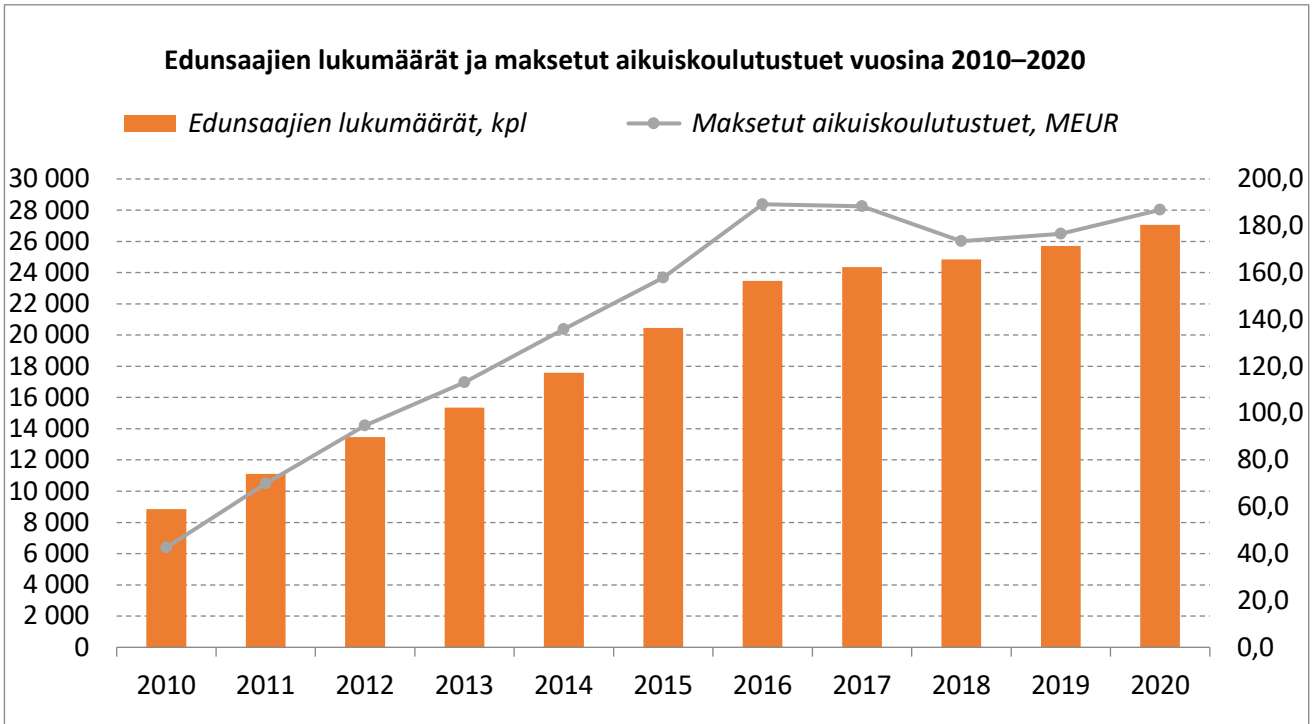
Taulukko 25. Keskimääräinen opintoraha (€/kk) vuonna 2020 viimeisimmän oppilaitoksen ja ikäryhmän mukaan. Lähde: Kela

4.3.2 Aikuiskoulutustuki

Aikuiskoulutustukea maksettiin vuonna 2020 yhteensä noin 186,9 miljoonaa euroa ja yhteensä 27 066 henkilölle. Keskimääräinen tuki oli 1415 euroa per kuukausi.

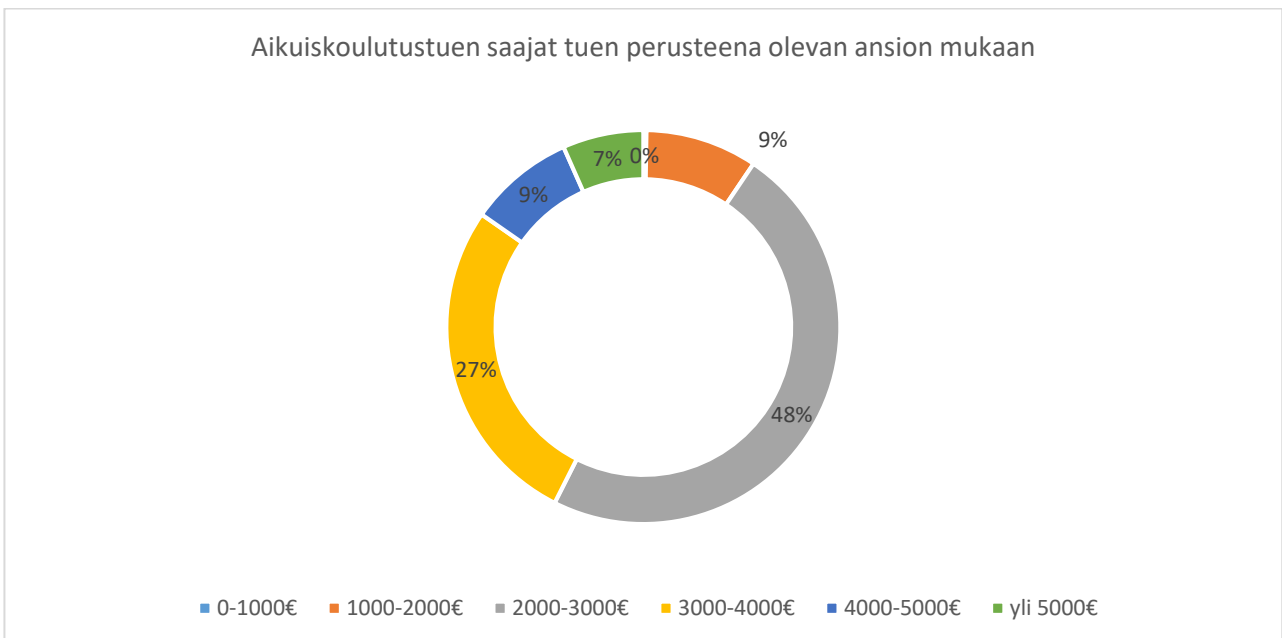
Vuosi	Edunsaajat	Maksetut tuet yhteensä (€)	Keskimääräinen tuki €/tukikuukausi
2018	24 848	173 500 000	1367,05
2019	25 701	176 600 000	1407,57
2020	27 066	186 900 000	1415,54

Taulukko 26. Aikuiskoulutustuen edunsaajat, maksetut tuet yhteensä ja keskimääräiset tuet vuosina 2018-2020. Lähde: Työllisyysrahasto

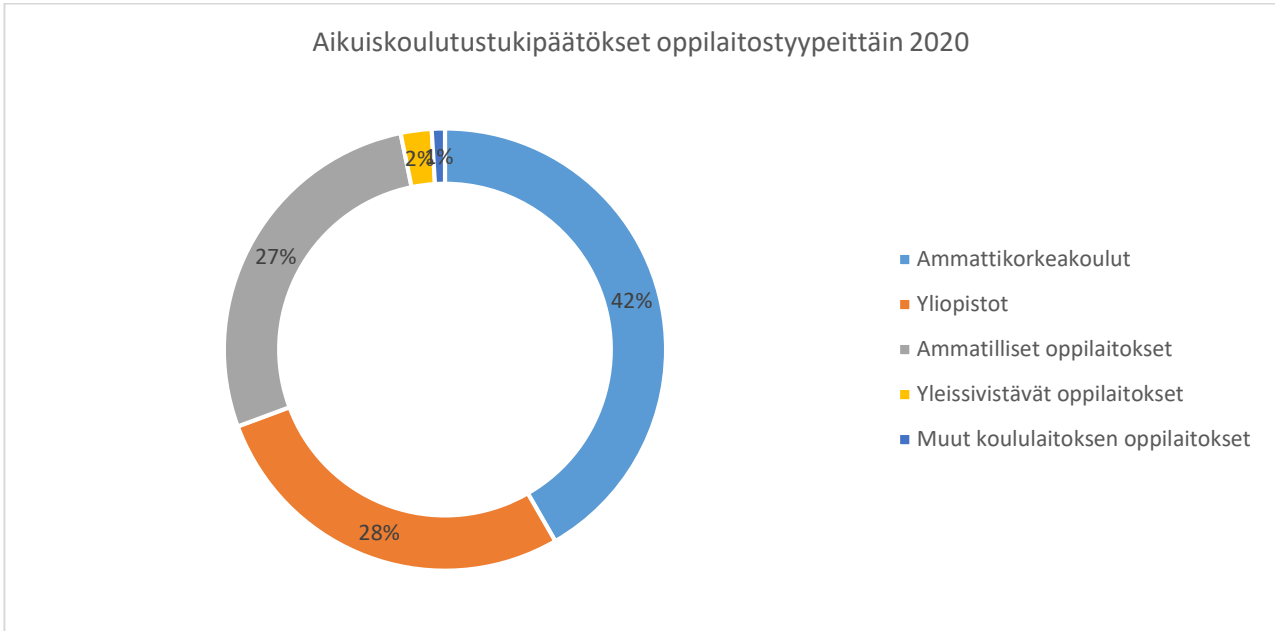
Kuvio 46. Aikuiskoulutustuen edunsaajat ja maksetut tuet yhteensä ja keskimääräiset tuet vuosina 2010-2020. Lähde: Työllisyysrahasto

Lähes puolella aikuiskoulutustuen saajien tuen perusteena ollut ansio oli 2 000-3 000 euroa kuukaudessa. Yli neljäsosalla ansio oli 3 000-4 000 euroa kuukaudessa.

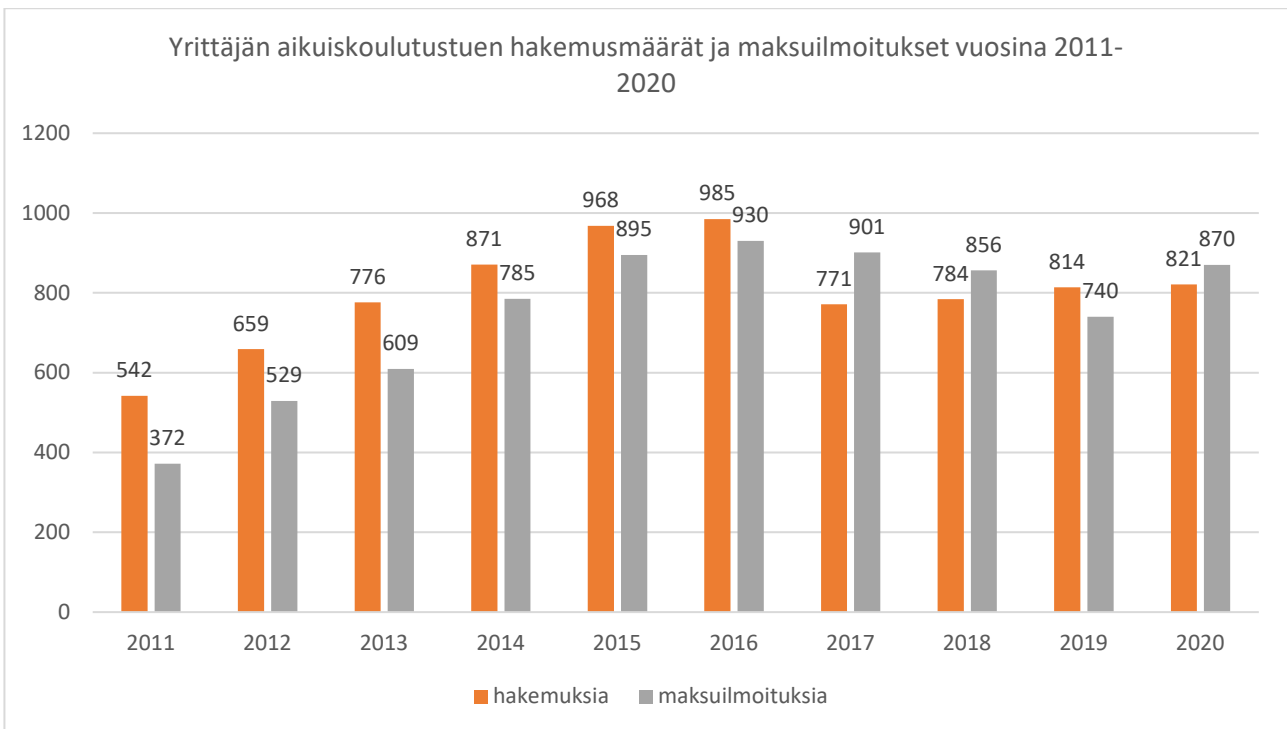
Kuvio 47. Aikuiskoulutustuen edunsaajat tuen perusteena olevan ansion mukaan vuonna 2020. Lähde: Työllisyysrahasto

Eniten tukea myönnettiin ammattikorkeakouluopintoihin (42 % tuen saajista), toiseksi eniten yliopistokoulutukseen (28 % tuen saajista) ja kolmanneksi eniten ammatilliseen koulutukseen (27 % tuen saajista).

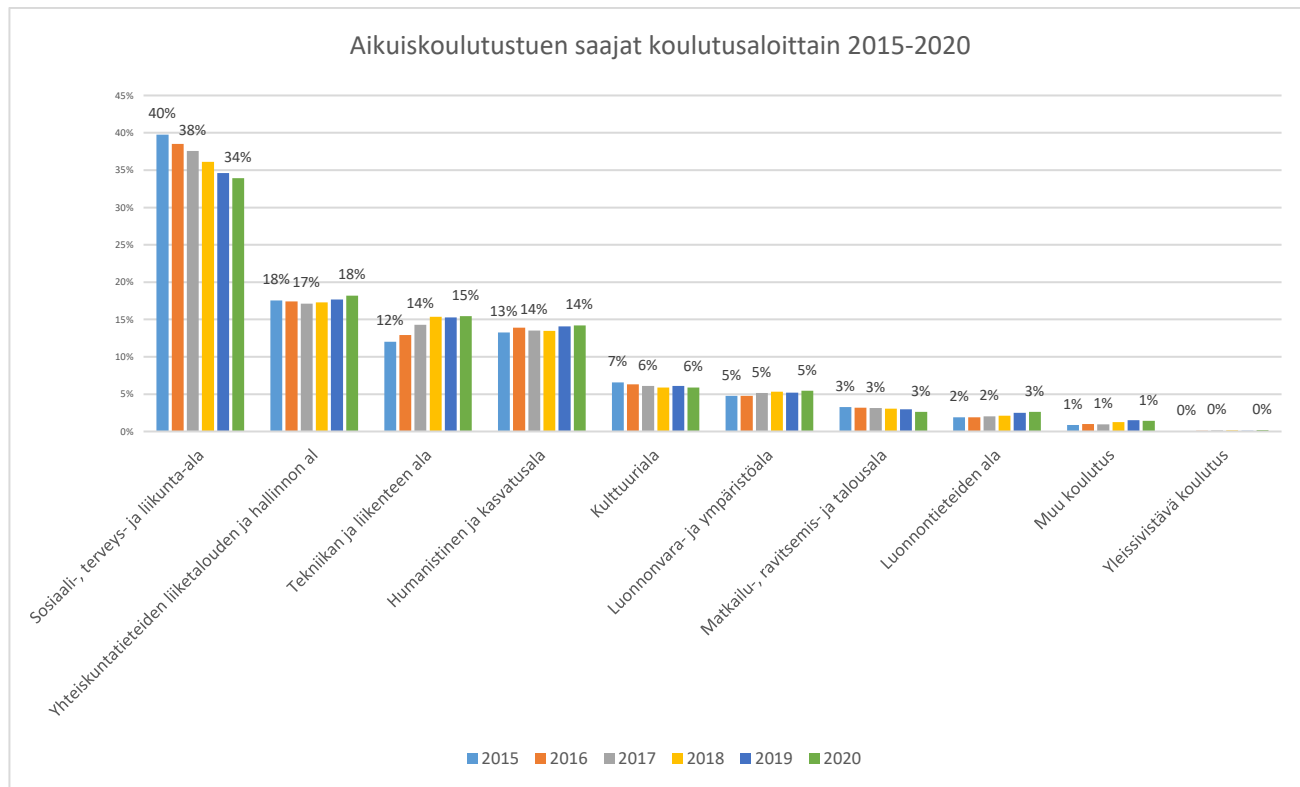
Kuvio 48. Aikuiskoulutustuen saajat tutkinnon tason mukaan vuonna 2020. Lähde: Työllisyysrahasto

Yrittäjien aikuiskoulutustuen hakemusmäärät ja maksuilmoitukset ovat pieniä suhteessa kokonaismäärään. Vuonna 2020 hakemuksien määrä oli 821, joka oli hieman enemmän kuin aikaisempina vuosina, mutta vähemmän kuin huippuvuonna 2016, jolloin hakemuksia oli 985.

Kuvio 49. Yrittäjän aikuiskoulutustuen hakemusmäärät ja maksuilmoitukset vuosina 2011-2020. Lähde: Työllisyysrahasto

Aikuiskoulutustukea saaneista eniten opiskeli sosiaali-, terveys-, ja liikunta-alan opintoja, joita opiskeli 34 prosenttia tuen saajista. Toiseksi yleisin koulutusala oli yhteiskuntatieteet, liiketalous- ja hallinnon ala (18 %) ja kolmanneksi yleisin tekniikan ja liikenteen ala (15 %).

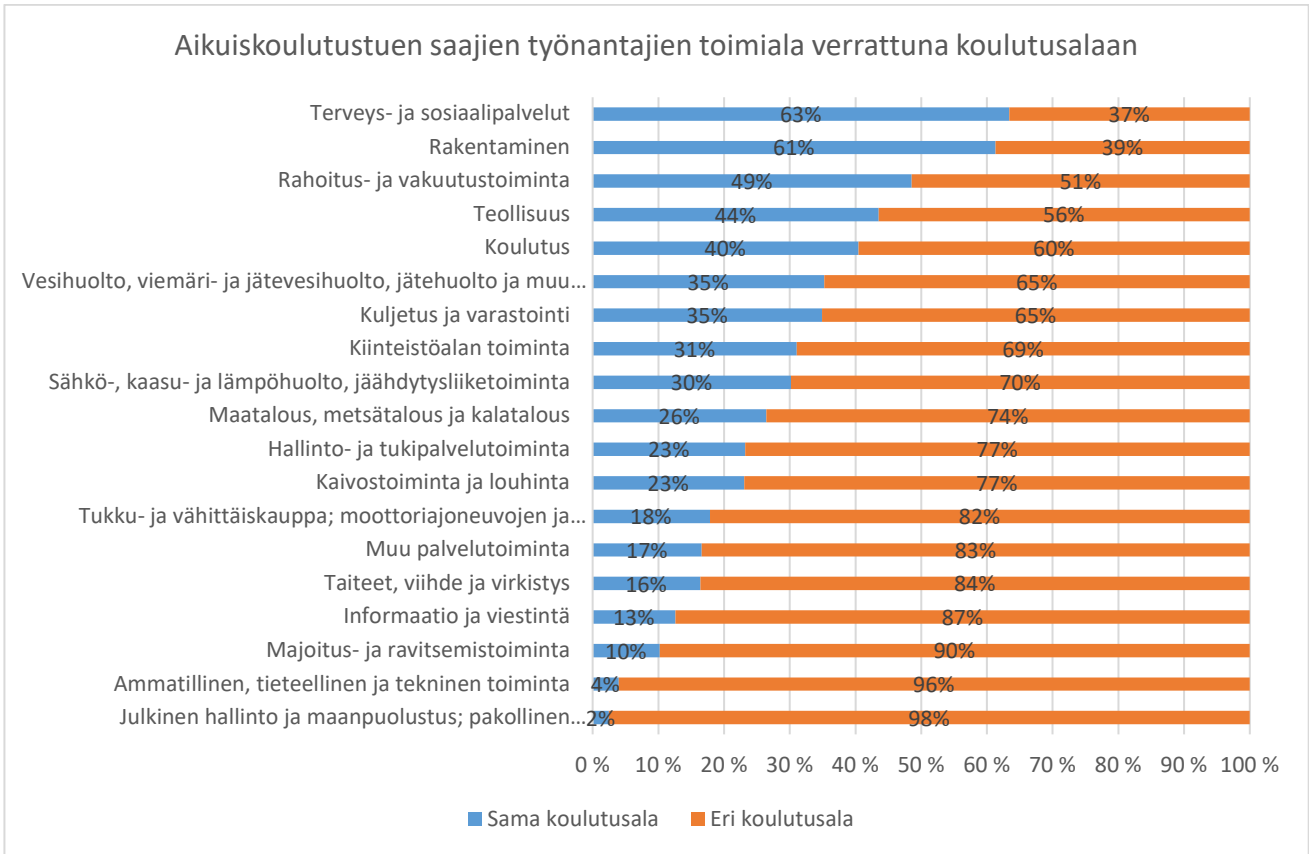
Kuvio 50. Aikuiskoulutustuen saajat koulutusalan mukaan vuosina 2015-2020. Lähde: Työllisyysrahasto

Aikuiskoulutustukea saaneilla yleisin ammatin toimiala oli terveydenhuolto- ja sosiaaliala, jolla työskenteli 24 prosenttia tuen saajista. Toiseksi yleisin oli julkinen hallinto ja maanpuolustus (19 %) ja kolmanneksi yleisin tukku- ja vähittäiskauppa (12 %).

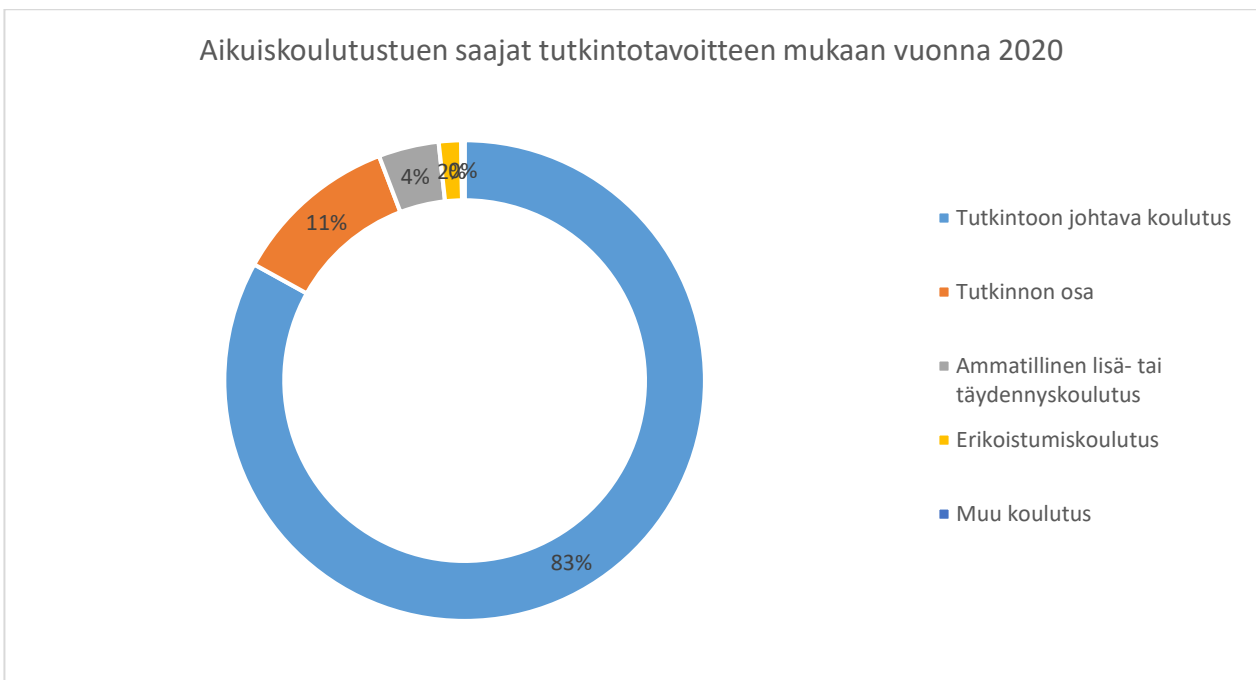
Kuvio 51. Aikuiskoulutustuen saajat ammattiryhmän mukaan vuonna 2018. Lähde: Työllisyysrahasto

Aikuiskoulutustuen saajista yli puolet terveys- ja sosiaalipalveluissa ja rakennusalalla työskentelevät opiskelivat samaa koulutusala kuin mikä työnantajan toimiala on. Taas julkisessa hallinnossa ja maanpuolustuksessa sekä ammatillisessa, tieteellisessä ja teknisessä toiminnassa työskentelevät opiskelivat lähinnä eri koulutusala kuin mikä työnantajan toimiala on.

Kuvio 52. Aikuiskoulutustuen saajien ammatin toimialan ja koulutusalan vastaavuus vuonna 2020. Lähde: Työllisyysrahasto

Aikuiskoulutustuen saajista suurimmalla osalla tavoitteena oli suorittaa kokonainen tutkinto. Noin 10 prosentilla tavoitteena oli tutkinnon osa ja pienellä osalla ammatillinen lisä- tai täydennyskoulutus, erikoistumiskoulutus tai muu koulutus.

Kuvio 53. Aikuiskoulutustuen saajat tutkintotavoitteen mukaan vuonna 2020. Lähde: Työllisyysrahasto

4.3.3 Työttömyysetuudet osaamisen kehittämiseen

Työttömyyskassat ja Kela maksoivat vuonna 2018 työttömyysturvaa yhteensä 3 895 miljoonaa euroa ja vuonna 2019 yhteensä 3 591 miljoonaa euroa. Työvoimakoulutuksen ja omaehtoisen opiskelun ajalta työttömyysetuuksia maksettiin vuonna 2018 yhteensä 587 miljoonaa euroa ja vuonna 2019 555 miljoonaa euroa. Työvoimakoulutuksen ja omaehtoisen koulutuksen ajalta maksettujen työttömyysetuuksien osuus oli siten noin 15 prosenttia kumpanakin vuonna,

Työvoimakoulutuksen ja omaehtoisen opiskelun ajalta maksetuista työttömyysetuuksista ansiopäivärahan osuus oli 191 miljoonaa euroa vuonna 2018 ja 161 miljoonaa euroa vuonna 2019, peruspäivärahan osuus 32 miljoonaa euroa vuonna 2018 ja 28 miljoonaa euroa vuonna 2019. Työmarkkinatuen osuus oli 363 miljoonaa euroa vuonna 2018 ja 366 miljoonaa euroa vuonna 2019. Omaehtoiseen opiskeluun kohdentui yhteensä 365 miljoonaa euroa vuonna 2018 ja 321 miljoonaa euroa vuonna 2019. Työvoimakoulutukseen kohdentui yhteensä 222 miljoonaa euroa vuonna 2018 ja 233 miljoonaa euroa vuonna 2019.

Riviotyköt	Saajat		Päivät		Päivä/saaja		Maksettu yhteensä, 1000 €	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Omaehtoinen opiskelu	60 968	55 431	7 751	1 556			364 871	321 311
Ansiopäiväraha	14 742	11 005	1 680	1 181	114	107	118 998	83 040
Peruspäiväraha	4 522	3 787	501	375	111	99	19 558	14 236
Työmarkkinatuki	41 704	40 639	5 570		134	139	226 315	224 035
Työvoimakoulutus	50 227	51 734	4 043	1 222			222 305	233 403
Ansiopäiväraha	14 342	14 248	852	922	59	65	72 751	77 588
Peruspäiväraha	3 905	4 358	263	300	67	69	12 493	14 202
Työmarkkinatuki	31 980	33 128	2 928		92	92	137 061	141 613
Kaikki yhteensä	111 195	107 165	11 794	2 778	577	571	587 176	554 714

Taulukko 28. Ansiopäiväraha, peruspäiväraha ja työmarkkinatuki työllistymistä edistävien ja osaamista kehittävien palvelujen ajalta vuonna 2018 ja 2019, tuen saajat, päivät, päivä/saaja ja maksetut määrät. Lähde: Kela

Yhteensä 111 195 tuhatta henkilöä vuonna 2018 ja 107 165 tuhatta henkilöä vuonna 2019 sai työttömyysetuuksia omaehtoiseen opiskeluun tai työvoimakoulutukseen. Omaehtoiseen opiskeluun työttömyysetuuksia saavien määrä oli jonkin verran suurempi, yhteensä saajia oli 60 968 vuonna 2018 ja 55 431 vuonna 2019. Työvoimakoulutukseen työttömyysetuuksia saavien määrä taas oli 50 227 vuonna 2018 ja 51 734 vuonna 2019.

Omaehtoisessa opiskelussa päivien lukumäärä per saaja oli korkeampi kuin työvoimakoulutuksessa. Esimerkiksi työmarkkinatukea myönnettiin omaehtoiseen opiskeluun 139 päivää per saaja vuonna 2019, kun työvoimakoulutukseen työmarkkinatukea myönnettiin 92 päivää per saaja.

Jatkovalmistelu ja kehittämistyö

Osaaminen ja motivaatio

Nykyiset tiedonkeruun työikäisten osaamisesta ovat varsin rajallisia, sillä osaamisesta ei ole Suomessa olemassa muita koko väestön koskevia tutkimuksia tai tiedonkeruita kuin edellä esitetty PIAAC. Parlamentaarinen ryhmä on korostanut, että osaamisen mittaaminen koulutustason lisäksi olisi erittäin tärkeää ja sen toiveena on ollut, että osaamista voitaisiin jatkossa mitata ja seurata nykyistä paremmin ja useammin.

Uudistuksen jatkovalmisteluun jää, miten työikäisten osaamisen mittaamista voitaisiin kehittää. Yhtenä ratkaisuna voi tulevaisuudessa olla yhteisiin digitaalisiin tietovarantoihin kertyvän aineiston hyödyntäminen. Jos osaamista tunnustetaan ja tunnustetaan tavoitteiden mukaisesti nykyistä laajemmin ja tiedot tallennetaan yhteisiin digitaalisiin tietovarantoihin, voidaan osaamisen kehittymistä arvioida esimerkiksi datalouhinnan avulla. Tämä edellyttää, että jatkuvan oppimisen digitaalinen palvelukokonaisuus kehittyy tavoitteiden mukaisesti ja yhteiset osaamisen tunnustamisen ja tunnustamisen digitaaliset välineet otetaan laajasti käyttöön kattaen ison osan työikäisestä väestöstä.

Tietovarantojen laajentamista on jo nyt aloitettu. Opetuksen ja koulutuksen valtakunnallista tietovarantoa (Koski-tietovaranto) laajennettiin 1.8.2021 alkaen niin, että vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitäjien on mahdollista tallentaa vapaan sivistystyön vapaatavoitteisen koulutuksen suoritustietoja tietovarantoon. Tallentaminen edellyttää opiskelijan suostumusta. Lisäksi vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitäjien on tallennettava tietovarantoon tiedot oppivelvollisille kansanopistossa järjestetystä koulutuksesta, jossa aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita tai Opetushallituksen laatimaa maahanmuuttajille tarkoitettua koulutuksen opetussuunnitelmasuosituksia.

Lisäksi syksyllä 2021 on käynnistetty valmistelu valtakunnallisten opintotietovarantojen (Koski- ja Virta-tietovarannot) laajentamisesta muun kuin säännellyn koulutuksen tiedoilla, joita hankitaan lain Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta (682/2021) ja lain julkisesta työvoima- ja yrityspalveluista (916/2012) perusteella. Laajemmin jatkuvan oppimisen tietovarantoja ja digitaalisia palveluita tarkastellaan osana jatkuvan oppimisen digitaalisuutta-ohjelmaa. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö on asettanut työryhmän valmistelemaan lain Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta (682/2021) ja lain julkisesta työvoima- ja yrityspalveluista (916/2012) perusteella hankittujen muun kuin säännellyn koulutusten tietojen tallentamisesta valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain mukaisiin tietovarantoihin. Valmisteluryhmän tehtävänä on selvittää ja valmistella tarvittavat lakimuutokset tietojen tallentamiseksi. Tavoitteena on, että hallituksen esitys annettaisiin eduskunnalle kevätistuntokaudella 2022. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö on asettamassa kehittämisryhmää ohjaamaan laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä säädettyjen tietovarantojen, rekisterien ja palveluiden laajempaa kehittämistä.

Parlamentaarinen ryhmä on pitänyt tärkeänä myös, että osana jatkuvan oppimisen uudistusta seurataan työikäisten motivaatiota kouluttautua. Uudistuksen jatkovalmisteluun jää, voidaanko motivaatiota, koulutustarvetta, koulutusaikamuksia ja osallistumisen esteitä tulevaisuudessa seurata useammin kuin viiden vuoden välein Tilastokeskuksen aikuiskoulutustutkimuksessa.

Kohtaanto

Parlamentaarinen ryhmä on pitänyt työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaantoa tärkeänä näkökulmana. Alueellista tietoa kohtaantohaasteista tullaan saamaan ammattibarometrin kehittämistyön jälkeen, jota tehdään vuoden 2021 aikana.

Työssä tapahtuvan oppimisen ilmiön tarkempi arviointi

Parlamentaarisen ryhmän palautteissa tuotiin myös esiin, että nykyiset tiedonkeruut painottuvat liikaa koulutukseen ja opiskeluun osallistumiseen, eikä työssä tapahtuvaa osaamisen kehittymistä ja vaikuttavuutta tai yritysten näkökulmaa arvioida riittävästi.

Nykyiset tiedonkeruut jatkuvasta oppimisesta yritysten näkökulmasta ovat rajallisia ja koko yritys- ja työnantajakenttää kattavia tiedonkeruita osaamisen kehittämisestä ei ole saatavilla. Parlamentaarisen uudistusryhmän toiveena on ollut, että osaamisen kehittymistä ja jatkuvan oppimisen vaikuttavuutta yritysten näkökulmasta voitaisiin jatkossa mitata ja seurata nykyistä paremmin.

Uudistuksen jatkovalmisteluun jää, miten olemassa olevia tiedonkeruita voitaisiin kehittää työelämän, yritysten ja muiden työnantajien näkökulmasta. Esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön ja Suomen yrittäjät tulevat selvittämään, voidaanko PK-yritysbarometriin lisätä teemakohtaisesti kysymyksiä osaamisen kehittämisestä. Lisäksi yhtenä ratkaisuna voi tulevaisuudessa olla edellä mainittu yhteisiin digitaalisiin tietovarantoihin kertyvän aineiston hyödyntäminen.

Räätälöityjen koulutustuotteiden tarjonta

Lyhytkestoista ei-tutkintoon johtavaa koulutusta tarjoavat monet erilaiset koulutuksen tarjoajat ja kouluttajat. Osa koulutuksesta rahoitetaan kokonaan tai osittain julkisin varoin, osa taas on liiketaloudellisesti toteutettua. Koulutuksen toteuttamisen kustannuksia katetaan julkisin varoin, työnantajien kustannuksella sekä yksilöiden omilla varoilla.

Julkisin varoin rahoitettu koulutustarjonta

Julkisessa koulutusjärjestelmässä lyhytkestoisen koulutuksen toteutus vaihtelee koulutusasteittain ja koulutusmuodoittain ja rahoitus sisältyy luvussa 3.1 esitettyihin rahoituksiin. Julkisesti rahoitettu lyhytkestoinen koulutustarjonta kytkeytyy aina tiiviisti ammatillisen koulutuksen järjestäjien järjestämisluvan mukaiseen toimintaan, korkeakoulujen koulutusvastuisiin sekä vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitämisluvan mukaiseen toimintaan. Näiden koulutusten tarkemmasta sisällöstä ei ole saatavilla valtakunnallisesti koottua yhtenäistä tietoa. Lisäksi ELYt voivat hankkia lyhytkestoista ja räätälöityä työvoimakoulutusta, jonka osallistujamäärät todettiin luvussa 1.2.3.

Vuoden 2021 loppupuolella toimintansa aloittava Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen tehtävänä on erityisesti työssä oleville ja työvoiman ulkopuolella oleville suunnatun ja muuta julkisesti tuettua

koulutustarjontaa täydentävän koulutuksen ja muiden osaamispalveluiden rahoittaminen. Palvelukeskuksen hankkima koulutus on pääsääntöisesti lyhytkestoista koulutusta. Tarkoituksena on täydentää työikäisille suunnatun nykyisen koulutustarjonnan aukkoja ja mahdollistaa koulutusmuotojen rajapinnoille sijoittuvien tiettyjen kohderyhmien tarpeisiin räätälöityjen koulutusten toteuttaminen.

Tietoa edellä mainittujen koulutusten tarjonnasta saadaan, kun tietovarantoja laajennetaan ”Osaaminen ja motivaatio” –luvussa esitetyn mukaisesti.

Markkinaehtoinen jatkuvan oppimisen koulutustarjonta

Markkinaehtoisesti liiketaloudellisena toimintana toteutettua koulutusta järjestävät sekä yksityiset koulutusta tarjoavat yritykset, osa ammatillisen koulutuksen järjestäjästä ja korkeakoulut. Koulutuksen markkinoita ei juurikaan ole tutkittu Suomessa, mutta OECD totesi raportissaan¹⁰, että lyhytkestoisen non-formaalien koulutuksen markkinat ovat tällä hetkellä rajalliset Suomessa. Tutkitun tiedon saamiseksi on käynnissä valtioneuvoston rahoittama tutkimus- ja selvityshanke. Koulutusmarkkinat Suomessa (KARMA) -hankkeessa päätavoitteena on kuvata Suomessa markkinaehtoisesti toteutetun työikäiselle aikuisväestölle suunnatun ja työelämän tarpeisiin vastaavan koulutuksen laajuutta ja tarjontaa. Tutkimuksessa selvitetään erilaisen koulutustarjonnan laajuudet eri aloilla. Erityisenä mielenkiinnon kohteena on markkinaehtoinen koulutustarjonta, jolla tarkoitetaan sellaista markkinoilla olevaa aikuisväestölle suunnattua pääosin lyhytkestoista ja ei-tutkintoon johtavaa koulutustarjontaa, joka on osallistujalle (tai osallistujan työnantajalle) maksullista. Osana tutkimusta syntyy koonti olemassa olevista koulutuspalveluiden tuottajista eri aloilla ja alueilla. Koonnin avulla tutkimuksessa saadaan tietoa siitä, millaisia toimijoita markkinoilla ja kuinka laajaa on heidän tuottamansa koulutustarjonta sekä liiketoiminta (mm. liikevaihto). Koulutustarjonnan lisäksi tutkimuksessa kohteena on eri aloilla ja alueilla oleva osaamistarve ja kysyntä täydennyskoulutukselle. Osaamistarvetta tarkastellaan hankkeessa työnantajien osaamistarvekartoitusten pohjalta. Hankkeessa tuotetaan tietoa siitä, kuinka työelämän osaamistarpeet kohtaavat olemassa olevan täydennyskoulutustarjonnan kanssa ja millaiset kohderyhmät ja osaamistarpeet tulevat katetuksi markkinaehtoisella tarjonnalla. Tällä pyritään hahmottamaan ja kuvaamaan koulutusmarkkinan tulevia kehityssuuntia. Hanketta toteuttavat MDI Public Oy, yhteistyössä TK-Evalin ja FCG:n kanssa. Työtä tukee ulkopuolisista asiantuntijoista koottu ryhmä, jonka puheenjohtajana toimii MDI:n neuvonantaja Tapio Varmola.

Nopeavaikutteisten toimien vaikuttavuus

Jatkuvan oppimisen nopeavaikutteisista toimista on käynnissä valtioneuvoston rahoittama tutkimus- ja selvityshanke, jossa perehdytään työllisyyden tukemiseksi käynnistettyihin jatkuvan oppimisen nopeavaikutteisiin toimiin ja selvitetään uusien toimenpiteiden vaikuttavuutta (JOUSTE-hanke). Tavoitteena on kehittää seurantajärjestelmä, jolla toimintaa voidaan määrällisesti ja laadullisesti seurata.

¹⁰ OECD (2020) Continuous Learning in Working Life in Finland

Tutkimus- ja selvityshankkeessa tarkastellaan, millaisia vaikutuksia hankkeilla on osallistujiin, koulutusorganisaatioihin sekä osaavan työvoiman saatavuuteen ja työllisyyteen. Työssä kerätään määrällistä ja laadullista aineistoa ja yhdistetään aineistoja eri tilastotietokannoista. Vertailuasetelmaan pohjautuvalla tilastotarkastelulla analysoidaan yksityiskohtaisemmin toiminnan vaikutuksia. Tavoitteena on myös tukea hankkeiden mahdollisimman tuloksellista ja vaikuttavaa toteuttamista. JOUSTE-hanke käynnistyi elokuussa 2020 ja jatkuu vuoden 2022 loppuun. Hanketta toteuttavat MDI Public Oy, Lapin yliopisto, Melkior Oy ja Kirsi Pulkkinen Consulting.

LIITE 1

Ammatillisen tutkintokoulutuksen yli 25v. uudet opiskelijat tutkintotyyppin ja eri muuttujien mukaan, määrät ja %-osuudet. Lähde: Tilastokeskus, 2019

	Ammatillinen perustutkinto	Ammatti- ja erikoisammattitutkinto	Yhteensä uudet väh. 25 v. opiskelijat	%-osuus pt uusista opiskelijoista	%-osuus at/eat uusista opiskelijoista
Aloitettun koulutuksen koulutusala	36 491	31 928	68 419		
Humanistiset ja taidealat	1 758	771	2 529	4,8 %	2,4 %
Kasvatusalat	-	116	116	0,0 %	0,4 %
Kauppa, hallinto ja oikeustieteet	4 152	11 793	15 945	11,4 %	36,9 %
Luonnontieteet	397	412	809	1,1 %	1,3 %
Maa- ja metsätalouseläimet	1 684	1 557	3 241	4,6 %	4,9 %
Palvelualat	9 163	6 054	15 217	25,1 %	19,0 %
Tekniikanalat	8 220	6 661	14 881	22,5 %	20,9 %
Terveys- ja hyvinvointialat	9 558	4 047	13 605	26,2 %	12,7 %
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne (ICT)	1 559	448	2 007	4,3 %	1,4 %
Yhteiskunnalliset alat	-	69	69	0,0 %	0,2 %
Pohjakoulutus ennen koulutuksen aloittamista	36 487	31 921	68 408		
Perusaste	12 424	5 554	17 978	34,0 %	17,4 %

Yleissivistävä koulutus	2 037	1 262	3 299	5,6 %	4,0 %
Ammatillinen perustutkinto	13 235	10 225	23 460	36,3 %	32,0 %
Ammatti/erikoisammattitutkinto	3 235	3 713	6 948	8,9 %	11,6 %
Alin korkea-aste	1 405	2 503	3 908	3,9 %	7,8 %
Ammatillinen korkea-aste	67	165	232	0,2 %	0,5 %
Ammattikorkeakoulututkinto	2 119	4 630	6 749	5,8 %	14,5 %
Alempi korkeakoulututkinto	692	447	1 139	1,9 %	1,4 %
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto	67	492	559	0,2 %	1,5 %
Ylempi korkeakoulututkinto	1 143	2 736	3 879	3,1 %	8,6 %
Tutkijakoulutusaste	63	194	257	0,2 %	0,6 %
Pääasiallinen toiminta aloittamista edeltävänä vuonna	36 491	31 928	68 419		
Eläkeläiset	663	298	961	1,8 %	0,9 %
Muut työvoiman ulkopuolella olevat	4 174	1 147	5 321	11,4 %	3,6 %
Opiskelijat, koululaiset	3 056	861	3 917	8,4 %	2,7 %
Tuntematon / tieto puuttuu	323	70	393	0,9 %	0,2 %
Työlliset	17 951	25 939	43 890	49,2 %	81,2 %
Työttömät	10 319	3 607	13 926	28,3 %	11,3 %
Varusmiehet, siviilipalvelusmiehet	5	6	11	0,0 %	0,0 %
Sosioekonominen asema aloittamista edeltävänä vuonna	36 491	31 928	68 419		
Alemmat toimihenkilöt	7 762	10 118	17 880	21,3 %	31,7 %
Eläkeläiset / muut	804	338	1 142	2,2 %	1,1 %
Muut	10 514	3 656	14 170	28,8 %	11,5 %
Opiskelijat	3 169	881	4 050	8,7 %	2,8 %
Tuntematon / tieto puuttuu	3 219	1 156	4 375	8,8 %	3,6 %
Työntekijät	8 218	8 249	16 467	22,5 %	25,8 %
Ylemmät toimihenkilöt	1 436	4 615	6 051	3,9 %	14,5 %
Yrittäjät	1 369	2 915	4 284	3,8 %	9,1 %

Sukupuoli	36 491	31 928	68 419		
Mies	14 948	13 573	28 521	41,0 %	42,5 %
Nainen	21 543	18 355	39 898	59,0 %	57,5 %
Suuralue	36 491	31 928	68 419		
Etelä-Suomi	7 633	6 659	14 292	20,9 %	20,9 %
Helsinki-Uusimaa	12 659	9 827	22 486	34,7 %	30,8 %
Länsi-Suomi sis. Ahvenanmaa	8 652	8 352	17 004	23,7 %	26,2 %
Pohjois ja Itä-Suomi	7 547	7 090	14 637	20,7 %	22,2 %
Tulot aloittamista edeltävänä vuonna	36 487	31 925	68 412		
0-19999	11 746	5 295	17 041	32,2 %	16,6 %
20000-	24 741	26 630	51 371	67,8 %	83,4 %
Työvoimakoulutus	36 491	31 928	68 419		
Ei	29 952	29 455	59 407	82,1 %	92,3 %
Kyllä	6 539	2 473	9 012	17,9 %	7,7 %
Äidinkieli	36 491	31 928	68 419		
Suomi (sis. saame)	26 315	28 015	54 330	72,1 %	87,7 %
Ruotsi	1 095	1 155	2 250	3,0 %	3,6 %
Muu	9 081	2 758	11 839	24,9 %	8,6 %
Ikäryhmä	36 491	31 928	68 419		
25-29	9 073	4 661	13 734	24,9 %	14,6 %
30-34	7 402	5 184	12 586	20,3 %	16,2 %
35-39	6 113	5 686	11 799	16,8 %	17,8 %
40-49	8 577	9 519	18 096	23,5 %	29,8 %
50-54	2 961	3 779	6 740	8,1 %	11,8 %
55-59	1 878	2 502	4 380	5,1 %	7,8 %
60-	487	597	1 084	1,3 %	1,9 %
Kaikki yhteensä	36 491	31 928	68 419		

Ammattikorkeakoulujen tutkintokoulutuksen yli 25v. uudet opiskelijat tutkintotyyppin ja eri muuttujien mukaan, määrät ja %-osuudet. Lähde: Tilastokeskus, 2019

	AMK-tutkinto	Ylempi AMK-tutkinto	Yhteensä uudet väh. 25v. opiskelijat	%-osuus alempi amk uusista opiskelijoista	%-osuus ylempi amk uusista opiskelijoista
Aloitettun koulutuksen koulutusala	15 708	5 231	20 939		
Humanistiset ja taidealat	748	361	1 109	4,8 %	6,9 %
Kasvatusalat	135	41	176	0,9 %	0,8 %
Kauppa, hallinto ja oikeustieteet	2 935	1 343	4 278	18,7 %	25,7 %
Luonnontieteet	39	7	46	0,2 %	0,1 %
Maa- ja metsätalousalat	382	73	455	2,4 %	1,4 %
Palvelualat	1 017	383	1 400	6,5 %	7,3 %
Tekniikanalat	3 224	945	4 169	20,5 %	18,1 %
Terveys- ja hyvinvointialat	5 588	1 803	7 391	35,6 %	34,5 %
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne (ICT)	1 620	275	1 895	10,3 %	5,3 %
Yhteiskunnalliset alat	20	-	20	0,1 %	0,0 %
Pohjakoulutus ennen koulutuksen aloittamista	15 706	5 231	20 937		
Perusaste	997	134	1 131	6,3 %	2,6 %
Yleissivistävä koulutus	2 224	13	2 237	14,2 %	0,2 %
Ammatillinen perustutkinto	7 011	11	7 022	44,6 %	0,2 %
Ammatti/erikoisammattitutkinto	1 426	5	1 431	9,1 %	0,1 %
Alin korkea-aste	700	7	707	4,5 %	0,1 %
Ammatillinen korkea-aste	56	7	63	0,4 %	0,1 %
Ammattikorkeakoulututkinto	2 192	4 542	6 734	14,0 %	86,8 %
Alempi korkeakoulututkinto	267	66	333	1,7 %	1,3 %
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto	63	76	139	0,4 %	1,5 %
Ylempi korkeakoulututkinto	749	346	1 095	4,8 %	6,6 %
Tutkijakoulutusaste	21	24	45	0,1 %	0,5 %

Pääasiallinen toiminta aloittamista edeltävänä

vuonna	15 708	5 231	20 939		
Eläkeläiset	111	9	120	0,7 %	0,2 %
Muut työvoiman ulkopuolella olevat	185	19	204	1,2 %	0,4 %
Opiskelijat, koululaiset	870	46	916	5,5 %	0,9 %
Tuntematon / tieto puuttuu	807	50	857	5,1 %	1,0 %
Työlliset	12 099	4 973	17 072	77,0 %	95,1 %
Työttömät	1 626	134	1 760	10,4 %	2,6 %
Varusmiehet, siviilipalvelusmiehet	10	-	10	0,1 %	0,0 %
Sosioekonominen asema aloittamista edeltävänä vuonna	15 708	5 231	20 939		
Alemmat toimihenkilöt	6 625	2 790	9 415	42,2 %	53,3 %
Eläkeläiset / muut	145	10	155	0,9 %	0,2 %
Muut	829	117	946	5,3 %	2,2 %
Opiskelijat	890	47	937	5,7 %	0,9 %
Tuntematon / tieto puuttuu	1 665	136	1 801	10,6 %	2,6 %
Työntekijät	3 370	163	3 533	21,5 %	3,1 %
Ylemmät toimihenkilöt	1 611	1 843	3 454	10,3 %	35,2 %
Yrittäjät	573	125	698	3,6 %	2,4 %
Sukupuoli	15 708	5 231	20 939		
Mies	6 327	1 702	8 029	40,3 %	32,5 %
Nainen	9 381	3 529	12 910	59,7 %	67,5 %
Suuralue	15 708	5 231	20 939		
Etelä-Suomi	3 165	1 034	4 199	20,1 %	19,8 %
Helsinki-Uusimaa	5 041	1 935	6 976	32,1 %	37,0 %
Länsi-Suomi sis. Ahvenanmaa	3 552	1 190	4 742	22,6 %	22,7 %
Pohjois ja Itä-Suomi	3 950	1 072	5 022	25,1 %	20,5 %
Tulot aloittamista edeltävänä vuonna	15 708	5 231	20 939		
0-19999	3 327	300	3 627	21,2 %	5,7 %

20000- Äidinkieli	12 381 15 708	4 931 5 231	17 312 20 939	78,8 %	94,3 %
Suomi (sis. saame)	13 868	4 710	18 578	88,3 %	90,0 %
Ruotsi	509	170	679	3,2 %	3,2 %
Muu	1 331	351	1 682	8,5 %	6,7 %
Ikäryhmä	15 708	5 231	20 939		
25-29	6 019	550	6 569	38,3 %	10,5 %
30-34	3 729	1 274	5 003	23,7 %	24,4 %
35-39	2 607	1 320	3 927	16,6 %	25,2 %
40-49	2 629	1 568	4 197	16,7 %	30,0 %
50-54	523	354	877	3,3 %	6,8 %
55-59	180	150	330	1,1 %	2,9 %
60-	21	15	36	0,1 %	0,3 %
Kaikki yhteensä	15 708	5 231	20 939		

Yliopistojen tutkintokoulutuksen yli 25v. uudet opiskelijat tutkintotyyppin ja eri muuttujien mukaan, määrät ja %-osuudet. Lähde: Tilastokeskus, 2019

	Alempi korkeakoulututkinto	Ylempi korkeakoulututkinto	Yhteensä uudet väh. 25v. opiskelijat	%-osuus alempi kk-tutkinto uusista opiskelijoista	%-osuus ylempi kk-tutkinto uusista opiskelijoista
Aloitettun koulutuksen koulutusala	3 736	4 559	8 295		
Humanistiset ja taidealat	759	592	1 351	20,3 %	13,0 %
Kasvatusalat	751	396	1 147	20,1 %	8,7 %
Kauppa, hallinto ja oikeustieteet	333	745	1 078	8,9 %	16,3 %
Luonnontieteet	363	213	576	9,7 %	4,7 %
Maa- ja metsätalousalat	76	64	140	2,0 %	1,4 %
Palvelualat	23	133	156	0,6 %	2,9 %
Tekniikanalat	182	791	973	4,9 %	17,4 %
Terveys- ja hyvinvointialat	266	386	652	7,1 %	8,5 %
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne (ICT)	474	492	966	12,7 %	10,8 %
Yhteiskunnalliset alat	509	747	1 256	13,6 %	16,4 %
Pohjakoulutus ennen koulutuksen aloittamista	3 733	4 558	8 291		
Perusaste	112	529	641	3,0 %	11,6 %
Yleissivistävä koulutus	965	195	1 160	25,8 %	4,3 %
Ammatillinen perustutkinto	687	28	715	18,4 %	0,6 %
Ammatti/erikoisammattitutkinto	121	4	125	3,2 %	0,1 %
Alin korkea-aste	99	6	105	2,6 %	0,1 %
Ammatillinen korkea-aste	3	6	9	0,1 %	0,1 %
Ammattikorkeakoulututkinto	785	1 968	2 753	21,0 %	43,2 %
Alempi korkeakoulututkinto	226	786	1 012	6,0 %	17,2 %
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto	24	152	176	0,6 %	3,3 %
Ylempi korkeakoulututkinto	669	839	1 508	17,9 %	18,4 %

Tutkijakoulutusaste	42	45	87	1,1 %	1,0 %
Pääasiallinen toiminta aloittamista edeltävänä vuonna	3 736	4 559	8 295		
Eläkeläiset	62	8	70	1,7 %	0,2 %
Muut työvoiman ulkopuolella olevat	17	423	440	0,5 %	9,3 %
Opiskelijat, koululaiset	432	433	865	11,6 %	9,5 %
Tuntematon / tieto puuttuu	215	108	323	5,8 %	2,4 %
Työlliset	2 659	3 318	5 977	71,2 %	72,8 %
Työttömät	345	262	607	9,2 %	5,7 %
Varusmiehet, siviilipalvelusmiehet	6	7	13	0,2 %	0,2 %
Sosioekonominen asema aloittamista edeltävänä vuonna	3 736	4 559	8 295		
Alemmat toimihenkilöt	1 344	1 321	2 665	36,0 %	29,0 %
Eläkeläiset / muut	72	18	90	1,9 %	0,4 %
Muut	357	271	628	9,6 %	5,9 %
Opiskelijat	438	437	875	11,7 %	9,6 %
Tuntematon / tieto puuttuu	218	584	802	5,8 %	12,8 %
Työntekijät	419	343	762	11,2 %	7,5 %
Ylemmät toimihenkilöt	778	1 476	2 254	20,8 %	32,4 %
Yrittäjät	110	109	219	2,9 %	2,4 %
Sukupuoli	3 736	4 559	8 295		
Mies	1 360	1 925	3 285	36,4 %	42,2 %
Nainen	2 376	2 634	5 010	63,6 %	57,8 %
Suuralue	3 736	4 559	8 295		
Etelä-Suomi	519	747	1 266	13,9 %	16,4 %
Helsinki-Uusimaa	1 567	1 974	3 541	41,9 %	43,3 %
Länsi-Suomi sis. Ahvenanmaa	894	1 077	1 971	23,9 %	23,6 %
Pohjois ja Itä-Suomi	756	761	1 517	20,2 %	16,7 %
Tulot aloittamista edeltävänä vuonna	3 736	4 559	8 295		

0-19999	966	1 324	2 290	25,9 %	29,0 %
20000-	2 770	3 235	6 005	74,1 %	71,0 %
Äidinkieli	3 736	4 559	8 295		
Suomi (sis. saame)	3 461	3 540	7 001	92,6 %	77,6 %
Ruotsi	162	216	378	4,3 %	4,7 %
Muu	113	803	916	3,0 %	17,6 %
Ikäryhmä	3 736	4 559	8 295		
25-29	1 801	2 132	3 933	48,2 %	46,8 %
30-34	787	986	1 773	21,1 %	21,6 %
35-39	482	643	1 125	12,9 %	14,1 %
40-49	478	597	1 075	12,8 %	13,1 %
50-54	115	128	243	3,1 %	2,8 %
55-59	45	55	100	1,2 %	1,2 %
60-	28	18	46	0,7 %	0,4 %
Kaikki yhteensä	3 736	4 559	8 295		